

40-vuotisjuhlajulkaisu

SUOMALAIS–NORJALAISEN RAJAVESISTÖKOMISSION TAIVAL

Vuosina 1981–2020

40-års jubileumspublikasjon

DEN NORSK–FINSKE GRENSEVASSDRAGSKOMMISSJONENS VIRKE

Perioden 1981–2020

Annukka Puro-Tahvanainen (Toim.) • Tiia Kalske (Red.)

40-vuotisjuhlajulkaisu

SUOMALAIS–NORJALAISEN RAJAVESISTÖKOMISSION TAIVAL
Vuosina 1981–2020

40-års jubileumspublikasjon

DEN NORSK-FINSKE GRENSEVASSDRAGSKOMMISJONENS VIRKE
Perioden 1981–2020

40-vuotisjuhlajulkaisu

SUOMALAIS–NORJALAISEN RAJAVESISTÖKOMISSION TAIVAL
Vuosina 1981–2020

40-års jubileumspublikasjon

DEN NORSK–FINSKE GRENSEVASSDRAGSKOMMISSJONENS VIRKE
Perioden 1981–2020

Annukka Puro-Tahvanainen (Toim.)
Tiia Kalske (Red.)

SUOMALAIS-NORJALAINEN RAJAVESISTÖKOMISSIO
NORSK-FINSK GRENSEVASSDRAGSKOMMISSJON

2022

40-vuotisjuhlajulkaisu
SUOMALAIS–NORJALAISEN RAJAVESISTÖKOMISSION TAIVAL
Vuosina 1981–2020

40-års jubileumspublikasjon
DEN NORSK-FINSKE GRENSEVASSDRAGSKOMMISSJONENS VIRKE
Perioden 1981–2020

Julkaisija | Utgiver:
Suomalais-norjalainen rajavesistökomissio | Norsk-finsk grensevassdragskommisjon

Toimitus | Redigering:
Annukka Puro-Tahvanainen, Tiia Kalske

Toimituskunta | Redaksjon:
Lapin Ely-keskus (Suomi) ja Tromssan ja Finnmarkin lääninhallitus (Norja)
Statsforvateren i Troms og Finnmark (Norge) og Lapin Ely-senter (Finland)

Tekstit | Tekster:
Kari Kinnunen, Bente Christiansen, Reijo Timperi, Kjell Sæther, Frank Martin Ingilæ, Mika Aikio,
Timo Jokelainen ja Lisa Bjørnsdatter Helgason.

Käännökset | Oversettelser:
Tellervo Aino Laine, Leila Väänänen

Ulkoasu | Layout og design:
Tikkanen Workshop / Hannu Tikkanen

Painopaikka | Trykket:
PunaMusta Oy, Joensuu 2022

ISBN 978-82-303-5606-7 (nidottu/stiftet)
ISBN 978-82-303-5647-0 (PDF)

© Julkaisija ja kirjoittajat | Utgiver og bidragsyterne

Vastuuvapauslauseke | Ansvarsfraskrivelse:
Tekstien kirjoittajat vastaavat itse mielipiteistään
Forfatterne av tekstene er ansvarlige for sine egne meninger

SISÄLTÖ | INHOLD

JOHDANTO	6
INTRODUKSJON	7
1. TAUSTAA	8
1. BAKGRUNN	8
2. KOMISSION ALKUTAIVAL 1982–1989	14
2. DE FØRSTE OPPGAVENE FOR KOMMISSJONEN I 1982–1989	14
3. VUODET 1990–1999	22
3. PERIODEN 1990–1999	22
4. VUODET 2000–2005	27
4. PERIODEN 2000–2005	27
5. VUODET 2006–2010	35
5. PERIODEN 2006–2010	35
6. VUODET 2011–2015	43
6. PERIODEN 2011–2015	43
7. VUODET 2016–2020	52
7. PERIODEN 2016–2020	52
8. KOMISSION TYÖN ARVIOINTIA	60
8. EVALUERING AV KOMMISSJONENS ARBEID	60
9. JÄSENTEN NÄKEMYKSIÄ KOMISSION TYÖSTÄ	67
9. MEDLEMMERS SYN PÅ KOMMISSJONENS ARBEID	67
LIITTEET VEDLEGG	75

JOHDANTO

Suomalais-norjalaisessa rajavesistökomissiossa tehdään tärkeää työtä, jolla varmistetaan valtio- ja aluetason yhteistyö valtiosopimuksen mukaisen rajavesistöjen ainutlaatuisien luonnonolosuhteiden säilyttämiseksi sekä sopimusosapuolten ja rajaseudun asukkaiden etujen turvaamiseksi rajavesistöjen käyttöä koskevilla kysymyksissä.

Käsillä oleva juhlijulkaisu kertoo rajavesistökomission toiminnasta neljän vuosikymmenen ajalta. Komissio on vuosien mittaan antanut useita suosituksia toimenpiteistä, joilla parannetaan ympäristön tilaa rajavesistöissä. Yhteistyötä on tehty esimerkiksi lohiloisen *Gyrodactylus salaris* leviämisen estämiseksi, luonnonlohen tutkimuksen lisäämiseksi sekä vieraslajina jokiin leviävään kyttyröloheen liittyvien toimenpiteiden koordinoimiseksi ja yhteensovittamiseksi rajavesistöissä. Edellä mainitut ovat aihealueita, joiden parissa uskomme olevan tärkeää jatkaa työskentelyä tulevaisuudessakin. Lisäksi on ilmiselvää, että ilmastonmuutos ja sen vaikutukset ekosysteemeihin ja ihmisiin on komission työskentelyn kannalta hyvin merkittävä asiakokonaisuus.

Olemme erittäin kiitollisia siitä, että aiemmat pitkäaikaiset puheenjohtajat Bente ja Kari ovat kirjoittaneet ja tiivistäneet rajavesistökomission historiaa jäljempänä oleville sivuille. Lisäksi voimme lukea raja-alueen kuntien edustajien huomioita yhteistyöstä. Näin ollen tähän julkaisuun koottu tieto luo jatkuvuutta ja pohjaa komission tulevien vuosien työskentelylle ja sen suunnittelulle.

Timo Jokelainen

Suomen puheenjohtaja

Lisa Bjørnsdatter Helgason

Norjan puheenjohtaja

Timo Jokelainen

INTRODUKSJON

I henhold til Overenskomst mellom Norge og Finland om en norsk-finsk grensevassdragskommisjon, er arbeidet i kommisjonen viktig for å sikre samarbeid på statlig og regionalt nivå i den hensikt å bevare de enestående naturforholdene ved grensevassdragene, samt i den hensikt å trygge begge parter og især grensebefolkningens interesser i spørsmål som vedrører bruken av grensevassdragene.

Lisa Bjørnsdatter Helgason

Dette jubileumsheftet viser virket til den norsk-finske grensevassdragskommisjon gjennom fire tiår. Kommisjonen har gjennom årene gitt en rekke anbefalinger om tiltak for å bedre miljøtilstanden i grensevassdragene. Blant annet har grensevassdragskommisjonen gitt anbefalinger for å hindre spredning av lakseparasitten *Gyrodactylus salaris*, mer forskning på villaks og økt innsats for kontrollere og koordinere tiltak og samarbeidet om den introduserte og invasive fiskearten pukkellaks i grensevassdragene. Dette er områder vi fortsatt mener er relevante å jobbe med i årene som kommer. I tillegg er det opplagt at klimaendringene medfører konsekvenser for både økosystemer og mennesker i vår region. Virkningen av et endret klima vil være en viktig arbeidsoppgave for grensevassdragskommisjonen å diskutere i årene som kommer.

Vi er veldig takknemlige for at de tidligere mangeårige lederne for grensevassdragskommisjonen Bente og Kari har skrevet og oppsummert vår felles historie om Den norsk-finske grensevassdragskommisjon. I tillegg kan vi lese om hva grensekommunenes representanter sier om samarbeidet. Det er viktig å kjenne denne historien når vi nå skal fortsette arbeidet og når vi skal planlegge arbeidet i kommisjonen for fremtiden.

Timo Jokelainen

Finsk leder

Lisa Bjørnsdatter Helgason

Norsk leder

Kari Kinnunen

Paatsjoki | Pasvikelva. Foto: Rolf Sch. Kollstrøm.

1. TAUSTAA

Kari Kinnunen

Suomalais-norjalaisen rajavesistökomission varajäsen 1982–1990

Suomalais-norjalaisen rajavesistökomission Suomen puheenjohtaja 1991–2006

Suomen ja Norjan välinen virallinen rajavesistöjä koskeva yhteistyö täyttää 40 vuotta vuonna 2021. Se alkoi vuonna 1981, kun maiden välinen ”Suomen ja Norjan välinen sopimus rajavesistökomissiosta” (SopS n:o 32/1981 Norjan Ident 05-11-1980 nro 1) tuli voimaan.

Kattavan rajavesistöjä koskevan sopimuksen tarve tuli ajankohtaiseksi 1960- ja 1970-lukujen vaihteessa. Silloin Norjassa suunniteltiin Jiesjärven virtaus-

1. BAKGRUNN

Kari Kinnunen

Den finsk-norske grensevassdragskommisjon, varamedlem 1982–1990

Den finsk-norsk grensevassdragskommisjon, finsk formann 1991–2006

Det offisielle samarbeidet mellom Norge og Finland om grensevassdrag fyller 40 år i 2021. Samarbeidet begynte i 1981 da ”Overenskomst mellom Finland og Norge om norsk-finsk grensevassdragskommisjon” (finsk avtalenr 32/1981, norsk ident 05-11-1980 nr 1) trådte i kraft.

Det ble aktuelt med en omfattende avtale om grensevassdrag på slutten av 60-tallet og begynnelsen av 70-tallet. I Norge planla man på det daværende tids-

suunnan muuttamista Tenojoen vesistöä kohti Altajokea. Jiesjärvestä oli tarkoitus tehdä säännöstelyallas, josta vesi johdettaisiin kalliotunnelia pitkin Altan voimalaan. Tulva-aikana Altajoesta oli tarkoitus pumpata vettä Jiesjärveen. Näin voitaisiin pienentää Altajoen voimalan ohijuoksutuksia. Myös kohti Tenojokea virtaavaan Jiesjokeen suunniteltiin padon rakentamista. Suunnitelman toteuttaminen olisi vaikuttanut voimakkaasti Tenojoen virtaamien vuodenaikaiseen jakaumaan. Hanke olisi pienentänyt myös Tenojoen vesistön lohen poikastuotantoa.

Vaikka Norja luopuikin edellä mainitusta suunnitelmasta, se havahdutti Suomen viranomaiset huomaamaan, että olisi tarpeen tehdä myös Norjan kanssa rajavesistöjä koskeva sopimus. Suomella oli jo aikaisemmin rajajokien käyttösopimus Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton kanssa vuodesta 1964 sekä Ruotsin kanssa vuonna 1970 tehty rajajokisopimus. Molempien sopimusten mukaisesti oli perustettu rajavesistökomissiot avittamaan sopimusten toteuttamisessa.

Tiettyjä Suomen ja Norjan rajavesistöjen osia koskevia sopimuksia oli toki tehty jo aikaisemmin, kuten vuonna 1951 tehty sopimus Näättämojoen yläosan vesien johtamisesta Norjan puolelle Gandvikin vesistön vesivoimalaitokselle (SopS nro 8/1951, Norjan Ident 25-4-1951 nro 1), vuonna 1957 tehty sopimus sillan rakentamisesta Inarijoen yli, Suomen, Norjan ja Sosialististen Neuvostotasavaltojen liiton välinen Inarijärven säännöstelysopimus (SopS nro 39/1959, Norjan Ident 29-4-1959 nro 1) sekä sopimukset Näättämojoen (1964) ja Tenojoen (1973) yhteisistä kalastussäännöistä.

punkt å endre retningen av vannføringen for lešjávri fra Tanavassdraget mot Altaelva. Meningen var å lage reguleringsbasseng av lešjávri, og lede vannet derfra i fjelltunnel til et kraftverk i Alta. Under flommen skulle man pumpe vann fra Altaelva tilbake til lešjávri. Det forelå også planer om å bygge demning i lešjohka som renner ut i Tanaelva. Gjennomføring av denne planen ville ha fått en sterk innvirkning på vannføringen i Tanaelva. Prosjektet ville også ha redusert produksjonen av lakseyngel i Tanavassdraget.

Selv om Norge gikk fra den nevnte planen, fikk den finske myndigheter til å innse, at det ville være nødvendig å inngå en avtale om grensevasdrag også med Norge. Finland hadde allerede en avtale om bruk av grensevasdrag med Samveldet av sosialistiske sovjetrepublikker inngått i 1964, og en avtale om grensevasdrag ble også inngått med Sverige i 1970. På bakgrunn av disse avtalene hadde man opprettet egne kommisjoner for å fremskynde implementering av avtalene.

Det var likevel inngått enkelte avtaler om finsk-norske grensevasdrag allerede før dette, slik som avtalen inngått i 1951 om overføring av vann i øvre deler av Neidenelva til vannkraftverk i Gandvikvasdraget på norsk side (finsk avtalenr 8/1951, norsk ident 25-04-1951 nr 1), avtale om bygging av bro over Anárjohka inngått i 1957, avtale mellom Finland, Norge og Samveldet av sosialistiske sovjetrepublikker om regulering av Enaresjøen (finsk avtalenr 39/1959, norsk ident 29-04-1959 nr 1) samt avtalene om felles fiskeregler i Neidenvassdraget (1964) og i Tanavassdraget (1973).

Suomen maa- ja metsätalousministeriö asetti "Suomen-Norjan Rajavesitoimikunnan" 7. joulukuuta 1972. Toimikunnan puheenjohtajaksi kutsuttiin oikeusneuvos E.J. Manner, joka oli erittäin meritoitunut kansainvälisen vesioikeuden asiantuntija. Toimikunnan sihteeriksi kutsuttiin vt. nuorempi hallitussihteeriksi Jarmo Ratia. Toimikunnan tehtävänä oli kiireellisesti laatia luonnos Suomen ja Norjan väliseksi rajavesistöjen yleistä käyttöä ja suojelua koskevaksi sopimukseksi. Toimikunta jätti mietintönsä (Komiteamietintö 1973:149) vuoden 1973 marraskuussa.

Toimikunnan esitys perustui hyvin pitkälle kansainvälisen lakimiesyhdistyksen Helsingin konferenssissaan elokuussa 1966 hyväksymiin periaatteisiin (Helsinki rules on the uses of waters of international rivers), joissa on keskeisenä kansainvälisen vesistöalueen käsite. Kansainvälisellä vesistöalueella tarkoitetaan osia kahdesta tai useammasta valtiosta käsittävää vesistöaluetta, jonka rajat määräytyvät vesistöalueen vedenjakajan mukaan, sanottuun vesistöjärjestelmään kuuluvien pinta- ja pohjavesien virratessa yhteiseen laskukohtaan. Kansainvälistä vesistöaluetta tulisi käsitellä kokonaisuutena, eikä siihen osallisten valtioiden rajojen mukaan määräytyvinä osina.

Toimikunnan ehdotus käännettiin norjaksi ja lähetettiin Norjan hallituksen harkittavaksi. Norja ilmoitti vuonna 1976, että Norjan puolella haluttiin mieluummin ottaa perustaksi Pohjoismaiden ympäristövaliokunta ja erilliset sopimukset rajoitetuissa rajavesistöjä koskevissa kysymyksissä. Muutaman vuoden jälkeen osapuolivaltiot kuitenkin nimittivät

Det finske jord- og skogbruksdepartementet nedsatte «Finsk-norsk grensekomiteé» 7. desember 1972. Justisråd E.J. Manner, en meget anerkjent ekspert i internasjonal vannrett, ble utnevnt til formann i komitéen. Konstituert konsulent Jarmo Ratia ble utnevnt til komitéens sekretær. Komitéens oppdrag var å raskt utarbeide et utkast til avtale mellom Finland og Norge om felles bruk og vern av grensevassdrag. Komitéen ga sin innstilling (Komitéinnstilling 1973:139) i slutten av november i 1973.

Komitéens innstilling var langt på vei basert på prinsipper vedtatt på konferansen International Law Association avholdt i Helsinki i august 1966 (Helsinki Rules on The Uses of Waters of International Rivers), hvor spørsmålet om internasjonale vassdrag var sentralt. Et internasjonalt vassdrag er et vassdrag som ligger i to eller flere stater. Grensene for vassdraget bestemmes ut fra vannskillet der overflate- og grunnvann som hører til nevnte vassdrag renner ut samme sted. Et internasjonalt vassdrag bør behandles som en helhet, og ikke som deler som bestemmes ut fra landegrensene til statene vassdraget ligger i.

Komitéens innstilling ble oversatt til norsk og sendt til Norges regjering for drøfting. Norge meddelte i 1976 at man på norsk side foretrakk å legge til grunn Den nordiske miljøvernkommissjon og særskilte avtaler i avgrensede spørsmål angående grensevassdragene. Etter et par år oppnevnte partene forhandlingsdelegasjoner som skulle forberede en felles avtale. Finland la i 1979 frem et utkast til avtale som ble godtatt og undertegnet av begge land 5. november 1980, og den endelige avtalen trådte i kraft i 1981.

neuvottelukunnat valmistelemaan yhteistä sopimusta. Suomi esitti vuonna 1979 sopimusluonnoksen, jonka molemmat maat hyväksyivät ja allekirjoittivat 5. marraskuuta 1980. Lopullinen sopimus tuli voimaan vuonna 1981.

Tehty sopimus oli melko pelkistetty verrattuna mainittuun komiteaehdotukseen. Sopimuksen tarkoituksena on "...säilyttää rajavesistöjen ja niiden ympäristön ainutlaatuiset luonnonolosuhteet sekä turvata molempien sopimuspuolten ja erityisesti rajaseudun asukkaiden edut rajavesistöjen käyttöä koskevilla kysymyksissä". Sopimuksen toteuttamiseksi osapuolet asettivat yhteisen rajavesistökomission, joka toimii sopijaosapuolten yhteisenä yhteistyö- ja yhteyselimenä rajavesistöjä koskevilla kysymyksissä. Sopimuksen mukaan kummankin sopijapuolen hallitus nimeää komissioon kolme jäsentä ja kullekin yhden tai useamman varajäsenen. Yhden jäsenen tulee omata kokemusta vesihallinnon alalta ja yhden olla rajaseudun oloihin perehtynyt henkilö. Kolmannen jäsenen asiantuntemus jätettiin avoimeksi. Hallitukset nimeävät yhden jäsenen toimimaan puheenjohtajana ja toisen varapuheenjohtajana.

Sopimuksessa määritellään ne vesialueet, joita sopimus koskee. Samoin asiat, joista komissio voi tehdä esityksiä, lausuntoja ja aloitteita, sekä rajavesistökomission toimintaan liittyviä asioita.

Rajavesistösopimuksen mukaan suomalais-norjalaisen rajavesistökomission rooli on neuvoa antava ja yhteistyötä edistävä, joten sillä ei ole varsinaista päätäntävaltaa rajavesistöjä koskevilla

Den inngåtte avtalen var ganske forenklet sammenliknet med den nevnte komitéinnstillingen. Formålet med avtalen er «å bevare de enestående naturforholdene ved grensevassdragene og i deres omgivelser, samt i den hensikt å trygge begge de kontraherende parters og især grensebefolkningens interesser i spørsmål som vedrører bruken av grensevassdragene». For å iverksette overenskomsten, opprettet partene en felles grensevassdragskomisjon som avtalepartenes felles samarbeids- og kontaktorgan i spørsmål som vedrører grensevassdrag. Ifølge avtalen oppnevner begge avtaleparters regjering tre medlemmer til kommisjonen, og et eller flere varamedlemmer til hvert av medlemmene. Et medlem må ha erfaring fra vassdragsforvaltning, og et medlem må være tilstrekkelig fortrolig med forholdene i grenseområdet. Det tredje medlemmets kompetanseområde forble åpen. Regjeringene utnevner et medlem til å fungere som formann, og et medlem til varaformann.

I avtalen defineres de nedbørsfeltene som avtalen omfatter og at kommisjonen er pålagt å utarbeide forslag og ta initiativ samt å gi uttalelser i anliggender som berører grensevassdragene. Avtalen definerer også saker relatert til grensevassdragskommisjonens virksomhet.

I henhold til avtalen om grensevassdrag, skal Den norsk-finske grensevassdragskommisjonen ha en rådgivende og samarbeidsfremmende funksjon og kommisjonen har dermed ikke egentlig bestemmelsesrett i saker angående grensevassdrag. På dette området skilte den seg fra den finsk-svenske grenseelvavtalen (1970-2010), der den felles bilaterale

kysymyksissä. Tässä mielessä se poikkesi ensimmäisestä suomalais-ruotsalaisesta rajajokisopimuksesta (1970–2010), jossa maiden välinen komissio toimii ensimmäisen asteen lupaviranomaisena, jonka päätöksistä saattoi valittaa ainoastaan rahallisia korvauksia koskevista lupaehdoista. Uusi suomalais-ruotsalainen rajajokisopimus, joka tuli voimaan vuonna 2010, on hyvin samantyyppinen kuin suomalais-norjalainen rajavesistö sopimus. Molemmat noudattavat rajavesistö sopimusten yleisiä periaatteita (Helsinki rules).

Suomen ja Venäjän välisen rajajokisopimuksen (SopS nro 36/1965) mukainen rajajokikomissio on luonteeltaan myös neuvoa antava ja yhteistyötä edistävä, mutta sillä on myös päätäntävaltaa koskien esimerkiksi Vuoksen vesistön säännöstelyä ja siitä mahdollisesti aiheutuvia haittoja sekä haittojen kompensointia.

Norja solmi vuonna 1988 sopimuksen ympäristöyhteistyöstä Neuvostoliiton kanssa. Tämä sopimus korvattiin vuonna 1992 Norjan ja Venäjän välisellä sopimuksella. Artiklassa II todetaan, että yhteistyötä toteutetaan yhdeksällä alueella, yksi niistä on *vesistöjen suojele, yhteinen rajavesistö mukaan lukien*. Paatsjoen ja Vuoremijoen rajavesistöjä koskevat kysymykset otetaan esille norjalais-venäläisen ympäristönsuojeluyhteistyön sekakomission kokouksessa. Paatsjoen vesistöissä toteutetut hankkeet ovat olleet osa tämän komission *Työohjelmaa*.

Finnmarkin lääninhallitus ja Murmanskin alueen kuvernööri solmivat jo vuonna 1986 sopimuksen ympäristöaluetta koskevasta yhteistyöstä, jonka pii-

kommisjonen fungerte som løyvemyndighet. Blant vedtak gjort av denne kommisjonen var det kun mulig å klage på de av vedtakene som angikk pengeerstatning relatert til løyvebetingelser. Den nye finsk-svenske grenseelvavtalen trådte i kraft i 2010 og er ganske lik den finsk-norske avtalen om grensevassdrag. Begge avtalene følger allmenne prinsipper for grensevassdragsavtaler (Helsinki Rules).

I henhold til grensevassdragsavtalen (Avtalenr 26/1965) mellom Finland og Russland er grensevassdragskommisjonen rådgivende og samarbeidsfremmende av karakter, men den har også beslutningsrett angående f.eks. regulering av Vuoksivassdraget, eventuelle ulemper av reguleringer og kompensering for ulempene.

Norge inngikk i 1988 en avtale om miljøsam arbeid med Sovjetsamveldet. Denne avtalen ble i 1992 erstattet av en avtale mellom Norge og Russland. Av Artikkel II i avtalen går det frem at samarbeidet skal realiseres innenfor ni områder, et av disse er - *beskryttelse av vassdrag, inklusive felles grensevassdrag*. Spørsmål som angår grensevassdragene Pasvik og Grense Jakobselv tas opp i møte i Den norsk-russiske blandete kommisjon for samarbeid på miljøvernområdet. Prosjekter som er gjennomført i Pasvikvassdraget, har vært inkludert i Arbeidsprogrammet for denne kommisjonen.

Fylkesmannen i Finnmark og Guvernøren i Murmansk inngikk allerede i 1986 en avtale om samarbeid innen miljøområdet som inkluderte Pasvikvassdraget. Målet med samarbeidsavtalen var å undersøke hvilke påvirkninger utslippene fra nikkelproduksjonen hadde på naturen i grenseområdet.

riin Paatsjoen vesistö kuului. Yhteistyösopimuksen tavoitteena oli tutkia nikkeliutuotannon päästöjen vaikutuksia raja-alueen luontoon.

Norjalla ja Ruotsilla on vuonna 1929 solmittu kaikkia rajavesistöjä koskeva sopimus. Se toteutettiin 12. kesäkuuta 1931 annetun lain muodossa. Laki koskee 1§:n mukaan rakenteita, työtä tai muita toimenpiteitä, jotka aiheuttavat huomattavaa muutosta naapurivaltion vesistöissä.

Rajavesistöissä toteutettavat yhteistyöhankkeet sisältyvät myös Barentsin yhteistyöhön kuuluvan Ympäristöyhteistyöryhmän toimintasuunnitelmaan.

Norge og Sverige har en overenskomst fra 1929 som omfatter alle grensevassdrag. Denne ble gjennomført ved lov 12. juni 1931. Ifølge § 1 omfatter loven anlegg, arbeide eller annen foranstaltning i vassdrag som volder merkbar forandring i nabostatens vassdrag.

Samarbeidsprosjektene i grensevassdragene er også inkludert i handlingsplanen til Miljøarbeidsgruppen under Barentssamarbeidet.

Tenojoki ilmasta | Tanaelva fra lufta. Foto: Frank M. Ingilæ.

Käpäälakalastusta Kolttakönkäällä, Neiden, Norja, vuonna 1989. Komission kokousten aikana järjestetään asiaankuuluvia retkiä ja tarkastuksia. | Käpääläfske i Skoltefossen, Neiden i 1989. Det arrangeres relevante befaringer i forbindelse med kommisjonens årlige møter. Foto: Tellervo Laine.

2. KOMISSION ALKUTAIVAL 1982 –1989

Suomalais-norjalaisen rajavesistökomission ensimmäinen kokous pidettiin Utsjoella 14. päivänä lokakuuta vuonna 1982. Komission kokouspaikat ja -ajankohdat on esitetty liitteessä 1.

Suomen valtuuskunnan puheenjohtajana toimi osastopäällikkö Matti Kekkonen maa- ja metsätalousministeriöstä ja hänen varamiehenään toimistopäällikkö Jarmo Ratia vesihallituksesta. Varsinaisina jäseninä olivat toimittaja Niilo Aikio ja Lapin vesipiirin vesitoimiston johtaja Martti Pyyny. Heidän varajäseninä olivat Piera A. Guttorm ja MMT Kari

2. DE FØRSTE OPPGAVENE FOR KOMMISSJONEN I 1982–1989

Det første møtet i norsk-finsk grensevasstragskommissjon ble avholdt i Utsjok 14. oktober 1982. I vedlegg 1 listes kommisjonens møteplasser og tidspunkter.

Avdelingssjef Matti Kekkonen fra Jord- og skogsbruksdepartementet var formann i den finske delegasjonen og kontorsjef Jarmo Ratia fra Vanndirektoratet varaformann.

De finske medlemmene var næringsdrivende Niilo Aikio og leder for Vannkontoret for Lappland vannregion Martti Pyyry. Piera A. Guttorm og dok-

Kinnunen Lapin vesipiirin vesitoimistosta. Suomalaisena sihteerinä toimi ylitar kastaja Eero Swanberg Lapin lääninhallituksesta.

Norjan osapuolen puheenjohtajana toimi osastopäällikkö Kjell Glomnes ja varsinaisina jäseninä emäntä Wenche Ludvigsen ja rehtori Albert Johanssen. Norjalla ei ollut tässä vaiheessa varajäseniä. Kokoukseen osallistuivat myös Finnmarkin kalastusneuvoja Anton Rikstad sekä sihteerinä Bjørn Marki. Myöhempien komissioiden jäsenet ja heidän varamiestensä on esitelty tämän selvityksen liitteessä 2.

Koska kokous oli ensimmäinen, sen tarkoituksena oli lähinnä järjestäytyminen ja toimintatavoista sopiminen. Kokous valitsi Suomen puheenjohtajan Matti Kekkonen toimimaan vuosien 1982–1983 ajan komission puheenjohtajana. Samassa yhteydessä sovittiin, että puheenjohtajuus siirtyy vuosittain sen maan puheenjohtajalle, jossa varsinainen kokous järjestetään.

Kokouskielenä oli niin sanottu skandinaviska, koska kokouksessa ei ollut tulkkausta. Sama käytäntö jatkui seuraavissakin kokouksissa. Tulkin puute hankaloitti kokouskäytäntöä joskus huomattavasti. Silloin apuun tulivat komission saamelaiset jäsenet, koska molemmin puolin rajaa heillä oli yhteinen kieli. Tämä oli hyvä muistutus siitä, että komissio toimi kokonaisuudessaan saamelaisten kotiseutalueella. Rajavesistösopimuksessa ei valitettavasti otettu tätä tosiseikkaa juuri mitenkään huomioon. Toisaalta käytännössä molemmilla mailla on komissiossa aina ollut ainakin yksi saamenkielinen jäsen.

Kokous linjasi, että se ei ota käsiteltäväkseen asioita, joita käsitellään muissa yhteisissä työryhmissä. Sel-

tor i jord- og skogbruksvitenskap Kari Kinnunen fra Vannkontoret i Lappland vannregion var deres varamedlemmer. Eero Svanberg fra Länsstyrelsen i Lappland (Fylkesmannen) fungerte som finsk sekretær.

Ekspedisjonssjef Kjell Glomnes var den norske delegasjonens formann, og husmor Wenche Ludvigsen og rektor Albert Johanssen var delegasjonsmedlemmer. Norge hadde ikke varamedlemmer på det daværende tidspunkt. På møtet deltok også fiskekonsulent i Finnmark, Anton Rikstad. Bjørn Marki hadde oppgaven som sekretær. Medlemmene og varamedlemmene i senere kommisjoner er lagt frem i vedlegg 2 til denne rapporten.

Siden dette møtet var kommisjonens første, var dets formål nærmest bare å konstituere seg og å avtale kommisjonens arbeidsformer. Møtet valgte den finske formannen Matti Kekkonen til kommisjonens formann for 1982-1983. I samme forbindelse ble det avtalt at formannskapet hvert år går til formannen i landet hvor selve møtet arrangeres.

Språket i møtene var såkalt skandinavisk, ettersom det ikke var tolking på møtet. Den samme praksisen ble videreført på etterfølgende møter. Fravær av tolking gjorde det noen ganger praktisk vanskelig under møtene. Her kom kommisjonens samiske medlemmer til unnsetning ettersom de forsto hverandres språk på begge sider av grensen. Dette var en god påminnelse om at kommisjonen arbeider i et helt samisk forvaltningsområde. Dette faktum ble dessverre nesten ikke tatt i betraktning i grensevassdragsavtalen. Flere medlemmer i kommisjonen har dog alltid vært samisktalende.

laisia asioita ovat esimerkiksi neuvottelut yhteisistä kalastussäännöistä ja fyysisestä rajasta.

Seuraavat kokoukset järjestettiin Kaarasjoella (1983) ja Helsingissä (1984). Kokouksissa käsiteltiin raja- vesistö sopimuksen alueen rajausta ja hyväksyttiin alustavasti komission toimintasuunnitelma, joka tässä vaiheessa keskittyi melkein pelkästään Tenojoen vesistöalueeseen.

Vuoden 1983 kokouksessa tehtiin kaksi komission toiminnalle suuntaa antavaa aloitetta. Suomen osapuoli ehdotti, että Tenojoelle kehitellään yhteinen vedenlaadun tarkkailu- ja raportointiohjelma. Norja puolestaan ehdotti, että Tenojoelle tehdään yhteinen vesien käyttösuunnitelma. Suomi kannatti aloitetta lämpimästi, koska Suomen vesihallinnolla oli paljon kokemusta aiheesta. Suomessa oli juuri saatu valmiiksi ns. suurten valuma-alueiden vesienkäytön yleissuunnitelmat. Rajajoissa tällaisia suunnitelmia ei kuitenkaan ollut tehty.

Kokouksen päätöksen mukaisesti Lapin vesipiirin vesitoimisto ja Finnmarkin lääninhallitus alkoivat valmistella yhteistä vedenlaadun tarkkailuohjelmaa ja raportointia. Komissio teki myös aloitteen Tenon liittämistä Norjan kansalliseen vesistöjen tilan seurantaohjelmaan. Komissio suositteli, että Tenojoen vesistön molemmiin puolin sijaitsevat kunnat laativat yhdessä suunnitelman öljyvuoতোvalmiudesta Tenon laaksossa.

Vuoden 1984 kokouksesta lähtien komission kokouksissa on aina ollut tulkkaus, aluksi suomi-norja ja vuodesta 1987 lähtien on ollut myös mahdollisuus tulkata saameksi tarpeen vaatiessa. Samassa yhtey-

Møtet bestemte at saker som behandles i andre arbeidsgrupper ikke skal tas opp til behandling. Slike saker er for eksempel forhandlinger om felles fiske-regler og fysisk grense.

De påfølgende møtene ble avholdt i Karasjok (1983) og Helsinki i (1984). Saker på møtene var avgrensning av området for grenseavstandsavtalen og foreløpig godkjenning av kommisjonens arbeidsplan, som i denne fasen konsentrerte seg nærmest utelukkende om nedbørsfeltet for Tanaelva.

På møtet i 1983 ble det fremmet to forslag som ga retning for kommisjonens arbeid. Den finske parten foreslo at man skulle utvikle et felles overvåkings- og rapporteringsprogram for Tanaelva. Den norske parten foreslo på sin side en felles vannbruksplan for Tanaelva. Finland støttet forslaget varmt ettersom den finske vannforvaltningen hadde mye erfaring om temaet. I Finland hadde man akkurat blitt ferdig med en detaljplan for bruk av vann i såkalte store nedbørsfelt. Dog hadde man ikke satt opp slike planer for grenseelver.

Vannkontoret for Lappland vannregion og Fylkesmannen i Finnmark gikk, i tråd med møtets vedtak, i gang med å forberede utvikling og rapportering av et felles overvåkingsprogram for vannkvalitet. Kommisjonen kom også med et forslag om å knytte Tanavassdraget til et norsk nasjonalt vannovervåkingsprogram. Kommisjonen anbefalte at kommunene på begge sider av Tanavassdraget i samarbeid utarbeidet en plan for oljevernberedskap i Tanadalen.

Siden møtet i 1984 har det alltid vært tolking på kommisjonens møter. Først ble det tolket mellom

dessä päätettiin, että kokouksissa voidaan käyttää kolmea kieltä, suomea, norjaa ja saamea. Kokouksen kaikki tärkeät raportit päätettiin kääntää myös saameksi. Sen jälkeen, kun venäläisiä tarkkailijoita kutsuttiin kokouksiin, tulkattiin venäjän, suomen ja norjan välillä.

Vuonna 1985 komissiolle nimitettiin uudet jäsenet kolmeksi vuodeksi (1985–1987). Uudeksi Suomen puolen puheenjohtajaksi valittiin ylijohtaja Jarmo Ratia vesihallituksesta ja hänen varamiehekseen johtaja Martti Pyyny Lapin vesipiirin vesitoimistosta. Autoilija Uula Porsanger Utsjoelta valittiin jäseneksi, ja MMT Kari Kinnunen osallistui asiantuntijana. Ympäristönsuojeluministeriön osastopäällikkö Kjell Glomnes nimitettiin uudestaan komission Norjan puolen puheenjohtajaksi, Ragnhild Karlsen hänen varamiehekseen. Maanviljelijä Oscar Varsi ja taloussihteerä Marianne Balto Henriksen nimitettiin jäseniksi. Vuodesta 1986 alkaen olivat vahtimestari Reino Arvola ja opettaja Steinar Pedersen mukana varajäseninä. Ragnhild Karlsen jäi samanaikaisesti pois komissiosta. Kalastusneuvoja Kjell Moen osallistui asiantuntijana.

Vuoden 1986 kokouksessa todettiin, että Suomen maa- ja metsätalousministeriö ja Norjan Ympäristönsuojeluministeriö olivat hyväksyneet työhohjelman. Komissio päätti, että kokouspöytäkirjat ovat komission raportteja hallituksilleen.

Varsin ymmärrettävän alkukankeuden jälkeen komission toiminta alkoi aktivoitua merkittävästi. Tenojoen vesistön seuranta- ja raportointiohjelma valmistui. Se hyväksyttiin vuoden 1987 kokouksessa.

norsk og finsk, og siden 1987 hadde man også muligheten til samisk tolking ved behov. I samme forbindelse ble det bestemt at man kunne bruke tre språk på møtene; norsk, finsk og samisk. Det ble bestemt at alle kommisjonens viktige rapporter også skal oversettes til samisk. Etter at russiske observatører ble invitert til møtene, ble det tolket mellom russisk, finsk og norsk.

Nye kommisjonsmedlemmer for de neste tre årene (1985-1987) ble oppnevnt i 1985. Sjef for Vandirektoratet Jarmo Ratia ble valgt til kommisjonens finske formann og sjef for Vannkontoret for Lappland vannregion, Martti Pyyny, ble utnevnt til hans varamedlem. Sjøfører Uula Porsanger fra Utsjok ble valgt til medlem og doktor i jord- og skogbruksvitenskap Kari Kinnunen møtte som sakkynndig. Ekspedisjons-sjef fra Miljøverndepartementet Kjell Glomnes ble på nytt oppnevnt som kommisjonens norske formann, Ragnhild Karlsen ble utnevnt som hans varamedlem. Gårdbruker Oscar Varsi og økonomikonsulent Marianne Balto Henriksen ble oppnevnt som medlemmer. Fra 1986 møtte varamedlemmene vaktmester Reino Arvola og lærer Steinar Pedersen. Ragnhild Karlsen gikk samtidig ut av kommisjonen. Fiskekonsulent for Tanavassdraget Kjell Moen møtte som sakkynndig.

På møtet i 1986 ble det orientert om at jord- og skogbruksdepartementet i Finland og Det norske Miljøverndepartementet hadde godkjent arbeidsprogrammet. Kommisjonen bestemte at protokoller fra møtene er kommisjonens rapport til regjeringene.

Kommisjonens arbeid kviknet betydelig til etter en litt stiv start. Et overvåkings- og rapporteringspro-

Veden laadun fysikaalis-kemiallinen seuranta sovittiin aloitettavaksi vuonna 1988 ja biologinen seuranta vuotta myöhemmin.

Seurantaohjelma toteutettiin maiden välisenä yhteistyöhankkeena. Koska norjalaisilla oli pysyvää henkilökuntaa Tenojoen vesistöalueella, he vastasivat vesinäytteiden ottamisesta. Näytteet analysoitiin Lapin vesi- ja ympäristöpiirin laboratoriossa Rovaniemellä. Tulosten käsittelyn ja raportoinnin hoiti NIVA (Norsk institutt for vannforskning) Oslossa. Tällä tavalla saatiin seurantaohjelmasta aiheutuvat kustannukset jaetuksi käytännössä tasan maiden kesken. Seurannan toteuttamistapa oli ainutlaatuinen rajavesistöyhteistyössä ja perustui yhteistyösapuolien keskinäiseen suureen luottamukseen. Seurantaohjelman toteuttamistapa tiivistyi siihen osallistuvien viranomaisten yhteistyötä, mikä vaikutti myönteisesti myös komission työskentelyyn.

Tenojoen monikäyttösuunnitelman laatiminen aloitettiin ja saatiin päätökseen tällä kaudella. Suunnitelman toteuttamisesta vastasi arkkitehti Maisa Siirala vesi- ja ympäristöhallituksesta. Se laadittiin yhteistyössä alueen kuntien sekä Lapin vesipiirin vesitoimiston ja Finnmarkin lääninhallituksen asiantuntijoiden kanssa. Tenojoen monikäyttösuunnitelman suositukset hyväksyttiin vuoden 1988 varsinaisessa kokouksessa. Suunnitelma julkaistiin vuonna 1990 suomeksi, norjaksi ja saameksi.

Suunnitteluprosessi oli aikaa vievä ja raskas, mutta sen avulla saatiin suunnittelualueen kunnat osallistumaan prosessiin ja komission työskentelyyn. Myöhemminä kausina kuntien edustajat toimivat usein komission jäseninä ja varajäseninä. Komission yh-

gram for Tanavassdraget ble laget og vedtatt på møtet i 1987. Det ble avtalt å begynne med fysisk-kjemisk overvåking av vannkvalitet i 1988 og med biologisk overvåking året etter.

Overvåkingsprogrammet ble gjennomført som et samarbeidsprosjekt mellom landene. Norsk part hadde ansvar for å ta vannprøver ettersom de hadde fast ansatte ved Fjelltjenesten i Tana. Prøvene ble analysert ved laboratoriet for Lapplands vann- og miljødistrikt (Lavy) i Rovaniemi. Norsk institutt for vannforskning (NIVA) i Oslo behandlet og rapporterte resultatene. På den måten ble kostnadene for overvåkingsprogrammet i praksis delt likt mellom landene. Måten overvåkingen ble gjennomført på er unikt i grensevassdragssamarbeid, og er basert på en stor, gjensidig tillit mellom samarbeidspartene. Gjennomføringen på denne måten gjorde også samarbeidet mellom deltakende myndigheter tettere, hvilket avspeilet seg positivt også på kommisjonens arbeid.

Planlegging og gjennomføring av flerbruksplanen for Tanavassdraget ble påbegynt og gjort ferdig under denne perioden. Arkitekt Maisa Siirala fra Vann- og miljødirektoratet hadde prosessansvar for utarbeidelse av planen. Den ble utarbeidet i samarbeid mellom kommunene i området og eksperter ved Vannkontoret for Lappland vannregion og Fylkesmannen i Finnmark. anbefalingene i Flerbruksplanen for Tanavassdraget ble vedtatt på møtet i 1988. Planen ble gitt ut i 1990 på norsk, samisk og finsk.

Planprosessen var tidkrevende og tung, men med den fikk man kommunene i planområdet godt involvert i prosessen og i kommisjonens arbeid. I senere

teistyön suunnittelua helpotti se, että monikäyttösuunnitelman avulla voitiin tunnistaa rajavesistöjen tärkeimmät yhteistyökohteet. Saatujen hyvien kokemusten perusteella päätettiin seuraava monikäyttösuunnitelma tehdä Näätämöjoen vesistöalueelle.

Näätämöjoen vesistöalueen monikäyttösuunnitelman laatiminen aloitettiin käyttäen hyväksi Tenojoen suunnitelmasta saatuja kokemuksia. Suunnittelujärjestelmää kevennettiin huomattavasti kuitenkin säilyttäen suunnittelun osallistuva luonne.

Ensimmäinen Tenojoen kuormitus- ja vedenlaatu-raportti valmistui kauden loppupuolella. Tulosten perusteella voitiin havaita, että Tenon vedenlaatu oli ylimalkaan hyvä, mutta suurimpien kylien alapuolella oli havaittavissa asumajätevesien vaikutusta. Pähin vaikutus oli Kaarasjoen alapuolisilla vesialueilla. Sen vuoksi komissio suositti asumajätevesien puhdistamisen tehostamista erityisesti Kaarasjoen kylän alueella.

Atlantin lohelle hengenvaarallinen lohiloinen *Gyrodactylus salaris* oli levinnyt Norjan lohijokiin. Se oli tappanut useiden Norjan jokien lohikannat. Loinen ei ole vaarallinen Itämeren lohelle, jolla sitä esiintyy luonnostaan. Koska komission vesialueet ovat hyvin lähellä Itämereen laskevia vesistöjä, erityisesti Enontekiön pohjoisosissa, ja koska suomalaiset kalastajat saattavat tuoda mukanaan loista tullessaan kalastamaan Norjan pohjoisille lohijoille, oli olemassa riski *Gyrodactylus salaris* -loisen leviämisestä. Tästä syystä komissio päätti ryhtyä toimenpiteisiin riskin pienentämiseksi. Komissiolla ei mandaattinsa mukaan ole roolia lohen kalastuksen sääntelyssä, mutta

år fungerte kommunenes representanter ofte som medlemmer og varamedlemmer i kommisjonen. Planlegging av samarbeidet for kommisjonen ble enklere ettersom de viktigste samarbeidspunktene for grensevassdrag kunne identifiseres ved hjelp av flerbruksplanen. På bakgrunn av de gode erfaringene man hadde gjort, ble det bestemt å lage neste flerbruksplan for Neidenvassdraget.

Utarbeiding av flerbruksplan for Neidenvassdraget ble satt i gang ved å dra nytte av erfaringene man hadde gjort seg med planen for Tanavassdraget. Planleggingsystemet ble gjort betydelig lettere, men li-kevel ble arbeidets inkluderende karakter bevart.

Den første rapporten om Tanaelvas vannkvalitet ble ferdigstilt mot slutten av perioden. På bakgrunn av resultatene kunne man se at vannkvaliteten i Tana generelt var god, men nedenfor de største bygdene kunne man se påvirkning fra avløpsvann fra husholdninger. Den største påvirkningen var i vannområder nedstrøms Karasjok. Av denne årsak ga kommisjonen anbefaling om å effektivisere rensing av avløpsvann fra husholdninger spesielt nedenfor Karasjok tettsted.

Lakseparasitten *Gyrodactylus salaris*, som er dødelig for atlantisk laks, hadde spredt seg i norske lakseelver. Den hadde utryddet laksebestander i flere norske elver. Parasitten er ikke farlig for laksen i Østersjøen, ettersom parasitten forekommer der naturlig. Det er stor fare for spredning av *Gyrodactylus salaris* ettersom kommisjonens vannområder særlig i nordlige deler av Enontekis ligger meget nært vassdrag som renner ut i Østersjøen, og dermed kan finske fis-

komissiolla on velvollisuus tehdä aloitteita ja antaa lausuntoja asioista, jotka koskettavat kalastusoloja. Komissio tulkitsi tämän niin, että sen tulee tehdä aloitteita lohien elinolosuhteiden ja elinalueiden varmistamiseksi alueellaan. Komissio on koko toimintansa ajan panostanut paljon voimavaroja *Gyrodactylus salaris* -loisen torjuntaan.

Lapin vesi- ja ympäristöpiiri (Lavy) oli omien seurantojensa avulla havainnut, että erityisesti Lapin koillisosaan tulee ajoittain voimakasta raskasmetallien ja happamoittavien aineiden laskeumaa Kuolan niemimaalta. Sen alkuperä oli mitä ilmeisimmin peräisin Petsamon nikkelin ja kuparin tuotannosta. Norjan viranomaisilla oli samantyyppisiä havaintoja omalta alueeltaan Paatsjoen alaosilla. Siksi Lavy ja Finnmarkin lääninhallitus olivat aloittaneet tiiviin yhteistyön Kuolan tiedekeskuksen tutkijoiden kanssa. Koska Paatsjoki kuuluu komission mandaattialueeseen, haluttiin hyödyntää mainittujen viranomaisten luomia yhteyksiä Kuolaan, jotta voitaisiin aloittaa myös Paatsjoen vesienhoidon kehittäminen. Siksi päätettiin kutsua Kuolan tiedekeskuksen edustajat tarkkailijoiksi komission kokoukseen vuonna 1989.

Päätös Kuolan tiedekeskuksen edustajien kutsumisesta komission kokoukseen tarkkailijoina oli rohkea. Suomi ja Norja eivät ole yleensä tehneet muita kuin kahdenvälisiä rajavesisopimuksia. Poikkeuksena on kuitenkin aikaisemmin mainittu Inarjärven säännöstelyä ohjaava sopimus. Suomen ja Norjan välisessä rajavesistösoitimuksessa ei ole mitään mainintaa tarkkailijoista. Toisaalta siinä ei myöskään ole kielletty tarkkailijoiden kutsumista. He eivät tietenkään osallistuneet komission päätöksenteko-

kere i prinsippet ta med seg parasitten når de kommer for å fiske i norske lakseelver. Derfor ble det bestemt i kommisjonen at tiltak for å minimere denne risikoen skulle iverksettes. I kommisjonens mandat inngår ikke regulering av laksefiske, men kommisjonen er pålagt å utarbeide forslag og ta initiativ samt avgi uttalelser i anliggender som berører fiskeforholdene. Kommisjonen tolket det til, at den bør ta initiativ som sikrer laksens livsvilkår og leveområder i sitt mandatområde. Bekjempelse av *Gyrodactylus salaris* er et av tiltakene som kommisjonen har brukt mye ressurser på under sin virksomhet.

Lapplands vann- og miljødistrikt (Lavy) hadde ved hjelp av egen overvåking oppdaget at det særlig i nordøstlige deler av Lappland tidvis kom mye nedfall av tungmetaller og forsurende stoffer fra Kola-halvøya, sannsynligvis fra nikkel- og kobberproduksjonen i Petsjengaområdet. Norske myndigheter hadde gjort tilsvarende observasjoner fra sitt eget område i nedre deler av Pasvikelva. Lavy og Fylkesmannen i Finnmark hadde derfor satt i gang et tett samarbeid med forskere ved Kola forskningscenter. Man ønsket å benytte kontaktene de ovenfornevnte myndigheter hadde fått gjennom samarbeid med forskere på Kola for å kunne starte utvikling av vannforvaltningssamarbeidet for Pasvikelva også, ettersom den inngår i kommisjonens mandatområde. Det ble derfor bestemt at representanter fra Kola forskningscenter skulle inviteres som observatører til kommisjonens møte i 1989.

Å invitere representanter fra Kola forskningscenter som observatører til kommisjonens møte var en modig beslutning. Finland og Norge har vanligvis

prosessiin, mutta toivat mukanaan huomattavaa tietämystä Paatsjoen vesistöaluetta käsiteltäessä ja toimivat siten myös komission asiantuntijoina. Aloitettu käytäntö osoittautui erittäin hyväksi. Kun yhteistyö Kuolan ympäristöviranomaisten kanssa kehittyi, tarkkailijat tulivat yleensä Murmanskin alueen ympäristöhallinnosta. Komissiota ohjaavat ministriöt ovat koko ajan olleet tietoisia käytännöstä eivätkä ole puuttuneet siihen. Siksi käytännöllä voidaan katsoa olevan niin sanottu hiljainen hyväksyntä.

ikke inngått annet enn bilaterale grenselvavtaler. Et unntak er likevel tidligere nevnte avtale om regulering av Enaresjøen. Observatører er ikke på noen måte nevnt i overenskomsten om grensevassdrag mellom Finland og Norge. Samtidig forbyr heller ikke avtalen å invitere observatører. De deltok selvfølgelig ikke i kommisjonens beslutningstaking, men tilførte betydelig kunnskap for behandling av saker om Pasvikvassdraget, og fungerte dermed også som sakkyndige for kommisjonen. Den påbegynte praksisen viste seg å være meget god. Etter at samarbeidet med miljømyndigheter for Kola utviklet seg, ble rollen til Kola forskningscenter mindre, og observatørene representerte vanligvis miljømyndigheter i Murmansk. Departementene, som styrer kommisjonen, har hele tiden kjent til praksisen og har ikke blandet seg i den. Dermed kan man anse at praksisen har blitt godkjent med såkalt stilltiende samtykke.

Neiden, Kolttaköngäs vuonna 1989. Kuvassa Norjan puheenjohtaja Bo Wingård ja arkkitehti Maisa Siirala, joka johti Tenon monikäyttösuunnitelman laatimista. Neiden, Skoltefossen år 1989. På bildet norsk formann Bo Wingård og arkitekt Maisa Siirala, som ledet arbeidet med Flerbruksplan for Tanavassdraget.

Foto: Tellervo Laine.

Veneretki Kaarasjoella 1999. Etualalla puheenjohtajat Bente Christiansen ja Kari Kinnunen. | Båttur på Karasjohka i 1999. I forgrunnen formennene Bente Christiansen og Kari Kinnunen. Foto: Marjaleena Nenonen, Lapin ympäristökeskus.

3. VUODET 1990 –1999

Suomi teki vuonna 1990 periaatteellisesti merkittävän päätöksen, kun se alueellisesti rajavesistökomission Suomen puheenjohtajuuden, ja nimitti puheenjohtajaksi Lapin vesi- ja ympäristöpiirin johtajan. Tällä haluttiin korostaa komission alueellista merkitystä. Norja päätyi samantyyppiseen ratkaisuun vuonna 1998, kun Finnmarkin lääninhallituksen ympäristönsuojelupäällikkö nimitettiin puheenjohtajaksi. Samalla toivottiin, että kunnat saisivat kiinteämmän suhteen komissioon. Norja nimittikin kolmen rajakunnan (kunnanvaltuuston ja -hallituksen) puheenjohtajat komission jäseneksi tai varajäseneksi.

3. PERIODEN 1990 –1999

Finland fattet en prinsipielt betydningsfull avgjørelse da finsk formannskap i grensevasdragskommissionen ble flyttet til regionen i 1991, og lederen i Lapplands vann- og miljødistrikt ble oppnevnt til formann. Med dette ønsket man å fremheve kommissionens regionale betydning. Norge endte opp med en liknende avgjørelse i 1998, da fylkesmiljøvernsejfen hos Fylkesmannen i Finnmark ble oppnevnt til formann. Samtidig ønsket man at kommunene skulle få en sterkere forankring i kommissionen og Norge oppnevnte ordførerne i de tre grensekommunene til henholdsvis medlemmer og varamedlemmer i kommissionen.

Tämän kauden toimintaa leimasivat erityisesti Suomen liittyminen Euroopan unioniin vuoden 1995 alusta, suuret tutkimus- ja suunnitteluhankkeet sekä Tenon lohen elinolosuhteiden turvaaminen.

Komissio oli tiedostanut ja aloittanut *Gyrodactylus salaris* -loisen torjuntatoimet jo hyvin varhain. Tällä kaudella torjuntatoimet tehostuivat huomattavasti. Suomen kalastusviranomaiset olivat havainneet Ivalon lähellä Siskelijärven vesistöissä toimivan Suomen pohjoisimman kirjolohen kasvatuslaitoksen tarkkailun yhteydessä *Gyrodactylus salaris* -tartunnan. Yhdestä näytekalasta löytyi yksi *Gyrodactylus salaris* -lohiloinen. Komissio vaati vähimmäistoimenpiteenä laitoksen kalojen poistamista ja laitoksen desinfiointia. Paras ratkaisu olisi laitoksen sulkeminen. Suomen viranomaiset päättivätkin sulkea laitoksen vuonna 1992, minkä jälkeen laitoksen altaat desinfioitiin ja täytettiin puhtaalla maalla. Laitoksen omistajille maksettiin korvaukset menetetyistä taloudellisesta hyödyistä. Toimenpiteen jälkeen tehtiin alapuolisessa vesistöissä tutkimus mahdollisesta loisen leviämisestä. Yhtään loista ei löydetty.

Komissio esitti huolensa Tenovuonon lohen kassikasvatuslaitoksista karkaavien lohien aiheuttamasta geneettisestä riskistä Tenon luonnonlohikannoille ja vaati viranomaisilta toimenpiteitä. Komissio esitti, että luonnonlohikantojen suojelun vuoksi Tenovuonon kassilohen kasvatuslaitokset pitäisi sulkea, eikä ainakaan uusia kasvatuslupia tulisi myöntää alueelle.

Tenojoen vedenlaadun seurannan ensimmäinen yhteenvetoraportti (1988–1993) valmistui. Sen perusteella voitiin todeta, että ravinnepitoisuudet ja hygieeniset haitat olivat vähentyneet Kaarasjoen ja

Virksomheten i denne perioden var særlig preget av det finske medlemskapet i Den europeiske unionen fra begynnelsen av 1995, og av store forsknings- og planleggingsprosjekter, samt sikring av Tanalaksens livsvilkår.

Kommisjonen hadde allerede meget tidlig blitt klar over og satt i gang tiltak for å bekjempe spredning av parasitten *Gyrodactylus salaris*. Bekjempelsestiltak ble i betydelig grad effektivisert under denne perioden. Finske fiskerimyndigheter hadde oppdagget smitte av *Gyrodactylus salaris* i en fisk i det nordligste finske oppdrettsanlegget for regnbueørret i innsjøen Siskelijärvi i nærheten av Ivalo. Kommisjonen krevde som minste tiltak at fisken i anlegget skulle avlives og anlegget desinfiseres. Den beste løsningen ville være stenging av anlegget. Finske myndigheter bestemte da også å stenge anlegget i 1992. Det ble betalt økonomisk kompensasjon til anleggets eier for tapt inntekt. Etter tiltakene ble også vassdraget nedstrøms undersøkt for eventuell spredning av parasitten. Ingen parasitter ble funnet.

Kommisjonen uttrykte bekymring for den genetiske risikoen som rømt oppdrettslaks fra anlegg i Tanafjorden kunne påføre bestander av villaks i Tana, og krevde tiltak av myndighetene. Kommisjonen foreslo at oppdrettsanlegg for laks i Tanafjorden skulle stenges for å verne bestander av villaks, og at det ikke skulle tildeles nye løyver i området.

Den første sammendragsrapporten om overvåking av vannkvaliteten i Tanaelva (1988-1993) ble ferdigstilt. På bakgrunn av denne kunne man slå fast at næringssaltkonsentrasjoner og hygieniske ulemper hadde blitt mindre etter at renseanleggene i Kara-

Tana brun puhdistamojen valmistuttua¹. Tämä havainto oli merkittävä, sillä komissio oli vaatinut puhdistamoiden rakentamista vedoten vesistöarkkailun tuloksiin. Sulfaattipitoisuudet olivat kohonneet happamoittavan laskeuman vuoksi, mutta koska Tenojoen luontainen puskurikyky on korkea, ei sulfaattipitoisuuden nousulla katsottu olevan suurta merkitystä Tenon veden laadulle.

Komission toimialueen vesistöjen monikäyttösuunnitelmien teko jatkui. Näätämöjoen vesistöalueen monikäyttösuunnitelma saatiin valmiiksi, ja sen suositukset hyväksyttiin vuoden 1992 kokouksessa.

Paatsjoen monikäyttösuunnitelman valmistelu alkoi yhteistyössä Murmanskin alueen viranomaisten kanssa vuonna 1991. Suunnitelman teko kesti runsaat viisi vuotta. Prosessi oli työläs, koska Suomen, Norjan ja erityisesti Venäjän suunnittelujärjestelmät ja toimintatavat olivat keskenään hyvin erilaisia. Suunnitelma saatiin kuitenkin valmiiksi, ja sen suositukset hyväksyttiin vuoden 1996 kokouksessa. Saatettu tulos oli urauurtava, koska se oli kolmen eri maan viranomaisten tekemä ja hyväksymä!

Vuonna 1991 ryhdyttiin suunnittelemaan laajaa tutkimusta, joka koski Inarjärven säännöstelyn vaikutuksia ja säännöstelykäytännön kehittämistä. Tutkimus liittyi osaltaan myös Paatsjoen monikäyttösuunnitteluun. Hanke oli pitkäkestoinen ja monikansallinen. Se saatettiin päätökseen vuonna 1997 pidetyssä seminaarissa. Tutkimuksen tulosten avulla löydettiin säännöstelykäytäntö, joka sopi Inarjärven

---

1 Teno-paketti, valtion tukipaketti vesi- ja jätevesihuollon parantamiseen.

sjok og Tana bru var bygd. Denne oppdagelsen hadde stor betydning ettersom kommisjonen hadde krevd utbygging av renseanleggene på bakgrunn av resultater fra overvåkingen. Konsentrasjoner av sulfater var forhøyet på grunn av sur nedbør, men da Tanaelvas naturlige bufferevne er høy, anså man at forhøyet sulfatkonsentrasjon ikke ville ha stor betydning for vannkvaliteten i Tana.

Arbeidet fortsatte med flerbruksplaner for vassdrag, som ligger i kommisjonens virksomhetsområde. Flerbruksplanen for Neidenvassdraget ble ferdigstilt og planens anbefalinger ble vedtatt på kommisjonens møte i 1992.

Planlegging av flerbruksplan for Pasvikvassdraget ble satt i gang i 1991 i samarbeid med myndigheter i Murmansk fylke. Utarbeidelse av planen tok litt over fem år. Prosessen var strevsom på grunn av at systemer for planlegging og tradisjoner i Finland, Norge og særlig Russland er veldig forskjellige. Planen ble imidlertid ferdigstilt og dens anbefalinger ble vedtatt på kommisjonens møte i 1996. Det oppnådde resultatet var banebrytende siden planen var utarbeidet og godkjent av myndigheter i tre land!

I 1991 ble planlegging av undersøkelse av påvirkninger av regulering av Enaresjøen og utvikling av reguleringspraksis igangsatt. Undersøkelsen var også delvis relatert til Flerbruksplanen for Pasvik. Prosjektet var langvarig og multinasjonalt. Det ble sluttført på et seminar avholdt i 1997. På bakgrunn av resultatene fra undersøkelsen fant man frem til en reguleringspraksis som lå innenfor rammene av reguleringsavtalen for Enaresjøen, men som min-

säännöstelysopimuksen puitteiden sisälle, mutta pienensi säännöstelyn aiheuttamaa riskiä järven ekosysteemille. Komissio toimi lähinnä tutkimuksen käynnistäjänä, yhteyksien luojana ja apuna rahoituksen järjestämisessä.

Tutkimuksen toteuttamisen aikana komissiolle valitettiin, että Paatsjoen alajuoksulle oli levinnyt Inarjärvestä uusi kalalaji. Kyseessä oli muikku, joka oli joutunut Inarjärveen harkitsemattomien kalansiirtojen vuoksi. Muikku kilpaili Paatsjoen siikakannan kanssa ja syrjäytti kaupallisesti hyödynnettävät siikakannat osittain. Tämä aiheutti huolta paikallisten kalastajien keskuudessa, koska heillä ei ollut kokemusta muikun käytöstä ruokakalana. Komissio saattoi vain todeta, että asialle ei voi tehdä mitään. Suomen osapuoli valitteli tapahtunutta ja lupasi toimittaa hyviä muikkuseptejä paatsjokisille. Norjan osapuoli on tämän jälkeen toteuttanut useita hankkeita tutkiakseen tämän uuden lajin vaikutusta. Tulokset osoittavat, että muikku aiheuttaa muutoksia kalaston koostumukseen, ja se tapahtuu siian kustannuksella.

Suomi liittyi EU:hun 1.1.1995. Vaikka Norja ei liittynytkaan Euroopan unioniin, Euroopan talousalueen jäsenenä sen tulee noudattaa EU:n ympäristölainsäädäntöä. Siten komission toiminnassa on otettava huomioon EU:n käytänteet ja velvoitteet. Itse asiassa komission toiminta rajavesistöjen monikäyttösuunnitelmien tekijänä ja yhteisen rajavesistöjen tilan seurantaohjelmien toteuttajana täytti jo sinällään hyvin esimerkiksi vesipuitedirektiivin vaatimuksia. Monikäyttösuunnitelmien tavoitteet ovat hyvin samansuuntaisia kuin vesipuitedirektiivin vesienhoi-

sket riskoen for at reguleringen påvirket innsjøens økosystem. Kommisjonens rolle var hovedsakelig å igangsette undersøkelsen, skape forbindelser, og bistå med organisering av finansiering.

Under gjennomføring av undersøkelsen mottok kommisjonen en klage om at en ny fiskeart hadde spredt seg til nedre deler av Pasvikelva fra Enaresjøen. Det dreide seg om lagesild som hadde blitt satt ut i Enaresjøen. Lagesilden konkurrerte med sikbestanden i Pasvikelva og satte kommersielt utnyttbare sikbestander delvis til side. Dette førte til bekymring blant lokale fiskere som ikke hadde erfaring med å bruke lagesild som matfisk. Kommisjonen kunne ikke gjøre noe annet enn å slå fast at det var ingenting den kunne gjøre med saken. Den finske parten beklaget det inntrufne og lovet å sende oppskrifter på smakfulle retter av lagesild til folk i Pasvik. Norsk side har etter dette gjennomført flere forskningsprosjekter for å undersøke påvirkningen fra denne nye arten. Resultatene viser at lagesilden skaper endringer i sammensetningen av fiske-sammennene, som går på bekostning av siken.

Finland ble medlem av EU den 1.1.1995. Selv om Norge ikke ble med i Den europeiske unionen, må landet som en del av Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet (EØS) følge EUs miljølovgivning. Dermed måtte kommisjonen ta hensyn til EUs praksis og forpliktelser i sitt arbeid. Faktisk oppfylte kommisjonens arbeid med flerbruksplaner for grensevassdrag og overvåkingsprogrammer for felles grensevassdrag langt på vei kravene i EUs rammedirektiv for vann. Målet med flerbruksplaner er svært sammenfallende med målsettingene i vanddirekti-

tosuunnitelmat. Tässä suhteessa komission toiminta oli aikaansa edellä!

Komissio pyrki analysoimaan rooliaan ja toimintaansa uudessa tilanteessa. Harkinnan jälkeen päädyttiin siihen, että komissio toimii EU-rahoitteisissa hankkeissa pääosin aloitteiden tekijänä ja edistäjänä. Joissakin tapauksissa komissio voi osallistua hankkeisiin myös osarahoittajana, koska komission rahoitus voi toimia osana kansallista rahoitusta. Komissiolla tulisi olemaan tärkeä rooli myös EU:n vesipuute- ja tulvadiirektiivien toteutuksessa.

Komissio viritteli yhteistyötä suomalais-ruotsalaisen rajajokikomission kanssa vuonna 1997, koska molempien komissioiden tuli linjata toimintansa suhteessa EU:hun.

Tenojoen Suomen puoleisen rannan mökkirakentaminen on puhuttanut komissiota koko sen toiminnan ajan. Suomessa ja Norjassa on hyvin erilaiset lainsäädännöt rakentamisoikeutta koskevissa asioissa. Suomessa rakentamisoikeus on maanomistukseen liittyvä lakisääteinen oikeus. Norjassa ei lähtökohtaisesti saa rakentaa joen ja jokea seuraavan tien väliin. Suomessa tällaista rakentamisen rajoitusta ei ole. Siksi Suomen puolella on erityisesti Utsjoen alueella rakennettu taloja, jotka näkyvät Norjan puolelle häiritsevässä määrin. Komissio on yrittänyt auttaa ongelman ratkaisemisessa ja antanut lukuisia suosituksia ja lausuntoja, mutta ei ole löytänyt muita ratkaisuja, kuin että pyydetään Utsjoen kuntaa informoimaan rantavyöhykkeen rakentamista koskevista suunnitelmistaan.

vets vannforvaltningsplaner. På dette området var kommisjonens virksomhet foran sin tid!

Kommisjonen måtte analysere sin rolle og sin virksomhet i den nye situasjonen. Etter drøftelser kom man frem til at kommisjonen hovedsakelig skulle fungere som initiativtaker og støtte i EU-finansierte prosjekter. I noen tilfeller er kommisjonen med på å finansiere prosjekter, ettersom finansieringen av kommisjonen kan anses som egenfinansiering. Kommisjonen skulle også komme til å ha en viktig rolle i implementeringen av EUs vann- og flomdirektiver.

Kommisjonen planla i 1997 samarbeid med finsk-svensk grenseelvkommisjon ettersom begge kommisjoner skulle etablere retningslinjer for egen virksomhet i forhold til EU.

Hytteutbygging på finsk side av Tanaelva har vært diskutert i kommisjonen under hele dens virketid. Norge og Finland har svært forskjellige lovgivninger når det gjelder bygging. I Finland er det grunneierretten som er det lovmessige utgangspunktet for byggerett. I Norge får man i utgangspunktet ikke bygge mellom elv og vei som følger elva. I Finland har man ikke en slik begrensning for bygging. Derfor har man i Finland, spesielt i Utsjok-området, bygd hus som er synlige fra Norge på en forstyrrende måte. Kommisjonen har prøvd å bidra til å løse problemet, og har gitt utallige anbefalinger og uttalelser, men har ikke kommet frem til noen andre løsninger enn å be Utsjok kommune informere om deres planer for bygging i elvenæreområder.

Bente Christiansen

Tenojoki (Utsjoki) | Tanaelva (Utsjok). Foto: Annukka Puro-Tahvanainen

4. VUODET 2000 –2005

Bente Christiansen

Suomalais-norjalaisen rajavesistökomission asiantuntija ja osa Norjan sihteeristöä 1993–1997.
Suomalais-norjalaisen rajavesistökomission Norjan puheenjohtaja 1998–2020.

Tenojoen vesistö

Rakentaminen Tenojkilaaksossa. Utsjoen kunta kertoi vuosina 2003–2005 Tenojoen rantarakentamiseen liittyvästä hankkeestaan ”Tenonlaakson kehittämissuunnitelma ja rantaosayleiskaavat”. Hanke sai huomattavaa tukea Pohjois-Suomen EU:n tavoite 1 -ohjelmasta, ja se tuli toteuttaa vuoden 2006 loppuun mennessä.

4. PERIODEN 2000 –2005

Bente Christiansen

Den norsk-finske grensevassdragskommisjon, sakkyndig og del av norske sekretariat 1993–1997
Den norsk-finske grensevassdragskommisjon, norsk formann 1998–2020.

Tanavassdraget

Bygging i elvenære områder i Tanadalen. Utsjok kommune orienterte i 2003–2005 om sine planer, blant annet prosjektet «Utviklingsplan for Tanadalen og kommunedelplan for elvenære områder». Prosjektet fikk betydelig støtte fra EUs mål 1-program for Nord-Finland, og ble fullført i 2006.

Kalankasvatus Tenovuonossa. Komissio suoritti vuonna 2001 katselmuksen Tenovuonon kalankasvatuslaitoksilla. Jälkeenpäin pidetyssä kokouksessa komissio suositti, *että kalankasvatuslaitokset siirretään paikkaan, josta ei aiheudu riskiä Tenon vesistön luonnonlohikannoille. Skjånesin yhdyskunnalle aiheutuva tappio on korvattava täysimääräisesti.*

Vuonna 2004 ei laitosta ollut siirretty pois Tenovuonosta, ja asiasta annettiin uusi suositus: *Komissio on toistuvasti vuodesta 1992 alkaen, viimeksi vuoden 2003 kokouksessa, suosittanut voimakkaasti kalankasvatuksen lopettamista Tenovuonossa. Komissio pitää tärkeänä tämän suosituksen toteuttamista. Komissio on sitä mieltä, että Norjan viranomaisten tulee löytää ratkaisu, jossa yritykselle ja paikallisyhdyskunnalle annetaan kohtuullinen korvaus.*

Komission vuoden 2005 kokouksessa kerrottiin, että laitoksessa ei ollut kasvatettu kaloja vuoteen. Komissio kuitenkin esitti uudestaan suosituksensa, *että: Lohikalojen kasvatusta ei tule sallia Tenovuonossa.*

Tenojoen säilyttäminen luonnontilaisena. Norjan vesistö- ja energiahallitus NVE esitteli vuonna 2001 lopuraportin hankkeesta ”Tenojoen eroosio – Tenojoen säilyttäminen luonnonmukaisena lohijokena”. Komissio suositti hankkeen jatkamista. Samoin komissio suositti Tenojoen monikäyttösuunnitelman uusimista.

Hanke ”Tenojoen säilyttäminen luonnonmukaisena lohijokena –ympäristötoimenpiteet, ekologinen tila ja seuranta” 2002–2004 rahoitettiin sen jälkeen Interreg III-ohjelmasta. Hanke koordinoitiin muiden samantyyppisten hankkeiden kanssa, kuten Norjan ja Suomen puolella tehdyn tulvakartoituksen

Oppdrett i Tanafjorden Kommissjonen var i 2001 på en befarung til oppdrettsanleggene i Tanafjorden. Her fikk man orientering om virksomheten fra bedriften og fra kommunen. I møtet etterpå anbefalte kommissjonen *at oppdrettsanleggene flyttes til en lokalitet som ikke utgjør noen risiko for villaksbestandene i Tanavassdraget. Tapet som Skjånes-samfunnet påføres må kompenseres fult ut.*

I 2004 var oppdrettsanlegget ikke flyttet ut fra Tanafjorden og ny anbefaling ble gitt: *Kommissjonen har gjentatte ganger siden 1992, senest på møtet i 2003, sterkt anbefalt at fiskeoppdrett i Tanafjorden legges ned. Kommissjonen mener det er viktig at denne anbefalingen oppfylles. Kommissjonen mener at norske myndigheter bør finne en løsning der bedriften og lokalsamfunnet gis en rimelig kompensasjon.*

Ved kommissjonsmøtet 2005 ble det opplyst at det ikke har vært fisk i anlegget på et år. Kommissjonen gjentar: *Det bør ikke tillates oppdrett av laksefisk i Tanafjorden.*

Bevaring av Tanaelva som en elv i naturtilstand. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) presenterte i 2001 sluttrapporten for prosjektet «Erosjon i Tanavassdraget – bevaring av Tanaelva som en lakseelv i naturtilstand». Kommissjonen ga i møtet en anbefaling om videreføring av prosjektet, samt for rullering av «Flerbruksplanen for Tanavassdraget».

Prosjektet «Bevaring av Tanaelva som en lakseelv i naturtilstand – miljøtiltak, økologisk status og overvåking» 2002-2004 ble deretter finansiert gjennom Interreg III-programmet. Prosjektet ble koordinert med andre beslektede prosjekter, som flomkartleg-

kanssa. Hanke toteutettiin lähes aikataulussaan ja se päättyi vuonna 2005. Hankkeessa esitetyt ympäristötoimenpiteet toteutettiin, mistä johtuen lohenoikasia todettiin korjattujen tierumpujen yläpuolella. Hankkeessa kehitetty vesitasemalli otettiin myös käyttöön. NVE:n mukaan Hankkeen puitteissa syntyneestä maiden viranomaisten yhteistyöstä on ollut suurta hyötyä molemmille osapuolille.

Tenojoen vesistön tilan seuranta. Komissio laaditti vuosien 1988–2002 seurannan tuloksiin perustuvan katsauksen. Tulokset osoittivat, että veden hygieeninen tila on hyvä. Vuoden 2002 kokouksessa keskusteltiin Tenojoen seurannasta ja seurannan kehittämisen tarpeesta. Seurantaohjelman tarkistus jätettiin sikseen odoteltaessa muutoksia, joita EU:n vesipuitteidirektiivin täytäntöönpano toisi tullessaan. Komissio kehotti vuonna 2005 sihteeristöä laatimaan ehdotuksen EU:n vesipuitteidirektiivin mukaiseksi seurannaksi, missä otetaan huomioon muista rajajoista saadut kokemukset.

Paatsjoen vesistö

Inarjärven säännöstely. Huoli Inarjärven säännöstelykäytännön vaikutuksista Paatsjoen ympäristöntilaan ja Inarjärveen otettiin esille toistuvasti tämän jakson kuluessa. Säännöstelystä vastaava säännöstelyvaltuutettujen kokous hyväksyi vuonna 1999, että juoksutussäännössä otetaan käyttöön Inarjärvi-tutkimuksen suositukset ekologisesta säännöstelystä. Komission kokouksessa vuonna 2002 säännöstelyä hoitavat yhtiöt ilmoittivat, että ekologinen säännöstely aiheuttaa Kaitakosken putouskorkeuden pienemistä ja estää tarkoituksenmukaisen säännöstelyn. Komissio antoi tämän jälkeen suosituksen, joka tukee Kaitakosken osuuden selvittämistä.

ging på norsk og finsk side. Prosjektet fulgte stort sett tidsplanen og ble avsluttet i 2005. De planlagte miljøtiltakene i prosjektet ble gjennomført, blant annet ble det tatt i bruk en vannstandsmodell og det ble registrert lakseunger ovenfor de utbedrede kulverter.

NVE uttaler på møtet: *Samarbeidet mellom landenes myndigheter som oppsto innenfor rammen av prosjektet, har vært til stor nytte for alle parter.*

Miljøovervåking i Tanavassdraget Kommisjonen fikk utarbeidet faktaark basert på resultatene fra overvåkingen i perioden 1988-2002. Resultatene viser at den hygieniske kvaliteten på vannet er god og at Aksjon Tanavassdraget har gitt resultat. På møtet i 2002 ble overvåking av Tanaelva og behovet for å utvikle overvåkingen diskutert. Justering i overvåkingsprogrammet ble stillet i bero mens man ventet på de endringene implementering av EUs vannrammedirektivet ville medføre. Kommisjonen ba i 2005 sekretariatet utarbeide et forslag til overvåking i henhold til EUs vannrammedirektiv, der man tok hensyn til erfaringene fra andre grenseelver.

Pasvikvassdraget

Enaresjø-reguleringen Bekymring over de påvirkninger reguleringspraksisen har på miljøtilstanden i Pasvikelva og i Enaresjøen ble tatt opp gjentatte ganger i denne perioden. De ansvarlige for reguleringen - Tappemøtet - aksepterte i 1999 å innføre anbefalingen fra Enaresjø-undersøkelsen om økologisk regulering i manøvreringsreglementet. På kommisjonsmøtet i 2002 ble det opplyst at økologisk regulering medfører tap av fallhøyde i Kaitakoski og

Nikkelin päästöjen ympäristövaikutusten seuranta. Komission kokouksessa vuonna 2001 esiteltiin hankkeen *”Paatsjoen vesistön koordinoitu seuranta ja hoito”* tavoitteet ja tulokset. Hanke suunniteltiin täydentämään venäläistä TACIS-hanketta *«Development of The Environment Management System of Paatsjoki (Paz) River»*. Hankkeen toimesta laadittiin ehdotus yhteiseksi norjalais-suomalais-venäläiseksi vesistön vesiekosysteemiä ja hydrologiaa käsittävksi seurantaohjelmaksi. Komissio antoi suosituksen ehdotusten mukaisten toimenpiteiden käynnistämisestä. Seuraavana vuonna todettiin, ettei hankkeen puitteiden sisällä pystytty aloittamaan käytännön työtä, koska maiden edellytykset seurannan toteuttamiselle olivat kovin erilaiset.

Samassa kokouksessa saatiin myös tietoja siitä, että Nikkelin sulattamojen uusimisen rahoitus todennäköisesti järjestyisi. Suomen puheenjohtaja totesi, että tämä antoi erinomaisen tilaisuuden tutkia päästöjen vähenemisen vaikutuksia alueen ympäristön tilaan ja että tarkoitusta varten tuli toteuttaa yhteinen seurantaohjelma. Ehdotettiin, että Suomi ja Norja yhdessä järjestävät seminaarin, jossa Paatsjoen vesistön tutkimuksen ja selvitysten tulokset välitetään alueen kunnallisille ja alueellisille viranomaisille. Komissio piti tärkeänä selvittää Paatsjoen vesistön ympäristön tila ja päästörajoitukset, ja antoi asiasta suosituksen.

Paatsjokiseminaari pidettiin toukokuussa 2002 Svanhovdin ympäristökeskuksessa. Osanottajat edustivat kyseisten kolmen maan ympäristöviranomaisia, tutkimuslaitoksia ja kuntia sekä komission jäseniä. Paatsjoen alueen ympäristön tilaa käytiin läpi ja kes-

hindrer en hensiktsmessig regulering. Kommisjonen ga deretter en anbefaling til støtte for utredning av Kaitakoski-strekningen.

Overvåking av påvirkninger på naturen fra utslippene fra nikkelverkene På kommisjonsmøtet i 2001 ble målene og resultatene fra det finsk-norske prosjektet *«Samordnet overvåking og forvaltning av Pasvikvassdraget»* presentert. Prosjektet ble initiert for å komplementere et russisk TACIS prosjekt *«Development of The Environment Management System of Paatsjoki (Paz) River»*. Gjennom prosjektet ble det utarbeidet et forslag til et felles norsk-finsk-russisk overvåkings-program for vassdragets vannøkosystem og hydrologi. Kommisjonen ga en anbefaling om å sette i gang tiltak i samsvar med forslaget. Året etter innså man at man ikke klarte å starte praktisk arbeid innenfor prosjektrammen, fordi landenes forutsetninger for overvåking var svært ulike.

I samme møte fikk man også opplysninger om at finansieringen av rekonstruksjon av smelteverkene i Nikel sannsynligvis ville gå i orden. Dette ga en utmerket anledning til å undersøke virkninger av utslippsreduksjoner på miljøtilstanden i området, og å iverksette et felles overvåkingsprogram for formålet. Det ble foreslått at Finland og Norge i fellesskap skulle gjennomføre et seminar hvor resultater fra forskning og utredninger i Pasvikvassdraget ble formidlet til kommunale og regionale myndigheter i området. Kommisjonen mente det var viktig å utrede miljøtilstanden i Pasvikvassdraget med de virkninger utslippsreduksjonene ville få, og ga en anbefaling om dette. I tillegg anbefalte de at *Det bør tilføres midler til samarbeidet som allerede eksisterer*

kusteltiin yhteisestä hoito- ja seurantaohjelmasta ja erityisesti siitä, millainen vaikutus Petsamon nikkeli-jalostamon päästöjen vähenemisellä tulee olemaan alueen luontoon. Yhteinen työryhmä, jossa oli edustajia kaikista kolmesta maasta, sai tehtäväkseen puiteohjelman laatimisen. Hankkeen *”Paatsjokiohjelma – Norjan, Suomen ja Venäjän rajaseutujen yhteisen ympäristönseuranta- ja arviointijärjestelmän kehittäminen ja käyttöönotto”* rahoituksesta päätettiin joulukuussa 2003, ja se rahoitettiin osaksi kansallisilla varoilla ja osaksi Kolarctic Interreg-ohjelmasta.

Tärkeät yhteiset asiat koko komission toiminta-alueella

Monikäyttösuunnitelmat

Tenojoen monikäyttösuunnitelmaa oli tarpeen päivittää 12 vuoden jälkeen. Suunnitelman uusiminen toteutettiin Tanan, Utsjoen, Inarin ja Kaarasjoen kuntien välisenä yhteistyöhankkeena. Komissio suositteli hanketta, ja se rahoitettiin Interreg III -hankkeena, ja käynnistyi vuonna 2003. Laakson asukkaiden palautteiden perusteella päätettiin tärkeimmistä yhteistyöhankkeista. *Komissio halusi, että luonnonlohikantojen turvaaminen itsenäisenä luonnontieteellisenä arvona ja edellytyksenä koko alueen kulttuurille, on selkeästi esillä työn edistyessä.* Kunnat, Lapin ympäristökeskus ja Finnmarkin lääninhallitus laativat suositukset yhteisiksi toimenpiteiksi. Komissio piti tärkeänä työryhmän perustamista toimenpidesuositusten tärkeysjärjestykseen asettamiseksi ja edelleen käsittelemiseksi.

mellom kommunene Petsjenga, Enare og Sør-Varanger for å styrke levevilkårene til dalens innbyggere og få til en bærekraftig utvikling.

Pasvikseminaret ble avholdt mai i 2002 på Svanhøvd miljøsenster. Deltakerne representerte de tre landenes miljømyndigheter, forskningsinstitusjoner og kommuner, samt medlemmer fra kommisjonen. Status for miljøtilstanden i Pasvikområdet ble gjennomgått og et felles forvaltnings- og overvåkingsprogram ble diskutert, og her spesielt hvilken virkning de planlagte reduserte utslippene fra Petsjenga-Nikkelkombinatet vil ha for naturen i området. En felles arbeidsgruppe, med representanter fra alle tre land, fikk i oppgave å utferdige et rammeprogram. Finansieringen av *«Pasvikprogrammet – Utvikling og implementering av et felles miljøovervåkings- og evalueringssystem i grenseområdene mellom Norge, Finland og Russland»* ble vedtatt i desember 2003 og ble finansiert delvis av nasjonale midler og delvis av midler fra Interregprogrammet-Kolarctic.

Viktige saker som er felles for hele mandatområdet

Flerbruksplaner

Flerbruksplanen for Tanavassdraget var moden for rullering etter 12 år. Rulleringen ble gjennomført som et interkommunalt samarbeidprosjekt mellom kommunene Tana, Utsjok, Karasjok og Enare. Prosjektet ble anbefalt av kommisjonen og finansiert som et Interreg III-prosjekt, og startet opp i 2003. Etter tilbakemeldinger fra innbyggere i dalen, ble de viktigste grenseoverskridende samarbeidsom-

Näätämöjen monikäyttösuunnitelma "Näätämöjen vesistöalueen käytön ja hoidon kehittäminen" laadittiin jo vuonna 1992, joten se oli jo osin vanhentunut. Vuonna 2005 ehdotettiin tavoitteeksi käynnistää työ uuden monikäyttösuunnitelman laatimiseksi vuonna 2006. Komissio velvoitti sen jälkeen sihteeristöä käynnistämään uuden monikäyttösuunnitelman laatimisen Näätämöjelle.

Vieraslajit

Komissio oli koko toimintansa ajan ollut huolestunut *Gyrodactylus salaris* -lohiloisen mahdollisesta levittäytymisestä rajavesistöihin. Asiasta oli annettu lukuisia lausuntoja ja suosituksia (10 suositusta viimeisten 20 vuoden kuluessa). Siitä oli myös tehty aloitteita hankkeiksi ja asiantuntijakokouksiksi. Komissio on järjestänyt aiheita käsitteleviä teemapäiviä.

Komissiota informoitiin vuonna 2002 Pohjoiskalotti-hankkeesta, jossa kartoitettiin *G. salaris*-loisen levinneisyyttä ja pohdittiin, miten voitaisiin suunnata tehokkaampaa tiedotusta riskialueille. Raja-alueen erilaiset desinfiointimääräykset johtivat suureen hämmennykseen. *Komissio suositti, että myös Suomen puolella vaaditaan voimassa olevaa desinfiointitodistusta kalastuslupaa ostettaessa Tenojokeen ja Näätämöjokeen. Komissio suositti lisäksi, että selvitetään mahdollisimman pian, millaisen lohiloisen leviämisen riskin vesitasojen käyttö aiheuttaa.* Suositusta noudatettiin. Vuodesta 2004 vaadittiin myös Suomen puolella desinfiointin dokumentoimista ennen kalastuslupan ostoa.

rådene bestemt. Kommisjonen *ønsket at sikring av villaksbestandenes som en selvstendig naturvitenskapelig verdi og grunnleggende forutsetning for hele området kultur, kommer klart frem i det videre arbeidet.* Anbefalinger til felles tiltak ble utarbeidet av kommunene, Lappland miljøseniter og Fylkesmannen i Finnmark. Kommisjonen mente det var viktig å opprette en arbeidsgruppe for prioritering og videre behandling av anbefalingene til tiltak.

Flerbruksplan for Neidenvassdraget ble laget i 1992. Det ble i 2005 foreslått å ha som mål å starte opp arbeidet med ny flerbruksplan for Neiden i 2006. Kommisjonen ba deretter sekretariatet sette i gang arbeidet med ny flerbruksplan for Neiden.

Fremmede arter

Lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* Kommisjonen har i hele sin virketid vært bekymret for at parasitten *G. salaris* skal spre seg til grensevasdragene. Det er gitt utallige uttalelser og anbefalinger om dette (10 anbefalinger de siste 20 årene). Det er også initiert prosjekter og ekspertmøter. Kommisjonen har hatt egne temadager viet til dette temaet.

Komisjonen fikk i 2002 orientering om Nordkalottprosjektet hvor man kartla utbredelsen av *G. salaris* og drøftet hvordan man kan gi bedre informasjon i risikoområdene. Ulike bestemmelser om desinfeksjon i grenseområdene, fører til stor forvirring. Kommisjonen anbefaler *at man også på finsk side krever gyldig desinfiseringsattest før kjøp av fisketillatelse/fiskekort til Tanaelva og Neidenelva. I tillegg anbefaler kommisjonen at man snarest avklarer hvilken risiko spredning av lakseparasitter gjennom bruk av sjøfly ut-*

Painolastivesistä johtuvaa vieraslajien leviämiskäsitteitä kehitettiin teemapäivillä ennen komission kokouksen alkua vuonna 2001. Komissio antoi sen jälkeen suosituksen maidensa hallituksille yhteisten sääntöjen kehittämiseksi. Näin voitaisiin estää vieraslajien leviämistä painolastiveden välityksellä. Kansainvälinen merenkulkujärjestö (IMO) toivoo saavansa painolastivettä koskevan valtiosopimuksen valmiiksi vuonna 2003.

Vuonna 2003 kyttyrälohta havaittiin nousseen Koltakönkään lohijärvistä Neidenissä. Komissio suositti, että kartoitetaan sellaisia vieraslajeja, jotka voivat uhata rajavesistöjen kalakantoja. Tässäkin tapauksessa komissio oli hyvissä ajoin liikkeellä, kun huomioitiin Tenojoen kyttyrälohiongelmia vuonna 2021!

Vesipuitedirektiivi

Jäsen Ulla Kaarikivi-Laine (Suomen ympäristöministeriö) kertoi vuonna 2001 EU:n vesipuitedirektiivin toimeenpanon aikataulusta ja tavoitteista. Hän totesi, että Suomi arvioi suomalais-norjalaisen rajavesikomission olevan sovelias hallintoelin kansainvälisille vesistöalueille ja että on pikimmiten saatava käyntiin Norjan ja Suomen yhteistyöneuvottelut yhteisten rajavesistöjen organisoimiseksi ja hoidon yhteistyöstä. Komissio suositti samana vuonna, että Norja ja Suomi aloittavat mahdollisimman pian yhteistyöneuvottelut.

Vuonna 2003 komissio suositti:

- että Norja ja Suomi perustavat kansainvälisen vesienhoitoalueen,

gjør. Anbefalingen ble fulgt opp. I 2004 ble det også på finsk side krevd dokumentasjon på desinfeksjon før kjøp av fiskekort.

Ballastvann ble behandlet under temadagen før kommisjonsmøtetets start i 2001. Kommisjonen ga deretter en anbefaling til sine to lands regjeringer om å få på plass et felles regelverk som hindret spredning av fremmede organismer via ballastvann. Den internasjonale sjøfartsorganisasjon (IMO) forventet å ha en konvensjon om ballastvann på plass i 2003.

Pukkellaks ble i 2003 observert i og ovenfor lakse-trappen ved Skoltefossen i Neiden, Kommisjonen anbefalte *at man kartlegger de fremmede artene som kan være en trussel mot fiskebestandene i grensevassdragene*. I dette tilfellet var kommisjonen igjen før sin tid, med tanke på pukkellaks problematikken i Tanavassdraget i 2021!

Vannrammedirektivet

Medlem Ulla Karikivi-Laine (Det finske miljødepartementet) orienterte i 2001 om tidsplan og mål for iverksetting av EUs vannrammedirektiv. Hun slo fast at man i Finland vurderer Norsk-finsk grensevassdragskommisjon som et velegnet forvaltningsorgan for internasjonale nedbørfeltdistrikter og at man snarest bør komme i gang med forhandlinger om samarbeid mellom Norge og Finland om organisering av forvaltningen av felles grensevassdrag. Kommisjonen anbefalte samme år at regjeringene i Norge og Finland snarest startet forhandlingene om samarbeid.

- päätetään rajavesistökomission olevan molempien maiden suunnitelmien, ohjelmien ja toimenpiteiden yhteensovittava elin,
- että kutsutaan Venäjän viranomaisia osallistumaan Paatsjoen vesistöä koskevaan yhteistyöhön ja
- asiaomaiset viranomaiset Norjassa ja Suomessa mahdollisimman nopeasti organisoivat yhteistyön rajavesistöjen ominaispiirteiden tarkastelemiseksi.

Vuosina 2004–2007 komissio toisti suosituksen siitä, että komissio toimisi direktiivin vaatimana yhteensovittavana elimenä.

Vuoden 2004 keskusteluissa todettiin, että ominaispiirteiden tarkastelu ja tilan luokittelu tulkitaan kovin eri tavalla näissä kahdessa maassa. Komissio lausui, *että tulevaisuudessa on toivottavaa, että maiden viranomaiset yhdessä pyrkivät löytämään kriteerit, jotka oikealla tavalla luonnehtivat rajavesistöjä vesipuitedirektiivin tulkinnassa.*

Tiedon levittäminen

Vuonna 2003 uusittiin rajavesistökomission verkkosivut. Informaatio oli siten saatavilla suomeksi, norjaksi ja englanniksi. Komissio oli erittäin tyytyväinen uuteen verkkosivustoon.

I 2003 anbefalte kommisjonen at Norge og Finland opprettet en internasjonal vannregion, og det ble anbefalt at grensevassdragskommisjonen skulle være de to lands organ for koordinering av planer, programmer og tiltak. Det ble også besluttet å invitere russiske myndigheter til å delta i samarbeidet om Pasvikvassdraget, og at de rette myndigheter i Norge og Finland snarest skulle organisere et samarbeid om karakterisering av grensevassdragene.

I årene 2004–2007 gjentok kommisjonen anbefalingen om at kommisjonen bør fungere som det koordineringsorgan direktivet krever.

Under diskusjonen i 2004 ble det konstatert at karakterisering og klassifisering tolkes svært forskjellig i de to land. Kommisjonen uttaler *i fremtiden er det ønskelig at landenes myndigheter sammen forsøker å finne kriterier som på en korrekt måte karakteriserer grensevassdrag ved tolking av vannrammedirektivet.*

Formidling av informasjon

I 2003 ble grensevassdragskommisjonens hjemmesider fornyet. Informasjonen ble nå gitt på finsk, norsk og engelsk. Kommisjonen er meget tilfreds med den nye hjemmesiden.

Näätäinjoki | Neidenelva. Foto: Eero Niemelä

5. VUODET 2006 –2010

Paatsjoen vesistö

Paatsjokiohjelma – hanke ”Yhteisen ympäristö-seuranta- ja arviointijärjestelmän kehittäminen ja käyttöönotto Norjan, Suomen ja Venäjän raja-alueilla”, johon rajavesistökomissio oli tehnyt aloitteen, päättyi vuonna 2006. Hankkeen tavoite oli realistisen kuvan saaminen ympäristön tilasta ja yhteisen poikkiteollisen ympäristönsurantaohjelman kehittäminen. Tärkeimmät ilmanlaatua, maaympäristöä ja vesiympäristöä koskevat tulokset esiteltiin komission kokouksessa vuoden 2006 lopulla. Toinen tärkeä tulos hankkeesta oli viranomaisten ja asiantuntijoiden kumppanuusverkosto. Hankkeen toteutukseen osallistui 20 eri laitosta, 60–70 tutkijaa

5. PERIODEN 2006 –2010

Pasvikvassdraget

Pasvikprogrammet – prosjektet «Utvikling og implementering av felles overvåkings- og evaluerings-system i grenseområdet mellom Finland, Norge og Russland» initiert av grensevasdragsskommisjonen ble avsluttet i 2006. Målet for programmet var å få en fullstendig oversikt over miljøtilstanden og å utvikle et felles tverrvitenskapelig miljøovervåkings-program. De viktigste resultatene innen luftkvalitet, terrestrisk miljø og vannmiljø ble presentert på kommisjonsmøtet i slutten av 2006. Et annet viktig resultat av prosjektet er det partnerskapsnettverk av myndigheter og eksperter som har oppstått i løpet av prosjektperioden, hvor 20 ulike institusjoner og

ja useita viranomaista. Komissio suositti, *että kansalliset ympäristön seurannasta vastaavat viranomaiset tekevät yhteistyötä hankkeeseen osallistuneiden laitojen kanssa hankkeen suositusten toteuttamiseksi. Hankkeen tulokset tukevat ja hyödyttävät EU:n vesipuitedirektiivin käyttöönottoa Tenon, Näätämojoen ja Paatsjoen vesistöissä.*

Tieteellinen loppuraportti tuloksista valmistui vuonna 2007. Siinä oli 20 osaraporttia ilmanlaadun, maaympäristön ja vesistöjen tilasta. Siitä tehtiin myös ns. kansanpainos, joka esittelee tieteellisen raportin käyttäjäystävällisesti ja kansantajuisesti. Se on saatavilla suomeksi, norjaksi, venäjäksi ja englanniksi. Hankkeen tulokset ovat saatavilla osoitteesta www.pasvikmonitoring.org.

Seurantaohjelma käynnistettiin osittain vuonna 2007, mutta jotkin toimenpiteet edellyttivät enemmän resursseja ja jatkokehitystä, ennen kuin ne voitiin panna täytäntöön. Komissio antoi kauden aikana useita suosituksia ohjelman täytäntöönpanon tärkeydestä. Komissio suositteli, *että Suomi ja Norja turvaavat yhdessä tarvittavat resurssit tämän tärkeän seurantaohjelman täytäntöönpanon varmistamiseksi. Jotta saataisiin kattava kuva ympäristön tilasta, on tutkittava myös ilmastonmuutoksen ja luonnonvarojen hyödyntämisen kuten kaivosteollisuuden vaikutuksia.*

Komission aloitteellisuuden ansiosta on hankittu erittäin suuri määrä aivan välttämätöntä tietoa Paatsjoen vesistön ympäristön tilasta ja sen kehittymisestä.

60-70 forskere og myndighetspersoner har deltatt. Kommisjonen anbefaler *at nasjonale myndigheter som er ansvarlig for miljøovervåking samarbeider med relevante institusjoner for å iverksette anbefalingene fra prosjektet. Resultatene fra prosjektet vil støtte og være til nytte for implementeringen av EUs vannrammedirektiv i Tana-Neiden-Pasvikvassdragene.*

Den vitenskapelige rapporten med resultatene var ferdig i 2007. Det er 20 underrapporter innen temaene luft, land og vann. Den populærvitenskapelige rapporten gjengir de vitenskapelige resultater på en brukervennlig og folkelig måte og er tilgjengelig på finsk, norsk, nordsamisk, russisk og engelsk. Prosjektets resultater finnes på www.pasvikmonitoring.org.

Overvåkingsprogrammet ble delvis satt i gang i 2007, men noen av tiltakene krevde flere ressurser og videre utvikling, før de kunne iverksettes. Kommisjonen ga i perioden flere anbefalinger om viktigheten av å iverksette programmet. De anbefalte *at Finland og Norge i samarbeid sikrer de nødvendige ressurser for å garantere at dette viktige overvåkingsprogrammet settes i verk. For å få et helhetlig bilde av miljøtilstanden må også mulige påvirkninger som følger av klimaendringer og utnyttelsen av naturressurserne så som gruveindustri utredes.*

Kommisjonen har bidratt til å fremskaffe svært mye og helt nødvendig kunnskap om miljøet i Pasvikvassdraget ved å initiere og følge opp store og viktige prosjekter, slik at man kan følge med på utviklingen i miljøtilstanden i Pasvik vannområde.

Näätämöjoen vesistö

Päästöt Utsavuonoon. Kaivosyhtiö Sydvaranger gruver AS suunnitteli toiminnan avaamista vuonna 2009. Utsavuonoo suunniteltiin käytettävän jäätysalueena, vaikka se on kansallinen lohivuono. Venäjän kanssa yhteinen Paatsjoki ja Suomen kanssa yhteinen Näätämöjoki laskevat vuonoon. Rikastushiekkapäästöillä olisi kielteinen vaikutus vuonon ekosysteemeihin, minkä johdosta päättyttiin siihen, että Espoon sopimusta tulee soveltaa. Komissio laati suosituksen siitä, *että otetaan huomioon rajat ylittävät ympäristövaikutukset ja kolttasaamelaisen väestön kulttuuri.*

Tenon vesistö

Vuoden 2007 kokouksessa ilmoitettiin, että **Tenovuonon lohienkasvatus** on lopetettu edellisen kokouksen jälkeen. Kalankasvatuksen harjoittamislupa on peruutettu, ja Skjånesin yhdyskunta on saanut korvauksena 5 miljoonaa kruunua. Laitoksessa ei ollut useaan vuoteen kalankasvatusta.

Tenojoen vesistön ekologisen tilan seuranta – uusi seurantaohjelma. Komissio suositti vuonna 2005, että laaditaan ehdotus yhteisestä seurantaohjelmasta suomalais-norjalaisille rajavesistöille EU:n vesipuitedirektiivin mukaisesti. Suomen ja Norjan hallitukset eivät olleet vielä päättäneet, millainen rooli rajavesistökomissiolla tulisi olemaan vesienhoidossa raja-alueella. Norja jatkoi kuitenkin yhteistyötä Lapin ympäristökeskuksen kanssa seurantaohjelman laatimisessa. Todettiin, että komission tulee vuosittain saada tietoa siitä, onko seurantaohjelmaa toteu-

Neidenvassdraget

Utslipp til Bøkfjorden. Orientering om planlagt oppstart av drift ved Sydvaranger gruver AS. De planla oppstart i 2009 og søkte om å slippe ut avgangsmasser i Bøkfjorden som er en nasjonal laksefjord. Pasvikelva som vi deler med Russland og Neidenelva som vi deler med Finland har sine utløp i fjorden. Utslipp av avgangsmasser ville påvirke fjordøkosystemene negativt og det ble konkludert med at Espoo konvensjonen burde ha blitt anvendt. Kommisjonen lagde en anbefaling om å *ta hensyn til de grenseoverskridende miljøkonsekvenser og kulturen til den skoltlesamiske befolkning.*

Tanavassdraget

Lakseoppdrett i Tanafjorden. I 2007 orienteres det om at aktiviteten har blitt avvirket siden forrige møte. Tillatelsen til å drive med fiskeoppdrett er blitt kalt tilbake og Skjånes-samfunnet har fått en kompensasjon på 5 millioner kroner. Det har ikke vært fiskeoppdrett på anlegget i flere år.

Overvåking av Tanavassdragets økologiske tilstand – nytt overvåkingsprogram. Kommisjonen anbefalte i 2005 at det ble utarbeidet et felles overvåkingsprogram for de norsk-finske grensevasdragene i tråd med EUs vannrammedirektiv. Den finske og den norske regjeringen hadde ikke besluttet hvilken rolle grensevasdragets kommisjonen skulle ha i vannforvaltningen i grenseområdet. Norge samarbeidet med Lappland miljøsenter i utarbeiding av overvåkingsprogrammet. Det ble slått fast at kommisjonen årlig skal bli orientert om hvorvidt overvå-

tettu suunnitelmien mukaisesti ja näyttävätkö tulokset jotakin erikoista tai poikkeavaa.

Rakentaminen Tenojokilaaksossa. Utsjoen kunta jatkoi rantaosayleiskaavan laatimistyötään. Kaavoitusta ja rakentamista koskevan lainsäädännön sekä kiinteistöjen kalastusoikeuksien erot olivat keskustelun aiheena. Todettiin, että on tärkeää tiedottaa suunnitelmista. Norjan puolella on huolestuttu siitä, että Tenon suomenpuoleiselle rannalle rakennetaan yhä enemmän ja että tämä lisää kalastuspainetta. Keväällä 2005 järjestettiin Pohjoiskalotin raja-alueiden ympäristövaikutusten arviointia koskeva seminaari. Siinä esiteltiin esimerkkejä Utsjoen rantaosayleiskaavan laatimisesta ja Inarin ja Paatsjoen välisen tien rakennussuunnitelmasta.

Jätevesien puhdistus. Tenon laakson kunnat raportoivat jäteveden puhdistamojen uusimisesta monikäyttösuunnitelman mukaisesti jokaisessa kokouksessa. Siihen liittyen toivottiin myös Tenopaketti II saamista Norjan puolella. 1990-luvulla Norjassa myönnettiin varoja jätevedenpuhdistamojen uusiminvestointeihin. Komissio suositti työn jatkamista jätevesipuhdistamoiden puhdistustehon lisäämiseksi.

Tärkeät yhteiset asiat koko komission toiminta-alueella

Monikäyttösuunnitelmat

Paatsjoen vuoden 1996 monikäyttösuunnitelman (Paatsjoen vesistöalueen käyttömuodot ja niiden kehittäminen) uusiminen otettiin esille useissa komission kokouksissa. Erityisesti venäläiset tarkkailijat painottivat suunnitelman uusimisen tarvetta.

kingsprogrammet er gjennomført etter planene og om resultatene viser noe spesielt eller avvikende.

Bygging i elvenære områder. Utsjoki kommune fortsetter arbeidet med kommunedelplaner for elvenære områder. Ulik lovgivning angående arealplanlegging og bygging samt om fiskerettigheter knyttet til fast eiendom ble diskutert. Det ble slått fast at det er viktig å orientere om planer. Medlemmet fra Tana er bekymret over at det bygges mer og mer på finske side av Tanaelva, og at dette øker fiskepresset. Våren 2006 ble det arrangert seminar om miljøkonsekvensanalyser i grensedistriktene på Nordkalotten. Eksempler fra utarbeiding av kommunedelplan for elvenære områder i Utsjoki og vegbygging fra Enare til Pasvik ble presentert.

Avløpsrensing. Kommunene i Tanadalen orienterer i alle møter om oppgradering av renseanleggene i tråd med anbefalinger i Flerbruksplanen.

Medlem fra Karasjok ønsker en Tanapakke II. På 1990-tallet ble det bevilget midler til nødvendige investeringer i avløpsrensing. Kommisjonen anbefalte å følge dette opp med ytterligere rensning.

Viktige saker som er felles for hele mandatområdet

Flerbruksplaner

Rullering av «Flerbruksplanen for Pasvikvassdraget» ble tatt opp i flere kommisjonsmøter og russiske observatører har flere ganger tatt opp behovet for rullering av planen fra 1996.

Komissio tuki aloitetta suunnitelman uusimisesta ottaen huomioon tulevan vesipuitedirektiivin tarpeet sekä kolmannen, vesipuitedirektiiviin kuulumattoman valtion osallistumisen. Komissio pyysi sihteeristöjä laatimaan uusimissuunnitelman, joka voidaan koordinoida vesi- ja tulvadirektiiviyön kanssa.

Komissio suositti vuonna 2005, että laaditaan uusi Näätämöjoen monikäyttösuunnitelma. Seuraavina vuosina komissio keskusteli moneen otteeseen uusimisen tarpeellisuudesta. Asiasta oli eriäviä mielipiteitä, koska pelättiin päällekkäisyyttä vesipuitedirektiivin vesienhoitosuunnitelmien kanssa. Komissio päätti, että sihteeristöt ja kunnat selvittävät yhdessä, mitä lisähyötyä monikäyttösuunnitelman laatimisesta olisi vesipuitedirektiivin vesienhoitosuunnitelmiin verrattuna. Seuraavina vuosina valmistui Näätämöjoen kaloja ja kalastusta koskevia raportteja, jotka oli laatinut asiantuntija Eero Niemelä. Nämä on laadittu osaksi monikäyttösuunnitelman uusimista.

Vuonna 2008 kaikki kolme kuntaa hyväksyivät "Tenojoen vesistön monikäyttösuunnitelman". Komissio päätti, että sihteeristöt yhteistyössä kuntien kanssa laativat ehdotuksen monikäyttösuunnitelman seurantaryhmän perustamisesta.

Vieraslajit

Painolastivesi. Komissio oli aktiivinen myös vieraslajien torjunnassa. Valitettavasti kansainvälinen sopimus mahdollisesti vieraita organismeja sisältävän painolastiveden käsittelystä ei astunut voimaan tällä kaudella, koska vain muutama harva maa on ratifioinut sen. Komissio suositti vuonna 2006, että kum-

Konklusjonen ble at rullering av flerbruksplanen er et veldig bra initiativ med tanke på det kommende planarbeidet i tråd med vannrammedirektivet og medvirkning fra tredje stat. Kommisjonen ba sekretariatene lage en plan for rulleringen, som kan samordnes med arbeidet i Vann- og flomdirektivene.

Kommisjonen anbefalte i 2005 at det utarbeides ny «Flerbruksplan for Neidenvassdraget». I de følgende årene hadde kommisjonen flere ganger diskusjoner om behovet for rulleringen. Det var delte meninger om dette, fordi man var bekymret for overlappingen mellom vanddirektivets vannforvaltningsplaner og flerbruksplanen. Kommisjonen beslutter at sekretariatene sammen med kommunene utreder, hvilken ekstra nytte utarbeiding av en flerbruksplan vil ha sammenlignet med vannforvaltningsplaner. I de følgende ble det orientert om rapporter om fisk og fisket i Neidenelva som er utarbeidet av sakkyndig Eero Niemelä. Disse er laget som en del av rullering av flerbruksplanen.

I 2008 er «Flerbruksplan for Tanavassdraget» vedtatt i alle 3 kommuner. Kommisjonen ba sekretariatene i samarbeid med kommunene om å lage et forslag til å opprette en arbeidsgruppe og beskrive hvordan denne skal følge opp gjennomføring av tiltakene.

Fremmede arter

Ballastvann. Konvensjonen om behandling av ballastvann, som kan inneholde fremmede organismer har ikke trått i kraft, da bare noen få land har ratifisert den. Kommisjonen anbefaler i 2006 at de to lands regjeringer fortsetter arbeidet med å få regelverket iverksatt.

mankin maan hallitukset jatkavat työtä säännösten käyttöön ottamiseksi.

Vuoden 2008 kokouksessa kerrottiin toimenpiteistä, joita on tehty Suomessa ja Norjassa **Gyrodactylus salaris** -lohiloisen levittäytymisen ehkäisemiseksi. Komissio suositti, että *Norja ja Suomi laativat NASCON edellyttämän valmiussuunnitelman, jonka tavoite on estää loisen leviäminen. Lisäksi komissio piti tärkeänä, että Norjan ja Suomen valmiussuunnitelmat koordinaadaan Tenon ja Näätämyöjen vesistöissä.*

Suomen maa- ja metsätalousministeriön ja Pohjois-Tromsissa sijaitsevan Mattilsynetin aluetoimiston asiantuntijat kutsuttiin vuonna 2009 teemapäiville aiheesta "Toimenpiteet G. salaris -loisen leviämisen estämiseksi". Molempien maiden valmiussuunnitelmien harmonisoimista pidettiin erittäin tärkeänä. Osanottajat laativat ehdotuksen toimenpiteistä loisen leviämisen estämiseksi. Seminaarin suositukset annettiin tiedoksi komissiolle, joka antoi tukensa niille.

Sarmijärven kalanviljelylaitoksen käytöstäpoisto. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksella oli kaksi kalanviljelylaitosta Inarin kunnassa, Inarissa ja Sarmijärvellä. Näissä tuotettiin kalanpoikasia velvoiteistutuksiin, jotka liittyvät Inarijärven säännösten kompensatioihin. Sarmijärven laitos suljettiin ja Inarin laitosta laajennettiin. Jos Inarin laitoksen kapasiteetti ei kata velvoiteistutusten tarvetta, on Inariin tuotava elävää mätää. Inarin kunta haluaa täyskieltoa mädin tuomiselle Paatsjoen vesistön ulkopuolelta. Komissio piti tärkeänä, että velvoiteistutusten täyttämiseen käytettävät kalat pyritään tuottamaan Inarin laitoksen kaloilla.

Lakseparasitten *Gyrodactylus salaris*. På møtet i 2008 ble det orientert om tiltak som er gjort i Finland og Norge for å hindre spredning av parasitten G. salaris. Kommissjonen anbefaler *at Norge og Finland utarbeider en beredskapsplan slik NASCO forutsetter, med målsetting om å hindre spredning av parasitten. I tillegg anser kommissjonen det som viktig at de norske og finske beredskapsplaner samordnes i vassdragene Tana og Neiden.*

Sakkyndige fra Jord- og skogbruksdepartementet og fra Mattilsynets distriktskontor i Nord-Troms ble i 2009 invitert til temadagen «Tiltak for å hindre spredning av G. salaris». Det ble gitt grundige orienteringer og det kom frem mange merknader og spørsmål. Harmonisering av beredskapsplanene i de to land ble ansett som svært viktig.

Nordkalottrådet tildelte midler til et ekspertseminar. Kommissjonen anser et ekspertmøte for et godt tiltak i oppfølgingen av anbefalingen fra 2008. Seminaret mellom sakkyndige og myndigheter ble avholdt oktober 2009. Deltakerne utarbeidet et forslag til anbefalinger om tiltak for å hindre spredning av parasitten. Kommissjonen ble orientert om seminarets anbefalinger og ga sin støtte til disse.

Avvikling av oppdrettsanlegget i Sarmijärvi. Finske vilt- og fiskeri forskningsinstituttet (RKTL) har to fiskeoppdrettsanlegg i Enare kommune, i Enare og i Sarmijärvri. Disse produserer fiskeyngel for konsesjonsbelagte utsettinger. Dette er et vilkår for Enaresjø-reguleringen. Sarmijärvi-anlegget skal nå legges ned og Enare-anlegget skal utvides. Hvis kapasiteten i Enare ikke dekker behovet for de konsesjons-

Kyttyrälöhi. Vuonna 2008 komissio suositti, että *Norjan viranomaiset käynnistäisivät toimenpiteitä estämään kyttyrälöhen pysyvää asettumista Finnmarkiin. Komissio piti tärkeänä kyttyrälöhiien vähentämistä joissa, jotta estetään niiden kutu ja asettuminen pysyvästi. Komissio suositti, että laaditaan ohjelma, jonka tavoitteena on valvoa tilannetta ja ehdottaa toimenpiteitä, joilla estetään kyttyrälöhen kuteminen.* Komissio totesi vuonna 2009, että suositusta on noudatettu. Toimenpiteisiin, jotka estävät kyttyrälöhen pysyvää asettumista Finnmarkiin, on myönnetty varoja.

Vesipuitedirektiivi

Vuonna 2008 komissio muistutti, että se on toistuvasti antanut suosituksia asianomaisille ministeriöille kansainvälisen vesienhoitoalueen perustamisesta komission toimialueelle ja että rajavesistökomission tulee toimia yhteensovittavana elimenä.

Vuonna 2009 saatiin tietoa yhteisen kansainvälisen vesienhoitoalueen perustamistyöstä vesipuitedirektiivin edellyttämällä tavalla. Suomi oli ehdottanut lisäpöytäkirjan laatimista rajavesistösopimukseen siten, että koko sopimusta ei avata. Lisäpöytäkirjasta tulee käydä ilmi, mitkä vesistöalueet kuuluvat mukaan, mikä rajavesistökomission rooli tulee olemaan ja mitkä ovat toteuttavat ja vastuulliset viranomaiset. Suomi ei toivonut mitään muutosta käytännössä, vaan että pöytäkirjan avulla todetaan muodollisesti, että työtä voidaan jatkaa samalla tavalla kuin aiemmin.

Vuodesta 2010 alkaen Norjassa vesienhoitoalueviranomainen siirtyi lääninhallituksesta maakuntaan.

belagte utsettinger må det hentes levende rogn til Enare. Enare kommune ønsker totalforbud mot innførsel av rogn utenfra til Pasvikvassdraget. Kommisjonen anser det for viktig at fisken som benyttes for å overholde utsettingsplikten forsøkes produsert med fisk fra Enareanlegget.

Pukkellaks I 2008 anbefalte kommisjonen at norske myndigheter iverksetter tiltak for å hindre at *pukkellaksen etablerer seg permanent i Finnmark. Kommisjonen mener det er viktig å redusere antall pukkellaks i elvene for å hindre at de gyter og etablerer seg. Kommisjonen anbefaler at det opprettes et program med det formål å kartlegge og overvåke situasjonen og å gi forslag til tiltak som vil hindre pukkellaksen i å gyte.* Kommisjonen registrerer i 2009 at anbefalingen er fulgt opp. Det ble bevilget midler til tiltak som skal hindre etablering av pukkellaks i Finnmark.

Vannrammedirektivet

I 2008 gir kommisjonen en anbefaling hvor man fremhever at man har gjentatte ganger har gitt anbefalinger angående etablering av en internasjonal vannregion i kommisjonens mandatområde og at Grensevassdragskommisjonen bør fungere som koordineringsorgan.

I 2009 ble det orientert om arbeidet med etablering av felles internasjonal vannregion, slik vanddirektivet forutsetter. Finland har foreslått å lage en tilleggsprotokoll til grensevassdrags-overenskomsten og ikke åpne hele avtalen. I tilleggsprotokollen må det komme frem hvilke vannområder som er inkludert, samt hva grensevassdragskommisjonens rolle

Suomen kumppani tuli jatkossa olemaan Finnmarkin maakunta. Norja toivoi, että laaditaan muistio, joka velvoittaa Suomen ja Norjan vesienhoitoviranomaiset tekemään yhteistyötä täyttääkseen direktiivin vaatimukset. Tällöin ei olisi välttämätöntä perustaa erillistä kansainvälistä vesienhoitoaluetta. Suomi kommentoi, että *käsitys kansainvälisestä vesienhoitoalueesta ja direktiivin vaatimuksista on ilmeisen erilainen. On välttämätöntä jatkaa ministeriöiden välistä keskustelua.*

Tiedon välittäminen

Komission yhteisestä **logosta** päätettiin vuonna 2010. Logo symbolisoi jokea tai virtaavaa vettä, ympyrä symbolisoi komission työssään noudattamia kestäväen kehityksen periaatteita. Vihreä kuvaa tunteita ja maisemaa, ja sininen vettä ja kaloja.

Vuodesta 2009 alkaen kokousten esityslistalla on ollut jokaisen rajakunnan antama selonteko. Venäläiset tarkkailijat ovat myös raportoineet omalta alueeltaan.

skal være, og hvem som er utførende og ansvarlige myndigheter. Finland ønsket ingen praktisk endring, men gjennom protokollen formelt slå fast at arbeidet kan videreføres på samme måte som i dag.

Fra 2010 ble vannregionmyndigheten i Norge overført fra fylkesmannen til fylkeskommunen. Finlands partner ble da i fortsettelsen Finnmark fylkeskommune. Norge ønsket at det skulle utarbeides et Memorandum som ville pålegge vannregionmyndigheten i Finland og Norge om å samarbeide for å imøtekomme kravene i direktivet. Det ville da ikke være nødvendig å etablere en separat internasjonal vannregion. Finland kommenterer *at det er åpenbart ulik oppfattelse om dette med internasjonal vannregion og kravet til direktivet. Det ble nødvendig å fortsette diskusjonen mellom departementene.*

Formidling av informasjon

Felles **logo** for kommisjonen ble bestemt i 2010. Logoen uttrykker en elv eller vann i bevegelse, sirkelen symboliserer at kommisjonen jobber i samsvar med prinsippene om bærekraftig utvikling. Den grønne fargen beskriver fjell og landskap og den blå fargen vann og fisk.

Fra 2009 ble orientering fra hver av grensekommunene punkter på dagsordenen. Russiske observatører ga også orienteringer fra sitt område.

Tenojoensuisto | Tana munningen. Foto: Frank M. Ingilæ

6. VUODET 2011–2015

Paatsjoen vesistö

Vuosina 2009–2018 Etelä-Varangin kunta esitteli komissiolle suuria rakennushankkeita. Sydvaranger gruver AS, joka louhii rautamalmia, suunnitteli läjityksen kaksinkertaistamista Utsavuonoon, joka on kansallinen lohijoki. Suomi otti esille, että vuonoon läjittäminen vaikuttaa myös olosuhteisiin Suomen puolella. Komissio oli huolestunut suunnitelmista kaivosteollisuuden päästöjen lisäämiseksi ja piti tärkeänä selvittää vaikutukset vesiympäristölle ja lohen elinalueille sekä kulttuuriset ja sosioekonomiset vaikutukset.

6. PERIODEN 2011–2015

Pasvikvassdraget

I perioden 2009–2018 presenterte Sør-Varanger kommune store utbyggingsplaner for kommisjonen. Sydvaranger gruver AS som utviner jernmalm hadde planer om å øke utslippsmengden til det dobbelte. Utslippene går til Bøkfjorden, som er en nasjonal laksefjord. Finland tar fram at påvirkningen på fjorden, også er en påvirkning på finske forhold. Kommisjonen er bekymret for at det planlegges økte utslipp fra gruvevirksomheten, uten at man har utredet konsekvenser for vannmiljøet, laksens livsmiljø og de kulturelle og sosioøkonomiske virkninger samt hva det betyr for den skoltesamiske kulturen. Kommisjo-

Komissio suositti: *että suoritetaan ympäristövaikutusten arviointi, jossa selvitetään suunniteltujen päästöjen vaikutukset, että Norjan viranomaiset noudattavat Espoo-sopimuksen määräyksiä ja että päästöjen vaikutukset eivät ole ristiriidassa kokonaisvaltaisen vesienhoidon hoitosuunnitelman ympäristötavoitteen kanssa.*

Ympäristövaikutusten arvioinnin yhteydessä toteutettiin laajoja vaelluskalojen, merellisten kalojen ja äyriäisten tutkimuksia Kjølffjorden-vuonossa, Risti-vuonossa ja Näätamönvuono-Utsavuonossa. Selvitykset esiteltiin komissiolle.

Vuonna 2013 Etelä-Varangin kunta kertoi, että Sydvarangerin kaivosta koskevaa ympäristövaikutusten arviointia ei ole ryhdytty tekemään. Syksyllä 2015 Sydvaranger gruver teki konkurssin. Utsavuonon läjitys loppui, ja aluetta seurataan. Suomi korosti, että on tärkeää seurata kaivosjätteiden ja satamien ympäristövaikutuksia.

Tietoa saatiin myös suunnitelmista rakentaa uusi öljyterminaali maalle Gammesetiin. Sen tarkoitus on korvata vähitellen laivasta laivaan lastaaminen Utsavuonossa. Inarin kunnan edustaja oli huolestunut kaivostoiminnan vaikutuksista Näätamöjoen ja Paatsjoen vesistöihin.

Komissio toteutti vuonna 2014 kaavoitusta ja ympäristövaikutusten arviointia koskevan seminaarin. Siellä todettiin, että Etelä-Varangin kaivosten kaksinkertaistetun tuotannon jätteen läjittäminen Utsavuonoon on esimerkki toimenpiteestä, joka vaatii kansainvälisen ympäristövaikutusten arvioinnin, sillä kaivosjätteellä on suuret rajan ylittävät vaikutukset.

nen anbefaler at det utføres miljøkonsekvensanalyse hvor effektene av de planlagte utslippene utredes, at norske myndigheter anvender bestemmelser i Espookonvensjonen og at effektene av utslippene ikke kommer i konflikt med miljømålene i forvaltningsplanen for helhetlig vannforvaltning.

I forbindelse med konsekvensutredningene ble det gjort omfattende undersøkelser av anadrom fisk, marin fisk og krepssdyr i Kjølffjorden, Korsfjorden og Neidenfjorden-Bøkfjorden. Utredningene ble presentert for kommisjonen.

I 2013 orienterte Sør-Varanger kommune om at konsekvensutredningene for Sydvaranger gruve var satt på vent. Høsten 2015 gikk Sydvaranger gruver konkurs. Deponering i Bøkfjorden er stanset og området skal overvåkes. Finland understreker hvor viktig det er å overvåke gruvedeponiet, men også påvirkninger fra havner.

Det ble også orientert om planer for skip-til-skip oljeomlastning i Bøkfjorden og om planer for en ny landbasert oljeterminal ved Gammeset. Denne skal etter hvert erstatte skip til skip omlastningen. Finske medlemmer er bekymret for gruvevirksomhetens virkninger på Neiden- og Pasvikvassdraget.

Kommisjonen gjennomførte i 2014 et seminar om arealplanlegging med miljøkonsekvens-utredninger. Den sakkyndige tar frem at fordobling av produksjonen i gruvene i Sør-Varanger med avgangsmasser som slippes til Bøkfjorden er et eksempel på et tiltak som krever internasjonal miljøkonsekvensanalyse, da gruveavfallet kan ha store grenseoverskridende virkninger.

Paatsjoen ympäristönseurantaohjelma. Puuttuva rahoitus oli syynä siihen, että Paatsjoki-ohjelman yhteydessä kehitetty ympäristönseurantaohjelma toteutettiin vain osittain. Vesien tilan seurantaohjelma täyttää kuitenkin kansainväliset vaatimukset. Komissio korostaa, että *on tärkeää jatkaa ympäristön tilan seurantaan raja-alueilla yhteisen seurantaohjelman avulla.*

Komissio sai tällä kaudella selonteon yhteisestä vesiraportista (2011), joka koskee raja-alueen pieniä järviä. Nikkeliteollisuuden päästöt jatkavat Paatsjoen ympäristön kuormittamista. Jarfjordin ja Vätsärin pienten järvien happamoitumistilanne on parempi, mutta raskasmetallipitoisuudet eivät ole pienentyneet. Vuonna 2013 saatiin tietoa ENPI CBC-hankkeesta «Trilateral cooperation on Environmental changes in the joint border area (TEC)» Se on yksi Paatsjoki-ohjelmasta lähtöisin olevista hankkeista. Siinä on muun muassa analysoitu pienten järvien kolmen maan yhteisen seurantaohjelman aineistoa, hankittu lisää biologista seurantatietoa ja simuloitu ilmastonmuutosten seurauksia Paatsjoen ja Inarijärven hydrologialle.

Inarijärven säännöstelyn toteutus vuosina 2011–2012 ja ilmastonmuutosten merkitys säännöstelylle otettiin esille. Venäläiset tarkkailijat olivat huolestuneita voimalaitosten tehon suunnitellusta lisäämisestä Venäjän puolella ja toivoivat, että otetaan huomioon lintujen pesimäalueet ja -ajat, jotta vältytään vahingollisilta vaikutuksilta. Tämä osoittaa tarvetta kolmen maan yhteiselle seurannalle, jossa otetaan huomioon kaikki säännöstelyvaikutukset luonnonympäristöön. Komissio totesi, että seuraavaan kokoukseen kutsutaan vesistön säännöstelystä vastaavat viranomaiset.

Miljøovervåkingsprogrammet Manglende finansiering var årsak til at det felles miljøovervåkingsprogrammet som ble utviklet under Pasvikprogrammet bare er delvis iverksatt. Overvåkingen av vann følges godt opp når det gjelder den delen som de nasjonale overvåkingsprogrammene tar seg av. Kommisjonen poengterer *at det er viktig å fortsette arbeidet med å følge opp miljøtilstanden i grenseområdene gjennom det felles overvåkingsprogrammet.*

Kommisjonen fikk i denne perioden en gjennomgang av en felles vannrapport (2011) fra små innsjøer i grenseområdet. Utslippene fra nikkellindustrien fortsetter å belaste miljøet i Pasvikelva. I de små innsjøene på Jarfjord og i Vätsäri-området er det en forbedring i forsuringssituasjonen, men ikke i metal-konsentrasjonene. Det ble i 2013 orientert om ENPI CBC – prosjektet «Trilateral Cooperation on Environmental Challenges in the Joint border Area» (TEC). Dette er et av prosjektene som har sitt utspring i Pasvikprogrammet. Blant annet har man analysert materialet fra de tre landenes felles overvåkingsprogram i de små innsjøene, man har skaffet mer biologisk overvåkingsdata og har simulert konsekvenser av klimaendringer for hydrologien i Pasvikelva og Enaresjøen.

Reguleringspraksisen for Enaresjøen og gjennomføringen av reguleringen i 2011-2012, samt hva klimaendringene vil bety for reguleringen ble også lagt frem. Russiske observatører er bekymret for en planlagt økning av effekten på kraftverkene på russisk side og ønsker at man tar hensyn til fuglenes hekkeområder og -tider, for å unngå skadevirkninger. Dette viser at det er behov for en felles trelands

Tenon vesistö

Luotsipakko Tenonvuonossa poistettiin. Tämä huolestutti komissiota, ja se antoi suosituksen luotsipakon palauttamisesta Tenojoen suualueelle.

Ruoppaus Tenojokisuussa. Vuonna 2011 Tanan kunta kertoi, että rannikkolaitos halusi suorittaa ruoppausta Tenonsuun luonnonpuiston alueella varmistakseen tuloväylän Leirpollenin/ Austertanan kvartsiittilouhokselle.

Komissio kävi vuonna 2013 katselmuksella luonnonpuistossa ja Tanan kvartsiittilouhoksella. Katselmuksen aikana saatiin tietoa kvartsiittilouhoksen toiminnasta ja luonnonpuiston luontoarvoista. Komissio totesi, että toimenpiteellä on vaikutusta molemmin puolin rajaa, vaikka toimenpidealue on kaukana Suomesta, ja suositti, että viranomaiset toteuttavat ympäristövaikutusten arvioinnin hyvissä ajoin ennen mahdollista päätöstä ruoppauksen käynnistämisestä. Komissio huomautti myös vesiputedirektiivin asettamista selvitysvaatimuksista. Komissio halusi toimia kuulemiselimenä asiassa.

Toimenpiteellä on monia haasteita, alue on luonnonpuisto, joka on luokiteltu Ramsar-alueeksi, syventämisalue on kaavoituksessa määritelty luonto-, ulkoilu-, kulku- ja kalastusalueeksi, joki on rajavesistö ja tärkeä ja tunnettu lohijoki, vuono on kansallinen lohivuono, jossa on vaikeat jääolosuhteet ja arvaamaton hiekan vaellus. Kvartsiittilouhoksessa oli 41 työntekijää vuonna 2013.

Tenojoen vesistön tilan seurantaohjelma. Komissio suositti, että laaditaan yhteinen Tenon vesistön seurantaohjelma kansainväliselle vesienhoitoalueelle.

overvåking, hvor også reguleringspraksisens påvirkning på miljøet tas med i betraktningen. Kommisjonen konstaterer at myndighetene med ansvar for vassdrags-reguleringen kan inviteres til neste møte.

Tanavassdraget

Losplikten i Tanafjorden ble opphevet. Dette bekymrede kommisjonen og den gav en anbefaling om å gjeninnføre losplikten i Tanamunningen.

Mudring i Tanamunningen I 2011 orienterte Tana kommune om at Kystverket, for å sikre innseilingsforholdene inn til kvartsittbruddet i Leirpollen/Austertana, ønsket å mudre i Tanamunningen naturreservat.

Kommisjonen var i 2013 på befaring til naturreservatet og til Tana kvartsittbrudd. Under befaringen ble det orientert om virksomheten på kvartsittbruddet og om naturverdiene i naturreservatet. Kommisjonen konstaterer at tiltaket har innvirkning på begge land selv om tiltaksområdet ligger langt fra Finland og anbefaler *at myndighetene foretar en miljøkonsekvens-analyse i god tid før et eventuelt vedtak om igangsetting av mudring. Kommisjonen gjør også oppmerksom på de utredningskravene som stilles i vann-direktivet. Kommisjonen ønsker å være høringsinstans i saken.*

Utfordringene for tiltaket er mange, området er naturreservat med Ramsar-status, utdypingsområdet er i arealplanen definert for natur, friluftsliv, ferdsl og fiske, det er et grensevassdrag og en viktig og kjent lakseelv, en nasjonal laksefjord med vanskelige isforhold og uforutsigbar sandvandring. Kvartsittbruddet sysselsetter 41 årsverk, i 2013.

Vuonna 2013 ELY-keskuksen asiantuntijat esittelivät suomalais-norjalaisen vesienhoitoalueen seurantaohjelman tilanteen. Norjan luonnosta verrattiin Suomen ohjelmaan. Yhteisen ohjelman uusimistyön on jatkuttava. Nyt eroja on Norjan ja Suomen tilan luokittelujärjestelmässä. Se vaikeuttaa yhteistä tilan kuvausta, vaikka datapohja on sama. Komissio suosittelee, että *Norja ja Suomi vertailevat kansallisia veden tilan luokittelujärjestelmiään ja tunnistavat mahdolliset toimenpiteet niiden kalibroimiseksi ja jatkavat suomalais-norjalaisen vesienhoitoalueen vesenseurantaohjelman kehittämistyötä.*

Jätevesien käsittely. Kaikki Tenon kolme rajakuntaa työskentelevät jätevesilaitostensa uusimiseksi.

Eroosio. Suomen jäsenet ottivat vuosien 2010–2014 kuluessa useaan kertaan esille, että eroosio aiheuttaa suuria ongelmia lohelle ja veneliikenteelle. He toivoivat, että eroosikohteet kunnostettaisiin yhdessä. Vuonna 2011 julkistettiin tieto viranomaisyhteistyön ja rantavallien sortumisen jatkohankkeesta «Viranomaisyhteistyön kehittäminen Tenojoen laaksossa 2011–2013». Hankkeen tarkoituksena oli käynnistää toimenpiteitä, joita on kuvattu Tenojoen monikäyttösuunnitelmassa. Hankkeen tulokset esiteltiin komission kokouksessa vuonna 2014. Eroosikartoituksen tulokset julkaistiin raportissa «Eroosikohteiden tarkastelu Tenojoen varressa». Eroosio ei ollut lisääntynyt merkittävästi edellisen, vuonna 1999 tehdyn kartoituksen jälkeen. Inarijoen kohteissa ja Tenojoen eroosiosuojauskohteissa eroosio oli pysähtynyt. Tulevaisuudessa on järkevää tutkia kohteet ilmakuvauksen avulla ja arvioida, mitä haittaa eroosio aiheuttaa ranta-alueilla.

Vannovervåking i Tanavassdraget Kommisjonen anbefaler at det utarbeides et felles program for overvåking av tilstanden til overflatevann i den internasjonale vannregionen.

2013 presenterte sakkyndige fra ELY-senter status for overvåkingsprogrammet i det finsk-norske forvaltningsområdet. Man har sammenlignet det norske utkastet med Finlands program. Arbeidet med å oppdatere det felles programmet må fortsette. I dag er det forskjeller mellom norsk og finsk klassifiseringssystem. Dette vanskeliggjør felles tilstandsbeskrivelse, selv med felles datagrunnlag. Kommisjonen anbefaler at *Norge og Finland sammenligner sine nasjonale vannklassifiserings-systemer og identifiserer eventuelle tiltak for å kalibrere disse, samt fortsetter arbeidet med å utvikle et vannovervåkingsprogram for den norsk-finske vannregion.*

Avløpsrensing De tre grensekommunene ved Tanaelven jobber alle med å oppgradere sine avløpsanlegg.

Erosjon Finske medlemmer tar flere ganger i perioden 2010–2014 opp at erosjon skaper store problemer for laks og båttrafikk. De ønsker at man i fellesskap reparerer erosjonsstedene. I 2011 ble det gitt en orientering om et oppfølgingsprosjekt på myndighetssamarbeid og ras av strandvoller «Utvikling av myndighetssamarbeidet i Tanaelvdalen 2011-2013». Prosjektet skal sette i verk tiltak som er beskrevet i flerbruksplanen for Tanavassdraget. Resultater og konklusjoner fra prosjektet ble presentert på kommisjonsmøtet i 2014. Resultatene av erosjonskartleggingen er publisert i rapporten «Kartlegging av lokaliteter med erosjon langs Tanaelva». Erosjonen

Poroaita Tenon vesistön varteen on komission toiminnan aikana ollut esillä useita kertoja. Vuoden 2013 kokouksessa kerrottiin suunnitelmista poroaidan rakentamiseksi Pulmangin ja Angelin väliselle osuudelle. Rajavesistökomissio ei ollut saanut tietoa näistä suunnitelmista, eikä aidan ympäristövaikutuksista ole tehty arviointia. Komissio toivoi siksi raja-aitakomission tiedotusta asiasta.

Näätämöjoen vesistö

Näätämöjoen jätevesikuormitus. Komissio on useita kertoja ollut huolestunut Neidenin sisäoppilaitoksen puhdistamattomien jätevesien aiheuttamasta likaantumisesta ja Näätämön taajamasta mahdollisesti Nuorttibekkeniin joutuvasta kuormituksesta. Komissio pyysi sihteeristöjä seuraamaan esille otettuja ongelmia. Näätämöjokeen joutuvia päästöjä kartoitettiin vuonna 2013. Kartoitus osoitti, että jokeen ei tule suuria päästöjä. Nuorttibekken on Näätämöjoen tärkeä meritaimenen kutualue. Vuonna 2012 otetut vesinäytteet osoittivat, että Näätämön taajaman toiminta ei ole vaikuttanut puroon.

Tärkeitä yhteiset asiat koko komission toiminta-alueella

Monikäyttösuunnitelmat

Komissio sai tietoa Paatsjoen monikäyttösuunnitelman uusimisesta ja kävi läpi, mitä Norjan puolen eri toimijat ovat tehneet suunnitelman toimenpiteiden toteuttamiseksi. Komission yhteenveto oli, että on jatkettava uuden/uusitun monikäyttösuunnitelman

hadde ikke økt betraktelig siden forrige kartlegging i 1999. I lokalitetene i Anarjohka og i erosjonssikrede lokaliteter i Tanaelva hadde erosjonen opphørt. I fremtiden er det fornuftig å undersøke lokalitetene primært ved hjelp av flyfotografering og avklare hvilke ulemper erosjonen skaper for bruken av elvenære områder.

Reingjerde langs Tanavassdraget har gjennom kommisjonens funksjonstid vært oppe flere ganger. På møtet i 2013 ble det orientert om planene for et reingjerde mellom Polmak og Angeli. Grensevassdragskommisjonen har ikke blitt orientert om disse planene, og det ligger ingen miljøkonsekvensvurdering til grunn for et slikt gjerde. Kommisjonen ønsker derfor en orientering fra grensegjerdekommisjonen.

Neidenvassdraget og Munkelvvassdraget

Det er ikke gitt anbefalinger eller tatt opp spesielle saker om Munkelvvassdraget kommisjonens virketid.

Avløp Kommisjonen har flere ganger vært bekymret for forurensning fra urensset kloakk fra skoleinternatet i Neiden og en eventuell forurensning fra Näätämö tettsted til Nuorttibekken. Kommisjonen ber sekretariatene følge opp problemstillingene som reises. Avløpsutslipp til Neidenelva ble kartlagt i 2013 og viser at det ikke er store utslipp til elva. Nuorttibekken er viktig gyteområde for sjørret i Neidenelva. Vannprøver tatt i 2012 viser at bekken ikke er påvirket fra aktivitet i Näätämö.

noudattamista ja kehitettävä hankeyhteistyötä Paatsojen laaksossa. Monikäyttösuunnitelma on sidoksissa Barentsin yhteistyöhön ja norjalais-venäläiseen ympäristönsuojelun sekakomiteaan ja sen työohjelmaan vuosille 2013–2015. Paikallisväestön mukanaolo on tärkeää, ja monikäyttösuunnitelma ja vesienhoitosuunnitelma on nähtävä toisiaan täydentävinä dokumentteina.

Vieraslajit

***Gyrodactylus salaris* -lohiloinen.** Valmiussuunnitelman tilanne sen varmistamiseksi, että *G. salaris* ei levittäydy komission toimivalta-alueelle, on ollut esillä useita kertoja tämän ajanjakson aikana. Sekä Suomen elintarviketurvallisuusvirasto EVIRA että vastaava Norjan Mattilsynet ovat kertoneet tilanteesta komission kokouksissa. Komissio suositti vuonna 2013 että tiedonvälitystä *G. salaris* -loisesta tehostetaan niiden jokien vesistö-alueilla, jotka laskevat Pohjanlahteen ja Barentsinmereen. Tällä tavalla eri kansallisuksia edustavat matkailijat, retkeilijät ja kalastajat, jotka siirtyvät vesistöalueilta toisille, ymmärtävät tartuntariskin ja saavat tietoa omalla kielellään konkreettisista toimenpiteistä, joita edellytetään kaikilta loisen levittämisen estämiseksi. Suositusta on noudatettu, ja vuonna 2014 saatiin tietoa tiedoteaineistosta, jonka suomalainen Evira ja norjalainen Mattilsynet olivat laatineet. Aineisto on laadittu seitsemällä eri kielellä.

Komissio antoi vuonna 2015 suosituksen, jossa se korostaa, että eri käyttäjäryhmille suunnattua tiedotustyötä tulee jatkaa ja voimistaa. Komissio näkee

Viktige saker som er felles for hele mandatområdet

Flerbruksplaner

Det ble orientert om status for rullering av «Flerbruksplanen for Pasvikvassdraget» og man hadde en gjennomgang av hva ulike aktører på norsk side hadde gjort når det gjaldt gjennomføringen av tiltakene i planen. Kommisjonen konkluderte med *at man må fortsette arbeidet med ny/oppdatert flerbruksplan samt videreutvikle prosjektsamarbeidet i Pasvikdalen. Arbeidet med flerbruksplanen er forankret i Barentssamarbeidet og i den Blandete norsk-russiske miljøvernkommissjonen og dens arbeidsprogram for 2013-2015. Det er viktig å inkludere lokalbefolkningen samt at Flerbruksplanen og Vannforvaltningsplanen må ses i sammenheng.*

Fremmede arter

Lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* Status for beredskapsplaner som skal sikre at *G. salaris* ikke etablerer seg i kommisjonens mandatområde er tatt opp flere ganger i denne perioden. Både det finske mattilsynet EVIRA og det norske Mattilsynet har orientert om status på møtene. Kommisjonen anbefaler i 2013 *at informasjonsformidlingen om G. salaris blir forbedret i nedbørsfeltene til elver som munner ut i Bottenvika og i Barentshavet. På denne måten vil turister, turgåere og fiskere av ulike nasjonaliteter, som forflytter seg fra et vassdrag til et annet, forstå smitterisikoen og få informasjon på sitt eget språk om de konkrete tiltakene som forventes for alle for å hindre spredning av parasitten.* Anbefalingen ble fulgt opp.

myös tarvetta tiiviimpään yhteistyöhön Norjan ja Suomen vastuuviranomaisten ehkäisevien toimenpiteiden koordinoimisessa.

Vesipuitedirektiivi

Norja ja Suomi eivät olleet yhtä mieltä rajavesistökomission roolista EU:n vesipuitedirektiivin toimeenpanossa. Suomi toivoi, että komissiolla olisi yhteensovittava rooli. Suomi on kääntynyt asiassa muodollisesti Norjan puoleen. Norja haluaisi komissiolle neuvoa-antavan roolin.

Norjan ympäristönsuojeluministeriön edustajat antoivat vuonna 2013 tiedoksi kansainvälistä vesienhoitoaluetta koskevan sopimuksen. Sopimus käsittelee Tenon, Näätämojoen, Uutuanjoen ja Paatsjoen sivujokineen. Lapin ELY-keskus ja Finnmarkin maakunta ovat sopimuksessa mainitut toimivaltaiset viranomaiset.

Suomi kertoi tämän jälkeen norjalaisen ja suomalaisen luokitusjärjestelmän eroista ja siitä, että tämä vaikeuttaa yhteistä tilan kuvausta. Jotkut rajavesistöt on Suomessa luokiteltu parempaan tilaluokkaan kuin Norjassa. Erot ekologisessa luokittelussa johtuvat Norjan luonnonlohen tilan luokittelusta. "Norjan Atlantin lohen luonnonkantojen laatunormi" ei ole vesipuitedirektiivin mukainen eikä sitä ole kalibroitu maiden välillä.

Komissio suositti, että *Norja ja Suomi vertailevat kansallisia vesien luokittelujärjestelmiä ja tunnistavat mahdolliset toimet niiden kalibroimiseksi ja että työtä seurantaohjelman kehittämiseksi suomalais-norjalaisella vesienhoitoalueella jatketaan.*

I 2014 ble det orientert om informasjonsmateriale som er laget av finske Evira og norske Mattilsynet. Materialet er i syv forskjellige språkutgaver.

Kommisjonen gir en anbefaling i 2015, *hvor den framhever at igangsatt informasjonsarbeid overfor ulike brukergrupper bør videreføres og styrkes. Kommisjonen ser også et behov for et tettere samarbeid og koordinering av forebyggende tiltak mellom de ansvarlige myndighetene i Norge og Finland.*

Vannrammedirektivet

Det var ikke enighet mellom Norge og Finland om grensevassdragskommisjonens rolle i iverksettelse av EUs vannrammedirektiv. Finland ønsket at kommisjonen skulle ha en koordinerende rolle. Finland har sendt en formell henvendelse til Norge om dette. Norge ønsker at kommisjonen har en rådgivende rolle.

Representanter fra det norske Miljøverndepartement orienterer i 2013 om status for avtale om en internasjonal vannregion. Avtalen omhandler Tana-, Neiden- og Munkelva og Pasvik med tilstøtende sideelver. Lappland ELY-senteret og Finnmark fylkeskommune er de kompetente myndighetene som nevnes i avtalen.

Finland orienterer deretter om forskjeller mellom norsk og finsk klassifiseringssystem og at dette vanskeliggjør felles tilstandsbeskrivelse. Noen av grensevassdragene er i Finland blitt klassifisert i en bedre tilstandsklasse enn i Norge. Forskjeller i økologisk klassifisering skyldes Norges klassifisering av villaks. «Den norske kvalitetsnorm for ville bestander av at-

Sopimus suomalais-norjalaisesta kansainvälisestä vesienhoitoalueesta astui voimaan 22. toukokuuta 2014.

Maiden välisestä vesienhoidon yhteistyöstä keskusteltiin. Alueellisella tasolla tietoa vaihdetaan vesienhoitoviranomaisten yhteisissä kokouksissa Pohjoiskalottiyhteistön puitteissa ja rajavesistökomissiossa.

lantisk laks» er ikke i henhold til EUs vannrammedirektiv og er ikke kalibrert mellom landene.

Kommisjonen anbefaler at *Norge og Finland sammenligner sine nasjonale vannklassifiserings-systemer og identifiserer eventuelle tiltak for å kalibrere disse samt at man fortsetter arbeidet med å utvikle et overvåkingsprogram for den norsk-finske vannregionen.*

Avtalen om Den finsk-norske internasjonale vannregionen trådte i kraft den 22. mai 2014.

Regionale kontaktpunkter mellom landene i vannsamarbeidet ble diskutert. Kontaktpunkter på regionalt forvaltningsnivå er gjennom felles vannmøter i Nordkalottsamrådet og i Grensevassdragskommisjonen.

**Kolttaköngäs ja kypälänuotta / -verkko
Skoltefossen og kypälä kastenot
Foto: Eero Niemelä**

Inarijärvi kesällä 2018 | Enaresjøen sommeren 2018. Foto: Annukka Puro-Tahvanainen

7. VUODET 2016–2020

Paatsjoen vesistö

Inarijärven säännöstelyä käsiteltiin melkein kaikissa kokouksissa näinä vuosina. Vuonna 2017 Norjan osapuoli otti esille, että suuret vesimäärät aiheuttavat joinakin vuosina erittäin suuren vedenkorkeuden Hakokosken yläpuolelle, ja alhaisen sen alapuolella. Se vaikuttaa luonnon monimuotoisuuteen ja ulkoiluun. Vedenkorkeuden nopeat vaihtelut Hakokosken lähetyvillä ovat ongelma myös veneenomistajille. Venäjän tarkkailija otti kerta toisensa jälkeen esille säännöstelykäytännön vaikutuksen Paatsjoen luonnonpuiston kasvistoon ja eläimistöön, varsinkin tulvien ja voimalaitosten huoltotöiden aikana. Komission jäsenet pyysivät lisää tietoa ja varoituksia suurista ja nopeista vedenkorkeuden muutoksista.

7. PERIODEN 2016–2020

Pasvikvassdraget

Enaresjø-reguleringen var oppe på nesten alle møtene i denne perioden. I 2017 tar norsk side opp at store vannmengder i noen år gir svært høy vannstand oppstrøms Skogfoss, og lav vannstand nedstrøms. Dette har innvirkning på naturmangfold og friluftsliv. Raske vannstandsendringer i elva nært Skogfoss er også et problem for båteiere. Russisk observatør tar gang på gang opp påvirkningen som reguleringspraksisen har på flora og fauna i Pasvik naturreservat, især ved flom og ved restaureringer av kraftverkene. Medlemmer i kommisjonen ønsker mer informasjon og varsling om store og raske endringer i vannstanden.

Näätämöjoen vesistö

Etelä-Varangin kunta kertoi vuonna 2017 monista suurista kunnallisista ja yksityisistä maankäyttösuunnitelmista sekä satama-alueiden kehittämissuunnitelmista. Kaikki Ristivuonoa ja Utsavuonoa koskevat suunnitelmat lähetetään kuultavaksi Suomeen. Myöhemmin tänä kautena kunta kertoi eräiden suunnitelmien pysäyttämisestä kustannusten suuren kasvun vuoksi.

Tietoa Näätämöjoen lohikannoista. Näätämöjoen lohisaalismäärissä ei ole havaittu selviä muutoksia, ne ovat vaihdelleet 4000:n ja 16000:n kilon välillä, keskiarvo on 8400 kg.

Komissio oli huolestunut kalanviljelylaitoksista tulevista taudeista ja tartunnoista. Komissio päätti järjestää lohta käsittelevän teemaseminaarin komission vuoden 2020 kokouksen yhteydessä. Seminaarin järjestämistä lykättiin vuoteen 2021.

Tenon vesistö

Utsjoen maankäyttö- ja kaavoitussuunnitelmat. Vuonna 2018 saatiin perusteellinen selonteko Tenon varren rantaosayleiskaavan historiasta.

Komissio antoi kesäkuussa 2018 Utsjoen osa-alueen osayleiskaavaa koskevan lausunnon. Lausunnonssa komissio totesi, että kaava tulee toteuttaa siten, että se ei heikennä vesistön tilaa ja olemassa olevaa rakennettua aluetta tulee tiivistää ja rantavyöhyke pyrkiä säilyttämään luonnontilaisena. Rantaosayleiskaava hyväksyttiin heinäkuussa 2019, eikä siinä otettu huomioon komission toivomusta rakennettun alueen tiivistämisestä.

Neidenvassdraget

Sør-Varanger kommune orienterer i 2017 om mange store kommunale og private arealplaner samt planer for utvikling av nye havneområder. Alt som har tilknytting til Korsfjorden og Bøkfjorden vil sendes på høring i Finland. Senere i perioden orienterte kommunen om stans i noen av planene på grunn av stor økning i kostnadene.

Orientering om laksebestanden i Neidenvassdraget Det registreres ingen klare endringer i fangstmengdene som har variert mellom 4000 og 16 000 kg med et gjennomsnitt på 8400 kg.

Kommisjonen er bekymret for sykdommer og smitte fra oppdrettsanlegg. De beslutter å arrangere et temaseminar om laks i tilknytning til kommisjonens møte i 2020. Seminaret ble utsatt til 2021 på grunn av Covid19 pandemien.

Tanavassdraget

Arealplaner og reguleringsplaner i Utsjok. I 2018 ble det gitt en grundig historisk gjennomgang av delplaner for strandnære områder langs Tanavassdraget.

På anmodning fra Utsjok kommune ga kommisjonen en uttalelse til arealplan for bebyggelse i strandsonen i juni 2018. I denne ble de blant annet ble fremhevet *at planen bør gjennomføres slik at den ikke svekker miljøtilstanden i vassdraget og at man bør fortette nåværende bebyggelse samt strebe på å bevare strandsonen i naturlig tilstand.* Arealplanen ble godkjent i juli 2019 og det ble ikke tatt hensyn til kommisjonens ønske om fortetting av bebyggelse.

Joen ylittävästä siltahankkeesta Angelin kohdalla kerrottiin komissiolle vuosina 2016 ja 2017. Suomen puoli antoi luvan sillan rakentamiseen. Mutta Kaarasjoen kunta kieltäytyi hyväksymästä yksityisen rakentamissuunnitelman Basevuodi/Helligskogen -alueelle vuonna 2018, syynä porotalouden huomioon ottaminen ja taustana kansallispuiston läheisyys, radikaalit käyttömuutokset, liikenteen ja häiriöiden kasvu.

Poroaita Tenojoen vesistöalueella. Poroaitojen rakentamista Inarijoen ja Tenojoen varteen säätelee valtiosopimus. Komission mielestä tulee ottaa huomioon sekä paikallisväestön näkökohdat että muiden tahojen, joita asia koskee. On varmistettava näiden tahojen osallistuminen rakentamisen suunnitteluun. Poroaitaa on suunniteltu lähelle tulvarajaa, ja sen on tarkoitus ulottua Angelista Karigasniemelle. Sen pituus olisi noin 60 km ja se valmistuisi vuonna 2021. Komission jäsenten käsitys on, että aidalla on suuri vaikutus rantaviivaan ja pääsyyn joelle ja kalastamaan.

Ruoppaus Leirpollenin väylällä Tenojokisuussa. Rannikolaitos kertoi vuosina 2017 ja 2018 Leirpolleniin – Tenojoen suualueelle suunnitellun laiva-väylän ruoppauksen tilanteesta. Selvitykset jatkuvat edelleen. Tuulenkalasta, joka on avainlaji ja jokisuun ja luonnonpuiston eläimistön perusta, tiedetään vähän. Tiedot tuulenkalasta ovat siksi tärkeä osa päätösperstusta. Komissio teki katselmuksen veneellä Tenojoen suulle vuoden 2019 yhteydessä ja pääsi näkemään Tenojoen suun mereltä käsin. Se oli hieno elämys kaikille osallistujille.

Bru over elva ved Angeli Orienteringer om tiltaket ble gitt i 2016 og 2017. Finsk side ga tillatelse til bygging av brua. Men Karasjok kommune avslø den private reguleringsplan for Basevuodi/Helligskogen i 2018 av hensyn til reindriften og med bakgrunn i nærhet til nasjonalparken, radikale bruksendringer, økt trafikk og forstyrrelser.

Reingjerde i Tana vannområde Byggingen av reingjerder langs Anarjohka og i Tanaelvdalen styres av en statsavtale. Kommisjonen mener det må tas hensyn til synspunktene fra både lokale innbyggere og andre berørte parter og man må sikre deres deltakelse i planleggingen av utbyggingen. Reingjerdet er planlagt nær flomgrensen og skal gå fra Angel til Karagasniemi, ca. 60 km og skal være ferdig bygget i 2021. Kommisjonens medlemmer mener at gjerdet vil få stor innvirkning på strandlinjen og på tilgangen til elva og til fisket.

Mudring i farleden til Leirpollen – Tanamunningen Kystverket orienterte i 2017 og i 2018 om status for mudring av farleden. Utredninger pågår fortsatt. Det er liten kunnskap om silen som er en nøkkelart og grunnlaget for dyrelivet i munningen og naturreservatet. Kunnskapen om silen er derfor en viktig del av beslutningsgrunnlaget. Kommisjonen var på befarings med båt til Tanamunningen i forbindelse med årets møte i 2019, og fikk da sett Tanamunningen fra sjøsiden. Det var en flott opplevelse for alle deltakere.

Kommisjonen ga i 2020 en uttalelse hvor man viser til miljøverdiene som må ivaretas; *Kommisjonen er opptatt av at naturverdiene, de økologiske funksjone-*

Komissio antoi vuonna 2020 lausunnon, missä viitataan ympäristöarvoihin, joista pitää huolehtia: Komissio pitää tärkeänä, että luonnonarvot, ekologiset toiminnot ja kalat, varsinkin Tenon lohen yli 30 eri kantaa, säilyvät vesistössä tärkeänä paikallisyhteisöjen elinehtona koko vesistön varrella myös tulevaisuudessa.

Tenojoen vesistöalueen vesistön hoitoa koskevat yhteistyöhankkeet

Komissio antoi vuonna 2015 suosituksen *suomalais-norjalaisen vesienhoitoalueen ympäristön tilaa koskevien hankkeiden toteutuksen edistämisestä*. Tenonlaakson kolme kuntaa ja ympäristöviranomaiset suunnittelivat yhdessä Tenon vesistö-alueen vesienhoidon yhteistyöhanketta. Hanke sai tukea Interreg-ohjelmasta. Lapin ELY-keskus johti hanketta, joka käsitti neljä osa-alueita: yhteinen kalatietokanta, kalan vaellusesteet, seurantayhteistyö sisältäen jätevesien vaikutusten seurannan ja biologisen seurannan sekä luonnon monimuotoisuus. Kaikki osa-alueet toteutettiin hyvin tuloksin.

Hanketta jatkettiin uudella hankkeella, missä Kaarajoen, Utsjoen ja Tanan kunnat Lapin Vesi Oy:n kanssa tekevät yhteistyötä yhteisten jätevesiratkaisujen ja vedenhankinnan aikaansaamiseksi. Tavoitteena on kehittää yhteinen vesihuollon yleissuunnitelma vesi- ja jätevesikysymyksen järjestämiseksi. Lisäksi selvitetään vesistöjen läheisyydessä olevien kiinteistöjen jätevesijärjestelmien tila ja kunnostustarve

Norjan puolelle suunniteltu tuulivoimapuisto, joka olisi kytketty voimansiirtolinjoilla Suomen verkostoon, antoi aiheita moniin keskusteluihin. Komissio

ne og fisken, særlig tanalaksen med over 30 unike bestander, bevares i vassdraget som et viktig livsgrunnlag for lokalsamfunnene langs hele vassdraget også i fremtiden.

Samarbeidsprosjekter om vassdragsforvaltning i Tanavassdragets nedbørsfelt.

Kommisjonen ga i 2015 en anbefaling om *Fremme og gjennomføring av prosjekter knyttet til miljøtilstand i norsk-finsk vannforvaltningsområde*. De fire kommuner i Tanadalen og relevante myndigheter samarbeidet om planlegging av et samarbeidsprosjekt om vassdragsforvaltning i Tanavassdragets nedbørsfelt. Prosjektet fikk støtte fra Interregprogrammet. ELY ledet prosjektet med fire innsatsområder; en felles database for fisk, kartlegning og fjerning av fiskevandringshindre, felles overvåkingsprogram for vann med hovedvekt på økologiske parametere, samt samarbeid om resipientovervåking og naturmangfold. Alle innsatsområdene ble gjennomført med godt resultat.

Prosjektet følges opp av et nytt prosjekt hvor kommunene Karasjok, Utsjok og Tana, sammen med Lapin Vesi OY samarbeider om felles avløpsløsninger og vannforsyning. Formålet er å utvikle en generell plan for organisering av vann og avløp. Videre skal private rensesanlegg i Tanavassdragets vannområde og behov for oppgradering av disse kartlegges.

Vindpark på norsk side Et planlagt vindkraftanlegg på norsk side med nettilknytning og kraftlinjer mot Finland, ga bakgrunn for mange diskusjoner. Kommisjonen ga en uttalelse til melding om forslag til konsekvensutredning for Davvi vindpark med tilhø-

antoi lausunnon ilmoituksesta ympäristövaikutusten arviointiehtotukseksi koskien Davvi tuulivoimapuistoa ja sen verkkoyhteyksiä. Siinä komissio korosti, että *suunniteltujen ympäristövaikutusten arviointien tulee sisältää kaikki vaikutukset, joilla on rajat ylittäviä seurauksia*. Hankkeen kehittäjä peruutti vuonna 2019 suunnitelmansa sähkönsiirtolinjasta Suomeen.

Eräs komission jäsen lausui: *Korkeajännitysmastot ovat hirvittävä ehdotus Tenon laakson maisemaan*.

Tietoa Tenon vesistön lohikannoista. Komissiolle kerrottiin vuosina 2016 ja 2017 Tenon vesistön lohikantojen tilasta.

Keskustelu oli vilkasta, kuten aina. Komissio suosittelee, että Tenon vesistön lohikantojen seuranta vahvistetaan käyttämällä teknisiä järjestelmiä, joista saadaan luotettavaa tietoa sekä Tenojoen pääuomaan että sivujokiin nousevien lohien määrästä, kalojen koosta ja ajoittumisesta sekä huolehditaan riittävästä osaamisesta ja resursseista lohien seurantaan ja tutkimukseen tulevaisuudessa.

Tärkeät yhteiset asiat koko komission toiminta-alueella

Monikäyttösuunnitelmat

Paatsjoen vesistön monikäyttösuunnitelman uusi- mista oli suositettu komissiossa useita kertoja, ja se oli myös sisällytetty Norjalais-venäläisen ympäristökomission työohjelmaan ja Barentsin yhteistyöhön.

Suomella ja Norjalla on velvollisuus toteuttaa EU:n vesipuitedirektiiviä ja tehdä yhteistyötä ETA-alueen

rende nettiknyttinger. Her fremhever kommisjonen *at de planlagte konsekvensutredningene må belyse alle påvirkningene med grenseoverskridende effekter*. Tiltakshaver trakk i 2019 sine planer om overføringslinje til Finland.

Et medlem av kommisjonen uttalte: *Høyspentmasterne er et forferdelig forslag for landskapet i Tanadalen*.

Orientering om laksebestandene i Tanavassdraget

Kommisjonen ble i 2016 og i 2017 orientert om tilstanden til laksebestandene i Tanavassdraget.

Livlig diskusjon som alltid. Kommisjonen anbefaler *Overvåking av laksebestandene i Tanavassdraget ved å styrke forskningen gjennom bruk av tekniske systemer som gir pålitelig informasjon om hvor mye laks og hvor stor laks som går opp i hovedelva og i sideelvene, samt tidspunkt for oppvandring og at man sørger for tilstrekkelig kompetanse og ressurser til overvåking og forskning på laks i fremtiden*.

Saker som angår for hele mandatområdet

Flerbruksplaner

Rullering av «Flerbruksplanen for Pasvikvassdraget» er anbefalt flere ganger av kommisjonen og er nå også forankret i arbeidsprogrammet til Den norsk-russiske miljøkommisjonen og i Barents-samarbeidet.

Finland og Norge er forpliktet til å iverksette EUs vannrammedirektiv og til å samarbeide med naboland utenfor EØS, herunder Russland. Dette er en av bakgrunnene for at man ønsker å rullere flerbruksplanen for Pasvik.

ulkopuolisen naapurimaan, kuten Venäjän, kanssa. Se on yksi taustatekijöistä toiveelle Paatsjoen monikäyttösuunnitelman uusimiselle.

Hankkeelle ”Paatsjoen vesistön ja Vuoremijoen monikäyttösuunnitelma” annettiin rahoitus kesäkuussa 2017. Tavoitteena oli laatia yhteinen koordinoitu suunnitelma ja suositukset kokonaisvaltaiselle vesienhoidolle vuosiksi 2020–2030. Hankkeen päätaavoite oli säilyttää ja parantaa ympäristön tilaa Paatsjoen ja Vuoremijoen vesistöalueilla, mikä on perusta rajakuntien elinvoimaisuudelle ja asukkaiden hyvinvoinnille. Hankkeessa hyödynnettiin suuressa määrin osallistamista ja dialogia. Hanke käynnistyi joulukuussa 2018 ja päättyi vuonna 2021.

Vieraslajit

Komissio sai **kyttyrälohta** koskevat tilannekatsaukset vuosina 2017 ja 2019. Komission jäsenet kertovat kyttyrälohi-havainnoista Tenojoessa, Inarijoessa, Utsjoessa, Näätämöjoessa ja Uutuanjoessa. Komissio on huolestunut tästä vieraslajista ja sen vaikutuksesta Atlantin loheen samanaikaisen kudun ja tartuntapaineen vuoksi. Komissio suositti, että Norjan ja Suomen viranomaiset lisäävät panostusta kyttyrälohen seurannassa ja poistokalastuksessa.

Vuonna 2019 saatiin tieto **Gyrodactylus salaris** -lohiloisesta Tuulomajoessa ja Kuolajoessa Kuolan niemimaalla. Komissio antoi suosituksen: Toimenpiteet lohiloisen levittäytymisen estämiseksi painottaen tiedotusta, tiiviimpää yhteistyötä vastuuviranomaisen välillä sekä pyyntö Norjan ja Suomen kansallisille viranomaisille, että ne ottavat yhteyden Venäjän

Prosjektet «Flerbruksplan for Pasvikvassdraget og Grense Jakobselv» fikk innvilget finansiering i juni 2017. Formålet er å utarbeide en felles samordnet plan og anbefalinger for helhetlig vannforvaltning for vassdragene for 2020-2030. Det overordnede mål med prosjektet er å bevare og forbedre miljøtilstanden i nedbørsfeltene til Pasvik og Grense Jakobselv, til det beste for lokalbefolkningen og for en levedyktig økonomi i det felles grenseområdet. Prosjektet skal ha stor grad av medvirkning og dialog. Prosjektet startet opp i desember 2018 og avsluttes i 2021.

Fremmede arter

Pukkellaks Orientering om status i 2017 og 2019. Kommissjonens medlemmer orienterer om observasjoner av pukkellaks i Tana, Anarjohka, Utsjokelva, Neidenelva og Munkelva. Kommissjonen er bekymret for denne fremmede arten og den innvirkning den kan ha på den atlantiske laksen, ved overlappende gytetid og smittepress. Kommissjonen *anbefaler at norske og finske myndigheter øker innsatsen for å overvåke og fiske ut pukkellaksen.*

Lakseparasitten Gyrodactylus salaris 2019 ble det informert om Gyro i Tulomaelva og i Kolaelva på Kola-halvøya. Kommissjonen ga en anbefaling om *Tiltak for å hindre spredning av lakseparasitten med vekt på informasjon, tettere samarbeid mellom ansvarlige myndigheter samt ber nasjonale myndigheter i Norge og Finland ta kontakt med russiske ansvarlige myndigheter slik at det gjøres strakstiltak for å stoppe videre smitte, samt bekjempe lakseparasitten i de smittede vassdragene.*

vastuuviranomaisiin, niin että ryhdytään välittömästi toimenpiteisiin tartunnan leviämisen pysäyttämiseksi ja lohiloisen torjumiseksi tartunnan saaneista vesistöistä.

Vesiputedirektiivi - vesienhoidon tilanne kansainvälisellä vesienhoitoalueella

Lapin ELY-keskus ja Finnmarkin maakunta ovat keroneet kaikissa kokouksissa sitten vuoden 2012 työstä, jota tehdään vesiputedirektiivin toteuttamiseksi kansainvälisellä vesienhoitoalueella.

Vesiskootterit

Jo vuonna 1998 otettiin vesiskootterit esille komissiossa. Eräät jäsenet olivat sitä mieltä, että *vesiskootterit tulisi kieltää, koska ne säilyttävät kaloja.*

Norjassa voivat kunnat vastuuviranomaisina säädellä vesiskootteriliikennettä vesistöissä. Suomessa ELY-keskukset olivat vuoteen 2021 saakka vastuuviranomaisia, jotka voivat säädellä vesiskootterien käyttöä.

Komission jäsenet olivat huolestuneita siitä, miten vesiskootteriliikenne voi vaikuttaa kalakantoihin ja muuhun joen elämään, ja toivoivat harmonisoitua säännöstöä. Komissio suositti vuonna 2018, että Tenojoen vesistön kunnat (Tana, Kaarasjoki, Utsjoki ja Inari) ja ELY-keskus katsovat tarkemmin tarvetta rajoittaa vesiskoottereiden käyttöä ja koordinoivat tulevan säännösten. Käytön rajoitusten tulee olla mahdollisimman sopusointuiset, jotta toimenpiteet toimivat.

Vannrammedirektivet - Status vannforvaltning i internasjonal vannregion

På alle møter siden 2012 har ELY-senteret og Finnmark fylkeskommune orientert om arbeidet med oppfølging av vanddirektivet i den internasjonale vannregionen.

Vannskuter

Allerede i 1998 ble bruken av vannskuter tatt opp i kommisjonen. Medlem fra Karasjok mente *at vannskutere måtte forbys, da de vil skremme fisken.*

I Norge er kommunene ansvarlig myndighet og kan regulere vannskuterferdsel i vassdrag. I Finland er ELY ansvarlig myndighet og kan regulere vannskuterbruken (frem til 2021).

Kommisjonens medlemmer er bekymret for hvordan vannskutertrafikken vil påvirke fiskebestandene og livet ellers i elva, og ønsker et harmonisert regelverk. Kommisjonen anbefaler i 2018 *at kommunene ved Tanavassdraget (Tana, Karasjok, Utsjok og Enare) og ELY-senter ser nærmere på behovet for å begrense bruken av vannskutere og samordner fremtidig regelverk. Bruksbegrensningene bør være så harmoniserte som mulig for å sikre at tiltakene fungerer.*

2019 ble det orientert om at Tana kommune vedtok forbud mot bruk av vannskuter på vassdragene i kommunen. Karasjok vedtok å tillate vannskuterkjøring med vilkår. Lappland ELY vedtok 28.5.2019 forbud mot kjøring med vannskuter i Tanavassdragets nedbørsfelt. Vedtaket ble påklaget til forvaltnings-

Vuonna 2019 kerrottiin, että Tanan kunta teki päätöksen vesiskootterin käytön kiellosta kunnan vesistöissä. Kaarasjoki päätti sallia vesiskootterilla ajon ehdollisesti. Lapin ELY-keskus teki 28.5.2019 päätöksen vesiskootterilla ajamisen kieltämisestä Tenojoen Suomen puoleisella vesistöalueella. Päätöksestä valitettiin Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen ja hallinto-oikeus kumosi Lapin ELY-keskuksen päätöksen marraskuussa 2020, joten kiello ei ole Suomen puolella voimassa.

domstolen i Nord-Finland, domstolen tok klagen til følge, og ELY sentrets vedtak fra november 2020 ble opphevet, dermed er det ikke forbud mot bruk av vannskuter på finsk side.

Veneretki Tenonvuonolla, Tenojoen suistolla vuonna 2019.

Båttur på Tanafjorden ut mot munningen av Tanaelva, i 2019. Foto: Frank M. Ingilæ

Komission puheenjohtajat Timo Jokelainen ja Bente Christiansen vuoden 2019 kokouksessa Tanan kunnassa Norjassa
Kommissjonens ledere Timo Jokelainen og Bente Christiansen, møtet i 2019 i Tana kommune. Foto: Frank M. Ingilæ.

8. KOMISSION TYÖN ARVIOINTIA

Kari Kinnunen ja Bente Christiansen

Kuten on todettu jo aikaisemmin, Suomalais-norjalainen rajavesistösoopimus on verraten väljä ja suo siten mahdollisuuksia tehtävän erilaisille toteuttamisvaihtoehdoille. Komission jo varhain tekemä linjaratkaisu, jonka mukaan toimialueen kunnat otetaan mukaan komission toimintaan, on osoittautunut erittäin onnistuneeksi. Rajavesistösoopimus edellyttää nimenomaan paikallisen väestön osallistumista ja hyväksyntää. Paikallisuutta tukee myös ohjaavien ministeriöiden ratkaisu siitä, että komission kolmas jäsen, jonka ”ominaisuutta” ei ole määritetty, on aina nimitetty paikallisen väestön keskuudesta.

8. EVALUERING AV KOMMISSJONENS ARBEID

Kari Kinnunen og Bente Christiansen

Som tidligere fastslått er Den finsk-norsk grense-
vassdragsoverenskomst forholdsvis vid og åpner
dermed for ulike alternativer for gjennomføring av
oppdraget. Kommissjonen besluttet tidlig å inkludere
kommunene i virksomhetsområdet og ta dem
med i kommissjonens arbeid. Dette har vist seg å
være meget vellykket. Overenskomsten forutsetter
uttrykkelig deltakelse og legitimitet på lokalt nivå.
Lokal deltakelse støttes også av avgjørelsen hos de-
partementene om at kommissjonens tredje medlem
uten definert «egenskap» alltid skal oppnevnes fra
lokalbefolkningen. Kommissjonen skal etter behov

Komission päätöksiä tekevän jäsenistön määrä, 6 henkilöä, on melko suppea toiminta-alueen laajuutta ajatellen. Siksi jo verraten varhaisessa vaiheessa tehtiin ratkaisu, jonka mukaan myös varajäsenet osallistuvat komission kokouksiin. Komissio voi tarvittaessa kutsua kokouksiinsa eri aihealojen asiantuntijoita. Näin on tehty jo pitkän aikaa. Myös Kuolan alueen ympäristöviranomaisten edustajia on ollut mukana kokouksissa tarkkailijoina 1990-luvun alusta saakka. Näin on saatu päätösten ja suositusten valmistelussa toiminta-alueen eri osien edustus alkuperäistä kokoonpanoa laajemmaksi. Tämä linjaratkaisu on tuonut huomattavaa lisäarvoa komission toimintaan!

Suomalais-norjalainen rajavesistökomissio, samoin kuin Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio, ovat aivan ainutlaatuisia maailman rajavesistökomissioiden joukossa. Näissä komissioissa on paikallisväestön edustajilla enemmistö päätöksiä tehtäessä! Vaikka komissiossa aina pyritään sovitteluratkaisuihin, on tällä seikalla erittäin suuri periaatteellinen merkitys. Rajavesistösopimukset ovat aina valtioiden välisiä. Niiden tarkoitus on "säilyttää rajavesistöjen ja niiden ympäristön ainutlaatuiset luonnonolosuhteet sekä turvata molempien sopimuspuolten ja erityisesti rajaseudun asukkaiden edut rajavesistöjen käyttöä koskevilla kysymyksissä". Sopimukset vaikuttavat siten selvästi paikallisiin vesistöihin ja niiden varsilla asuviin ihmisiin. Siksi on tärkeää, että paikallisella väestöllä on mahdollisuus vaikuttaa komissioiden päätöksiin. Asiasta on huolehdittu siten, että paikalliset kunnanvaltuustojen ja -hallitusten puheenjohtajat ja muut luottamushenkilöt ovat komission jäseniä ja että paikallisväestö on saatu osallistumaan.

også innhente synspunkter fra representanter fra lokalbefolkningen.

Blant kommisjons medlemmer er det seks som tar beslutninger og dette tallet er ganske lavt med tanke på det store virksomhetsområdet. Derfor bestemte man allerede i en tidlig fase at også varamedlemmene skulle delta på kommisjonens møter. Kommisjonen kan til sine møter innkalle sakkyndige for ulike fagområder. Dette er gjort til de fleste møtene de senere årene. Representanter for miljømyndigheter fra Murmansk-området har også deltatt på kommisjonens møter som observatører. Når beslutninger og anbefalinger skal forberedes er saksområdet dermed bredere representert enn i den opprinnelige sammensettingen. Dette har gitt betydelig merverdi til kommisjonens arbeid!

Finsk-norsk grensevassdragskommisjon er, i likhet med Finsk-svensk grenseelvkommisjon, helt unik blant verdens grensevassdragskommisjoner. Med disse kommisjonene har representanter for lokalbefolkningen flertall ved beslutningstaking! Selv om kommisjonen alltid tilstreber konsensus, er det nevnte flertallet av meget stor prinsipiell verdi. Grensevassdragsavtaler er alltid statlige. Formålet med dem er «å bevare de enestående naturforholdene ved grensevassdragene og i deres omgivelser, samt i den hensikt å trygge de kontraherende parters og især grensebefolkningens interesser i spørsmål som vedrører bruken av grensevassdragene». Avtalene har derved en klar innvirkning på lokale vassdrag og mennesker som bor ved dem. Derfor er det viktig at lokalbefolkningen har mulighet til å påvirke beslutninger i kommisjonen. Dette blir i stor grad ivaretatt

Monikäyttösuunnitelmien uusiminen ja vuotuinen Paatsjoki-seminaari ovat esimerkkejä siitä.

Rajavesistökomission tuoma lisäarvo rajavesistöjä koskevaan päätöksentekoon on komission jäsenistön omaaman paikallisen tietämyksen ja kulttuurin tuntemuksen tuonti prosessiin. Valtakunnallisilla ja alueellisilla viranomaisilla on käytännössä riittävästi ammatillista tietämystä rajavesistöihin liittyvässä päätöksenteossa. Paikallisen tietämyksen mukaan ottaminen päätöksentekoprosessissa on kuitenkin aivan välttämätöntä, jotta voitaisiin päätyä objektiivisiin päätöksiin. Siksi on tärkeää, että rajavesistökomission lausunnoille ja mielipiteille annetaan riittävä painoarvo, kun tehdään rajavesistöjä koskevia päätöksiä!

Komission tekemät tai teettämät monikäyttösuunnitelmat ovat ensimmäinen suuri saavutus komission toiminnan aikana sopimuksen voimaan astumisen jälkeen. Suunnitelmat ovat käytännössä vaikuttaneet merkittävästi toimialueen kuntien toimintaan ja edistäneet rajavesistösopimuksen toteuttamista käytännössä. Ne ovat omalta osaltaan luoneet pohjaa sopijamaiden ympäristöviranomaisten yhteistyölle EU-direktiivien toteuttamisessa. Tenojoen monikäyttösuunnitelma on uusittu, ja syksyllä 2021 saatiin valmiiksi Paatsjoen ja Vuoremijoen monikäyttösuunnitelma, johon kaikkien kolmen maan paikallisväestö on osallistunut ja jonka tulos on hyvä.

Komissio oli varhaisessa vaiheessa varoittamassa vieraslajeista, jotka voivat olla tuhoisia luonnonympäristölle ja Atlantin lohen elinolosuhteille rajavesistöissä. Komissio panosti aktiivisesti lohen suo-

gjennom at lokale ordførere og andre politikere er medlemmer i kommisjonen og gjennom å involvere lokalbefolkningen. Rullering av flerbruksplanene og det årlige Pasvikseminaret er eksempler på dette.

Flerbruksplanene for grensevassdragene utarbeidet eller bestilt av kommisjonen var den første store milepælen etter at overenskomsten trådte i kraft. Planene har i praksis hatt en betydelig innvirkning på virksomheten til kommunene i mandatområdet, og de har fremmet praktisk gjennomføring av grensevassdragsoverenskomsten. De har bidratt til å skape grunnlag for miljømyndighets samarbeid mellom avtalelandene i implementering av EU-direktiver. Flerbruksplanen for Tanavassdraget er rullert og rullering av Flerbruksplanen for Pasvik og Grense Jakobselv ferdigstilles høsten 2021 med god evolvering av lokalbefolkningen i alle tre land og med et godt resultat.

Kommisjonen var tidlig ute å advare mot fremmede arter som kan ødelegge naturmiljøet og den atlantiske laksens livsvilkår i grensevassdragene. Kommisjonens aktive innsats for å beskytte laksen mot parasitten *Gyrodactylus salaris* både når det gjelder innsatsen for å fjerne oppdrettsanleggene i Tanafjorden og i arbeidet med desinfisering av fiskeutstyr, samt som pådriver for å få utarbeidet informasjonsmateriale kan sies å ha påvirket myndighetenes beslutninger positivt. Kommisjonen ble på 90-tallet oppmerksom på en ny fremmed art – pukkellaksen, og har siden 2003 gitt flere anbefalinger hvor man anbefaler å kartlegge situasjonen og iverksette tiltak som kan hindre pukkellaksen i å etablere seg i grensevassdragene. Anbefalingene ble ikke fulgt opp de

jelemiseen *Gyrodactylus salaris*-loiselta. Se panosti Tenovuonon kalankasvatuslaitoksen sulkemiseen ja työskenteli kalastusvälineiden desinfiointin hyväksi sekä antoi sysäyksen tiedotusaineiston laatimiseen, ja sen voi sanoa vaikuttaneen viranomaisten päätöksiin positiivisesti. Komission huomio kiinnittyi 1990-luvulla uuteen vieraslajiin – kyttyräloheen – ja se on vuoden 2003 jälkeen antanut useita suosituksia tilanteen kartoittamiseksi ja toimenpiteiden käynnistämiseksi, jotta kyttyrälohen asettuminen rajavesistöihin voitaisiin estää. Suosituksia ei noudatettu alkuvuosina, mutta nyt komission suositukset ovat saaneet enemmän vastakaikua.

Rajavesistösovimuksen mukaisesti lohen kalastukseen liittyvät asiat eivät kuulu komission mandaattiin, mutta kalastusolot kuuluvat. Tilanne on risti-riittäinen, koska lohen elinoloihin vaikuttaa myös kalastus. Komissio teki vuonna 1994 aloitteen, että komissiolla olisi edustus kalastussääntöneuvotte- luissa. Tämä ei kuitenkaan johtanut toimenpiteisiin.

Komissio käynnisti varhain rajavesistöjen tilan seurannan. Tenojoen vesistön seurannan tulosten perusteella rajavesistökomissio kehotti kuntia tehostamaan jäteveden puhdistusta. Tämä johti uusien jätevedenpuhdistamojen rakentamiseen Kaarasjoelle ja Tana bruhun. Lisäksi eräitä muita puhdistamoja ja jätevesiverkostoja on tehostettu. Nämä toimenpiteet johtivat selvään vedenlaadun paranemiseen Tenojoessa.

Kunnat jatkoivat tämän jälkeen yhteistyötä ympäristöviranomaisten kanssa, ja laadittiin uusi yhteinen vesien tilan seurantaohjelma, jonka pääpaino oli

förste årene, men det er nå økt oppmerksomhet på de tiltak kommisjonen anbefalte.

Ifølge avtalen inngår saker relatert til laksefiske ikke i kommisjonens mandat, men fiskeforholdene gjør. Situasjonen er motstridende siden laksens livsvilkår også påvirkes av fiske. Kommisjonen sendte en henvendelse i 1994, om at kommisjonen skulle få representasjon i forhandlinger om fiskeregler. Dette er ikke imøtekommet.

Kommisjonen iverksatte tidlig overvåking av grensevassdragenes tilstand. Med bakgrunn i resultatene fra overvåkingen av Tanavassdraget oppfordret grensevassdragskommisjonen kommunene til å effektivisere rensingen av avløpsvannet. Dette førte til bygging av nye renseanlegg i Karasjok og Tana bru. I tillegg ble noen andre renseanlegg og avløpsnettverk oppgradert. Disse tiltakene førte til en klar forbedring av vannkvaliteten i Tanavassdraget.

Kommunene fortsatte deretter samarbeidet med relevante myndigheter og det ble utarbeidet et nytt felles overvåkingsprogram for vann med hovedvekt på økologiske parametere, samt samarbeid om resipientovervåking. Kommunene ved Tanavassdraget samarbeider nå om felles avløpsløsninger og vannforsyning. Formålet er å utvikle en generell plan for organisering av vann og avløp.

Kommisjonen fikk tidlig høre at det var registrert mye nedfall av tungmetaller og forsurende stoffer på finsk og norsk side i nedbørsfeltet til Pasvikvassdraget. Nedfallet stammet sannsynligvis fra nikkel- og kobberproduksjonen i Petsjenga. Kommisjonen var bekymret og ønsket en kartlegging av hvordan ut-

biologisissa muuttujissa, ja samanaikaisesti aloitettiin jätevesien vaikutusseurannan yhteistyö. Tenon laakson kunnat tekevät nyt yhteistyötä yhteisten jätevesiratkaisujen ja vedenhankinnan alalla. Tavoitteena on kehittää yleissuunnitelma vesi- ja jätevesijärjestelyille.

Komissiota informoitiin jo varhain Suomen ja Norjan puolella rekisteröidystä runsaasta raskasmetallien ja happamoittavien aineiden laskeumasta Paatsjoen vesistöalueella. Laskeuma oli todennäköisesti peräisin Petsamon nikkeli- ja kuparituotannosta. Komissio oli huolestunut ja toivoi, että tämän toiminnan päästöjen luontoon kohdistuvat vaikutukset kartoitetaan. Komissio teki siksi aloitteen yhteisen hankkeen laatimisesta koko vesistö-alueelle. Paatsjoki-ohjelmasta tuli erittäin tärkeä hanke, koska alueen ympäristön tilan ja seuranta- ja arviointiohjelman laatimiseen osallistuivat kaikki kolme maata. Tämä loi myös yhteyksiä kaikkien osallistuvien tutkimuslaitosten ja viranomaisten välille. Ohjelman jatkoa olivat joen ja valuma-alueen seuranta ja useat ympäristön tilan raportit.

Komissio on tekemällä aloitteita ja antamalla suosituksia suurista kahden- tai kolmenvälisistä hankkeista myötävaikuttanut siihen, että tiedot rajavesistöjen valuma-alueista ovat parantuneet. Se antaa tärkeän perustan kuntien hallinnon ja alueiden ja valtion viranomaisten päätöksille.

Komission toiminnan ansiosta rajavesistöjen varren asukkailla on ollut mahdollisuus saada erittäin laadukasta tietoa omasta alueestaan.

slippene fra denne virksomheten påvirkede naturen. De tok derfor initiativ til å lage felles prosjekter for hele nedbørsfeltet. Pasvikprogrammet ble et svært viktig prosjekt fordi en miljøstatus for området og et overvåkings- og evalueringsprogram ble utarbeidet med alle tre land som deltakere. Det skapte også kontakter mellom alle de forskningsinstitusjoner og myndigheter som deltok. Programmet ble fulgt opp med overvåking av vassdraget med nedbørsfelt og med flere statusrapporter over miljøtilstanden.

Resultatene fra de store prosjektene er presentert for kommisjonen og dermed har kommisjonen fått en god oversikt og innsikt i alle grensevassdragenes utfordringer.

Kommisjonen har ved å ta initiativ og gi anbefalinger om store bi- og trilaterale prosjekter bidratt til at kunnskapen om grensevassdragenes nedbørsfelt er omfattende. Dette gir viktige beslutningsgrunnlag for forvaltningen i kommuner og hos regionale og statlige myndigheter.

De som bor ved grensevassdragene, har tilgang til svært god kunnskap om deres lokalområde.

Medlemmer i kommisjonen har uttalt:

Det er ingen andre steder jeg får så mye faglig informasjon som i møtene i grensevassdragskommisjonen. Kommisjonen er en god arena for samarbeid og informasjonsdeling over grensene.

Gjennom temadager har kommisjonen fått god kompetanse om planarbeid med konsekvensutredninger, vanddirektivet samt fisk og fiskeoppdrett og meget annet.

Komission jäsenten antaman palautteen mukaan mistään muualta ei saa niin paljon ammatillista tietoa, kuin rajavesistökomitean kokouksista. Komissio on hyvä rajat ylittävän yhteistyön ja tiedonvälityksen areena.

Teemapäivien avulla komission jäsenet ovat saaneet paljon tietoa suunnittelusta, ympäristövaikutusten arvioinnista, vesipuitedirektiivistä, kalastuksesta ja kalankasvatuksesta ynnä monesta muusta toimintaansa liittyvästä alasta. Kokousten yhteydessä tehtyjen katselmusten myötä komission jäsenet ovat tutustuneet erilaisiin rajavesistöihin liittyviin ongelmiin komission toimialueella. Isäntäkunnat ovat panneet paljon painoa kuntansa esittelyyn. Yhteistyö suomalais-ruotsalaisen rajajokikomission kanssa sekä tutustuminen Virolais-venäläisen Peipsijärvi-komission toimintaan, ovat avartaneet komission jäsenten näkemystä kansainvälisestä rajavesistöyhteistyöstä

Suomalais-norjalaisen rajavesistökomission työkentely on kehittynyt sen 40-vuotisen taipaleen kuluessa. Kokouksissa käsiteltävien asioiden määrä on kasvanut huomattavasti. Komissio on käsitellyt perusteellisesti asioita, jotka koskevat rajavesistöjen tilan seurantaa ja valvontaa, kalastusolosuhteita ja veden saastumisen ehkäisyä sekä rajavesistöjä koskevaa rakentamista ja säännöstelyä. Myös muut rajavesistöille merkitykselliset ongelmat ovat lisääntyneet viime aikoina ja olleet lähtökohtana mielipiteiden vaihdolle ja innokkaalle osallistumiselle komissiossa.

Tiedot paikallisista olosuhteista rajavesistöjen alueilla ovat aivan olennaisen tärkeitä komissiolle. Siksi on

Det gjennomføres som regel en befaring i forbindelse med møtene. Her blir medlemmene kjent med ulike problemstillinger i tilknytning til grensevassdragene. Vertskommunen legger stor vekt på å presentere sin kommune.

Kommisjonens besøk til Peipsisjøen hvor de møtte Den estisk-russiske kommisjonen og flere fellesmøter med Den svensk-finske grenseelvkommissjon har gitt kommisjonen innsikt i hvordan andre grensevassdragskommisjoner løser sine oppgaver og har vært nyttig erfaring i behandling av egne saker.

Arbeidet i Den norsk-finske grensevassdragskommisjonen har utviklet seg gjennom de 40 årene den har virket. Antall saker som behandles på møtene har økt betydelig. Kommisjonen har behandlet saker innen overvåking og kontroll av grensevassdragenes tilstand, saker om fiskeforhold og forhindring av vannforurensning, samt saker om anlegg i og regulering av grensevassdrag. Saker om andre anliggender, som har betydning for grensevassdrag har økt i de seneste og gitt opphav til meningsutvekslinger og engasjement i kommisjonen.

Kunnskapen om lokale forhold ved grensevassdragene er helt essensiell for kommisjonen. Det er derfor av stor betydning at de fleste av medlemmene i kommisjonen kommer fra grensekommunene.

Grensevassdragskommisjonen binder det store mandatområdet sammen og har svært god kunnskap om grensevassdragene. Kommisjonens medlemmer har et stort engasjement for å ta vare på de enestående naturforholdene i og ved grensevassdragene og for å ivareta grensebefolkningens interesser.

erittäin merkityksellistä, että suurin osa komission jäsenistä tulee rajakunnista

Rajavesistökomissio on erittäin tärkeä tietolähde ja kohtauspaikka niille, jotka asuvat ja tekevät työtä rajavesistöjen varsilla.

Tällä selvityksellä olemme pyrkinneet kuvaamaan suomalais-norjalaisen rajavesistökomission saavutuksia ja merkittävyyttä sen neljän vuosikymmenen toiminnan aikana. On tärkeää, että komissio jatkaa ja jopa tehostaa toiminnassaan paikallisen tietämyksen ja näkemysten huomioimista.

Grensevassdragskommisjonen er en svært viktig kunnskapsbase og møteplass for de som bor og arbeider ved grensevassdragene.

Prestasjonene og viktigheten av kommisjonens arbeid er beskrevet i dette heftet, og viser hvor viktig det er at kommisjonen fortsetter arbeidet og samtidig intensiverer bruken av lokalkunnskap og urfolkskunnskap i sitt arbeid.

Suosistusten valmistelua Levillä vuonna 2000. Kuvassa Norjan puolen sihteeri Lars Rowe, puheenjohtaja Bente Christiansen ja tulkki Tellervo Laine.

Skriving av anbefalinger i Levi år 2000. På bildet Norges sekretær Lars Rowe og formann Bente Christiansen, samt tolk Tellervo Laine.

Foto: Marjaleena Nenonen, Lapin ympäristökeskus.

9. JÄSENTEN NÄKEMYKSIÄ KOMISSIION TYÖSTÄ

9. MEDLEMMERS SYN PÅ KOMMISSJONENS ARBEID

Reijo Timperi

Entinen kunnanjohtaja, Inarin kunta
Suomalais-norjalaisen rajavesistökomis-
sion varajäsen 1999–2009

**Suomalais-norjalainen rajavesistö-
komissio kunnan näkökulmasta**

Reijo Timperi

Tidligere rådmann i Enare kommune.
Varamedlem i grensevassdragskommisjo-
nen 1999–2009.

**Norsk-finsk grensevassdragskommisjon
sett fra kommunesynvinke**

Inari on pohjoinen rajakunta rajoittuen niin Venäjään kuin Norjaan. Kansainvälisyydellä on vuosituhansia kestänyt paikallisen väestön historia, jota aiemmat sukupolvet eivät nimittäneet kansainvälisyydeksi vaan alue oli pitkään rajoilla rikkomatonta pohjoista aluetta. Vaikka 1800-luvulla rajat osin sulkeutuivat, väestön keskuudessa alueen yhtenäisyys säilyi, joskin kanssakäyminen hieman hankaloitui mm. poronhoidon osalta. Yhteyttä pohjoisilla alueilla ovat erityisesti ylläpitäneet saamelaiset, Saamen kansa.

Suomalais-norjalaisen rajavesistökomission tehtävänä on mm. tehdä aloitteita ja antaa suosituksia asioista, jotka koskevat Suomen ja Norjan rajavesistöjen tilaa, veden laadun seurantaa, kalastusoloja sekä säännöstelyä ja rakentamista, jonka vaikutukset

Enare er en nordlig grensekommune som grenser til både Russland og Norge. Det internasjonale har en flere tusenårs varighet i lokalbefolkningens historie, uten at tidligere generasjoner kalte det iinternasjonalitet. Regionen var lenge et enhetlig nordområde uten grenser. Selv om grensene ble fastlagt og delvis stengt på 1800-tallet, ble enheten i området opprettholdt av befolkningen, selv om samhandling ble noe vanskeligere, bl.a. for reindriften. Kontakten i de nordlige områdene har særlig vært opprettholdt av samene, samefolket.

Opggaven til Norsk-finsk grensevassdragskommisjon er blant annet å ta initiativ og gi anbefalinger i saker som gjelder tilstanden i norske og finske grensevassdrag, overvåking av vannkvalitet, fiskeforhold og regulering og utbygging som virker inn

ilmenevät vesistöissä. Komission toimialuetta ovat maiden rajalla olevat vesistöt, sekä vesistöalueet, joihin rajavesistöt kuuluvat. Alueen kunnat ovat voineet osallistua komission työhön edustajillaan. Lisäksi kokouksissa on kuultu asiantuntijoita, joiden tiedoilla on ollut merkittävä asema kunnallisessa päätöksenteossa. Murmanskin alueellisen ympäristöviranomaisen edustajat ovat olleet mukana Paatsjoen vesistöä koskevassa yhteistyössä.

Suomalais-norjalainen rajavesistökomissio antoi ja antaa kuntien edustajille ja laajemminkin kuntalaisille hyvän alustan jatkaa yleisempää kansainvälisyystyötä, verkostoitua niin Suomen kuin naapurimaiden ympäristöhallinnon edustajien ja asiantuntijoiden kanssa kuin myös konkreettisesti kunnan näkökulmasta kantaa huolta rajavesistöjen tilasta, veden laadun seurannasta, kalastusoloista sekä säännöstelystä ja vesistöjen rakentamisesta.

Eniten Inarin kuntalaisiin on vaikuttanut Paatsjoen vesistön tila. Paatsjokeen, joka on osin Norjan ja Venäjän rajajoki, on rakennettu seitsemän voimalaitosta. Inarijärveä ja Rahajärveä säännöstellään voimatalouden tarpeisiin. Tenojoki ja Näätäjäjoki ovat tärkeitä Atlantin lohen lisääntymisjokia. Erityisesti Näätäjäjoki on ollut tärkeä aihe Inarin kuntalaisille ja kolttaväestölle. Tenojoki jatkaa Inarijokena Suomen ja Norjan rajalla, joten silläkin on ollut suuri merkitys väestölle. Suomalais-norjalaisen rajavesistökomission työ on antanut kuntaedustajille avaran ”ikkunan” kansainväliseen yhteistyöhön myös naapurimaiden kuntien edustajien kanssa yhteisten vesistöjen suojelussa ja kehittämisessä. Komission työskentelyssä tulini saaneeksi mielestäni parhaim-

pä vassdragene. Kommisjonens mandat omfatter vassdrag i landenes grenseområder og de vassdragsområdene som grensevassdragene er en del av. Kommunene i regionen har kunnet delta i kommisjonens arbeid med sine representanter. Videre har fagekspertter bidratt med sin kunnskap på møtene, noe som har hatt stor betydning for kommunal beslutningstaking. Representanter for Murmansk regionale miljømyndighet har deltatt i samarbeidet som gjelder Pasvikvassdraget.

Norsk-finsk grensevassdragskommisjon ga og gir så vel kommunenes representanter som innbyggerne i alminnelighet en god plattform til å fortsette mer generelt arbeid for internasjonalisering, nettverksbygging mellom representanter for Finlands og nabolandenes miljøforvaltning og fagekspertter, og også mer konkret, fra kommunens side, ta ansvar for tilstanden i grensevassdragene, overvåking av vannkvalitet, fiskeforhold, regulering og utbygging av vassdrag.

Tilstanden i Pasvikvassdraget har særlig hatt innvirkning på innbyggerne i Enare kommune. Det er bygd syv kraftverk i Pasvikelva, grenseelva mellom Norge og Russland. Enaresjøen og Rahajärvi reguleres for energiøkonomiens behov. Tanaelva og Neidenelva er viktige for reproduksjonen av atlantisk laks. Særlig Neidenelva har vært et viktig tema for innbyggerne i Enare og skoltebefolkningen. Tanaelva fortsetter som Anárjohka på den norsk-finske grensen, så den har også hatt stor betydning for befolkningen. Den norsk-finske grensevassdragskommisjonens arbeid har gitt kommunerepresentantene et åpent ”vindu” til internasjonalt samarbeid også med representan-

man tittelin kautta aikain, kun Karasjoen puheenjohtaja Kjell Seather totesi aina tavatessamme ”Hyvä poika, perkele”.

Oma erityinen kysymyksensä Inarinkin kunnan alueella on ollut vieraslajien ja kalatautien leviämisen estäminen. Erityisesti Jäämereen laskevien jokien lohikannoille vaarallisen lohiloisen vastaiset toimet ovat tärkeitä vesienhoitoalueella, päivänkohaistaisena ongelmana kyttyrälohi. Inarin kunta on aina tukenut omalta osaltaan työtä ehkäistä vieraslajien ja kalatautien leviämistä Jäämereen laskeviin vesiin. Taudittomat ja vieraslajeista vapaat pohjoisen joet ovat sekä imagollisesti että myös käytännössä Inarin kunnan tavoitteleman arktisen kohdealueen ainutkertaisuutta ja puhtautta.

Inarin kunnan näkökannalta toivon komission osaltaan onnistuvan työssään, jotta tulevaisuudessakin EU:n ulkoministeriöiden vieraillessa kuten vuosituhannen vaihteessa Inarin kunta voi rehdisti kehottaa ministeriöiden edustajia juomaan purosta suoraan vettä, vaikka se Keski-Euroopan sekä eteläisen Euroopan edustajista tuntuukin käsittämättömältä, puhdasta ja maukasta se on.

Onnittelut vuosikymmenten työstä pohjoisen hyväksi Suomalais-norjalaiselle rajavesistökomissiolle!

ter fra nabolandskommunene om vern og utvikling av felles vassdrag. I kommisjonsarbeidet fikk jeg etter min mening tidenes beste tittel når ordfører Kjell Sæther hver gang vi møttes hilste meg med ”Hyvä poika, perkele” (Flink gutt, for fanden).

Et eget, særlig spørsmål også for Enare kommune har vært å hindre spredning av fremmede arter og fiskesykdommer. I vannregionen er tiltak mot lakseparasitten særlig viktig, siden parasitten er farlig for laksebestanden i elvene som renner ut i Nordishavet. Det mest dagsaktuelle problemet er pukkellaks. Enare kommune har for sitt vedkommende alltid støttet arbeidet med å forebygge spredning av fremmede arter og fiskesykdommer i elvene som renner ut i Nordishavet. Nordlige elver fri for sykdommer og fremmede arter er både omdømmemessig og også i praksis en del av den egenarten og renheten i arktisk region som Enare kommune etterstreber.

Fra Enare kommunes ståsted håper jeg at kommisjonen vil lykkes i sitt arbeid, slik at kommunen også ved fremtidige besøk fra EUs utenriksdepartementer frimodig kan oppfordre departementsrepresentantene til å drikke vann direkte fra bekken som det ble gjort under besøket ved tusenårsskiftet, selv om det for representantene fra Mellom- og Sør-Europa ikke er til å tro. Vannet er jo rent og smaker også godt.

Gratulerer til Norsk-finsk grensevassdragskommisjon med mange tiårs arbeid for nord.

Kjell Sæther

Kaarasjoen kunnanvaltuuston puheenjohtaja 1988-2011 ja Suomalais-norjalaisen rajavesistökomission jäsen 1998-2011

Kjell Sæther

Tidligere ordfører i Karasjok kommune og medlem i Den norsk-finske grensevassdragskommisjonen 1998-2011.

Suomalais-norjalainen rajavesistökomissio on vaikuttanut myönteisesti kuntien yhteiskuntakehitykseen valtakunnanrajan molemmilla puolilla. Työ komissiossa on ollut antoisaa siihen osallistuneille.

Norjassa myönnettiin vesi- ja jätevesihuollon kunnostamiseen vuonna 1987 ns. Teno-paketti (Tanapakke). Tästä seurasi runsaasti toimintaa vesihuolossa ja viemäroinnissä niin Tanan, Kaarasjoen kuin Utsjoenkin kunnissa. Vanhoja, vuotavia viemäriputkia oli riittämiin. Joidenkin laitosten jätevedet laskettiin suoraan jokeen. Viemäri- ja vesijohdot kulkivat enimmäkseen samoissa ojissa.

Kaarasjoen ja Tanan kunnat saivat käyttöönsä yhteensä 50 miljoonaa Norjan kruunua vesi- ja viemäriverkoston parantamiseen. Samanaikaisesti kartoitettiin kaikki maatalouden valumat, millä pyrittiin estämään saastuttamista. Tenojoen varrelle, joka on Norjassa kansallinen lohivesistö, rakennettiin lisäksi nykyaikaisia vesilaitoksia ja jätevedenpuhdistamoja.

Kaarasjoen ja Tanan kunnissa tehtiin paljon. Suomalais-norjalaisen rajavesistökomission ansiosta rajakunnat saivat vaihdettua vanhat putket uusiin.

Den Norsk-Finske Grensevassdragskommisjonen har bidratt positivt til samfunnsutviklingen i kommunene på begge sider av riksgrensa. Arbeidet i kommisjonen har vært givende for de som har fått deltatt.

I 1987 ble Tanapakken vedtatt. Årene etter ble det stor aktivitet på vann- og avløpssiden i Tana, Karasjok og i Utsjoki. Utette gamle kloakkrør var det nok av. Fra enkelte anlegg gikk kloakken rett i elva. Kloakk- og vannledningene gikk stort sett i samme grøft.

Karasjok og Tana fikk dele 50 millioner kroner som skulle brukes til å ruste opp ledningsnettene. Samtidig skulle alle avrenninger fra gårdsbruk kartlegges, med sikte på å hindre forurensning. Langs Tanavassdraget, som også er et nasjonalt laksevassdrag, ble det også bygd moderne renseanlegg for både kloakk og for vann.

Mye ble gjort i kommunene Karasjok og Tana. Takket være Den Norsk-Finske Grensevassdragskommisjonen, fikk kommunene langs grensa skiftet ut gamle rør.

Kiitän ajasta, jolloin sain olla komission jäsenenä. Kiitän myös kaikkia osallistujia. Muistelen kaikkia rakentavia kokouksia ja luennoitsijoita useista maista. Toivotan Suomalais-norjalaiselle rajavesistökomissiolle onnea juhluvuoden johdosta ja tulevaisuudelle!

Takker for tiden jeg satt der som medlem. Takker alle som var deltakere. Minnes også alle de konstruktive møtene, og med forelesere fra flere land. Ønsker Den Norsk-Finske Grensevassdragskommisjonen lykke til med jubileet og med fremtiden!

Kommissio työskentelee vuonna 2019. Kuvassa vasemmalta, asiantuntijat Erlend Eide, Egil Kalliainen, Anders Bjordal, Eirik Frøiland ja Mikkel Slaaen Kværnstuen, tulkki Elena Babina, Vladimir Chizov (venäjän tarkkailija), Margarita Ryabtzeva (venäjän tarkkailija), varapuheenjohtaja Outi Mähönen, varajäsen Mika Aikio, jäsen Ilmari Tapiola, puheenjohtaja Timo Jokelainen, tulkit Leila Väänänen ja Kirsi Paltto istuvat tulkkauksopissa.

Kommisjonen jobber i 2019. På bildet fra venstre, sakkyndige Erlend Eide, Egil Kalliainen, Anders Bjordal, Eirik Frøiland og Mikkel Slaaen Kværnstuen, tolk Elena Babina, Vladimir Chizov (russisk observatør), Margarita Ryabtzeva (russisk observatør), finsk nestleder Outi Mähönen, varamedlem Mika Aikio, medlem Ilmari Tapiola, finsk formann Timo Jokelainen, tolkene Leila Väänänen og Kirsi Paltto sitter i tolkeboden.

Foto: Frank Martin Ingilæ

Frank Martin Ingilæ

Tanan kunnanvaltuuston puheenjohtaja 2007-2019 ja Suomalais-norjalaisen raja-vesistökomission jäsen 2008-2019.

Frank Martin Ingilæ

Tidligere ordfører i Tana kommune og medlem i Den norsk-finske grensevassdragskommisjonen 2008-2019.

Rajavesistökomissio on ollut erittäin tärkeä foorumi keskustelulle Tenon vesistöä ja vesistön läheisyydessä asuvia ihmisiä koskevista rajat ylittävistä asioista.

Osallistamalla komission kokouksiin ja katselmuksiin on luotu verkostoja, saatu tietoa joista, luonnosta, eläimistöä ja siitä, kuinka tärkeää yhteisten vesiresurssiemme hyvä hallinto on.

On ollut hyvin opettavaista kuulla ammattimaisia alustuksia ajankohtaisista aiheista simultaanitulkatuissa kokouksissa. Komission antamista yhteisistä suosituksista on myös seurannut paljon hyviä tuloksia.

Komissio oli ainoa foorumi, jossa paikallispoliitikot ja hallinnon edustajat kohtasivat keskustelemaan yhteisistä ongelmista. Kokouksista on jäänyt vain hyviä muistoja.

Grensevassdragskommisjonen har vært en svært viktig arena for å diskutere grenseoverskridende spørsmål som berører Tanavassdraget og folk som bor nær vassdraget.

Gjennom deltagelsen i kommisjonens møter og ekskursjoner har vi fått etablert nettverk, fått mye kunnskaper om elvene, om naturen, dyrelivet og viktigheten av god forvaltning av de felles vannressursene vi har.

På grunn av de profesjonelle oppleggene rundt møtene med simultantolking og aktuelle temaer så har det vært svært lærerikt. Det er også mye bra resultater som følge av de felles anbefalingene som ble gitt fra kommisjonen.

Det var den eneste faste møtearenaen hvor lokal politisk og administrativt nivå kunne møtes for å diskutere felles problemstillinger. Har bare gode minner fra møtene.

Mika Aikio

Suomalais-norjalaisen rajavesistökomission varajäsen 2016–2021, Utsjoen kunta

Kokemuksia rajavesistökomission kokousedustajana

Toimin Utsjoen kunnan varajäsenen mandaatilla tässä toimitelmässä vuodesta 2016 lähtien, näin ollen oma kokemuspohja on vielä varsin lyhyt. Omat huomioni tästä Suomalais-norjalaisen rajavesistökomission toiminnasta ja sen tärkeydestä ymmärsin jo varhaisessa vaiheessa, koska toimivaltaan kuuluu Paatsjoen-, Näätämon- ja Tenon vesistöalueet ja kokousedustus koostuu kolmen valtion alueen viranomaisista sekä alueen kunnista. Tärkeänä näen myös yhteydenpidon rajakuntien edustajien ja viranomaisten välillä, koska tätä rajoja ylittävää kanssakäymistä on muutoin vähän.

Itse kokouksien toimintatapaan ja suosituksien päättämiseen käytettävälle konsensusperiaatteelle annan suurta kiitosta. Tällä mielestäni vahvistetaan ja sitoututetaan alueen toimijat myös noudattamaan yhdessä hyväksytyjä suosituksia. Mieleenpainuvia suosituksia, joita olemme vuosien saatossa laatineet, on mm. kyttyrälohen torjunta rajajoissa vuodelta 2017, vesiskootterin käytön rajoittaminen Tenojoen vesistöalueella vuodelta 2018 ja toimet *Gyrodactylus salaris*-lohilaisen leviämisen estämiseksi. Nämä suositukset koskevat paljon Tenojoen

Mika Aikio

Varamedlem i grensevassdragskommisjonen 2016–2021, Utsjok kommune

Erfaringer som representant i Grensevassdragskommisjonen

Jeg har vært varamedlem for Utsjok kommune i dette organet siden 2016, så min egen erfaring er ennå ganske kort. Egne observasjoner fikk meg til å forstå viktigheten av Norsk-finsk grensevassdragskommisjons virksomhet allerede ganske tidlig, siden mandatet omfatter Pasvik, Neiden og Tana vassdragsområder og representanter for myndighetene i de tre statlige regionene og kommunene i regionen møtes i kommisjonen. Jeg anser også kontakten mellom representanter for grensekommunene og myndighetene som viktig, da det ellers er lite av denne typen grenseoverskridende samarbeid.

Jeg berømmer selve måten møtene er organisert på og konsensusprinsippet som blir brukt når anbefalinger vedtas. Etter min mening styrker og forplikter det regionens aktører til å følge de felles vedtatte anbefalingene. Minneverdige anbefalinger som er gitt i årenes løp er blant annet bekjempelse av pukellaks i grenseelvene fra 2017, begrensning av bruk av vannskuter i Tanaelvas vassdragsområde fra 2018 og tiltak for å hindre spredning av lakseparasitten *Gyrodactylus salaris*. Disse anbefalingene angår i

vesistöä, joka on meille Utsjokelaisille tärkeä nyt ja tulevaisuudessa, vaikka nämä em. uhkakuvat leijailivat yllämme edelleen.

Kyttyrälohia nousi kesällä 2021 noin 50000 kpl, eli kymmenkertainen määrä vuoden 2019 takaisesta. Tällä tulee olemaan vaikutusta koko jokialueen vesistöön ja luontoon, mikäli tämä kehitys jatkuu.

Vesiskootterin käytön rajoittaminen Tenojoen vesistöissä -suosituksen toimeenpano kansallisesti oli meille pettymys, koska Suomen puolella tehty päätös kaatui valitukseen ja Norjan puolellakin oli ongelmia sen suhteen.

Toimet lohiloisen leviämisen estämiseksi -suositus, on aina ajankohtainen ja itse näen suurimpana uhkana, että tämä loinen tuodaan vesistöön vahingon tekona.

Loppusanoina kertoisin, että rajavesistökomission rooli tälle alueelle on tärkeä ja kiistaton, ja sen toiminnan soisi jatkuvan vielä pitkään.

høy grad Tanavassdraget, som nå og i fremtiden er viktig for oss som bor i Utsjok, selv om de ovenstående trusselbildene fortsatt henger over oss.

Sommeren 2021 gikk cirka 50 000 pukkellaks opp i elva. Det er ti ganger så mange som i 2019. Dersom denne utviklingen fortsetter, vil det påvirke vassdrag og natur i hele nedbørsfeltet.

Nasjonal implementering av anbefalingen om å begrense bruken av vannskuter i Tanavassdraget var en skuffelse for oss. Vedtaket som var fattet på finsk side ble opphevet etter klage, og også på norsk side oppsto problemer angående det.

Anbefalingen om tiltak for å hindre spredning av lakseparasitten er alltid aktuell, og selv ser jeg det som største trussel at parasitten innføres i vassdraget ved skadeverk.

Jeg vil avslutte med å si at Grensevassdragskommissionens rolle i dette området er viktig og ubestridelig, og det var å ønske at dens virksomhet kunne fortsette ennå i lang tid fremover.

LIITTEET | VEDLEGG

Liite 1 | Vedlegg 1

Suomalais-norjalaisen rajavesistökomission kokoukset vuosina 1982-2021

Møter i Den norsk-finske grensevasstragskommisjonen årene 1982-2021

Vuosi År	Paikkakunta, (kunta), maa Plass (kommune), land	Ajankohta Tidspunkt
1982	Utsjoki, Suomi	14.10.1982
1983	Karasjok, Norge	12.-13.9.1983
1984	Helsinki, Suomi	8.10.1984
1985	Oslo, Norge	9.12.1985
1986	Utsjoki, Suomi	11.-12.8.1986
1987	Vadsø, Norge	2.-3.9.1987
1988	Rovaniemi, Suomi	19.-20.5.1988
1989	Neiden, Sør-Varanger kommune, Norge	3.-4.7.1989
1990	Helsinki, Suomi	4.-5.12.1990
1991	Karasjok, Norge	21.-23.10.1991
1992	Tana bru, Tana kommune, Norge	11.3.1992
1992	Ivalo, Inarin kunta, Suomi	11.-13.8.1992
1993	Kirkenes/ Svanvik, Sør-Varanger kommune, Norge	20.-22.9.1993
1994	Rovaniemi, Suomi	1.-2.11.1994
1996	Oslo, Norge	17.-18.1.1996
1996	Kilpisjärvi, Enontekiön kunta, Suomi	10.-11.12.1996
1997	Neiden, Sør-Varanger kommune, Norge	27.-28.8.1997
1998	Inari, Inarin kunta, Suomi	4.-6.11.1997
1999	Karasjok, Norge	18.-20.8.1999
2000	Levi, Kittilän kunta, Suomi	22.-24.8.2000

Vuosi År	Paikkakunta, (kunta), maa Plass (kommune), land	Ajankohta Tidspunkt
2001	Tana bru, Tana kommune, Norge	4.-5.9.2001
2002	Svanvik, Sør-Varanger kommune, Norge	28.-29.5.2002
2002	Saariselkä, Inarin kunta, Suomi	26.-29.8.2002
2003	Tarto, Viro/ Estland	27.5.2003
2003	Svanvik, Sør-Varanger kommune, Norge	2.-3.12.2003
2004	Muonio, Suomi	23.-25.8.2004
2005	Karasjok, Norge	22.-24.8.2005
2006	Saariselkä, Inarin kunta, Suomi	11.-13.12.2006
2007	Kirkenes-Berlevåg-Tana, Norge	12.-14.6.2007
2008	Luosto, Sodankylän kunta, Suomi	16.-18.9.2008
2009	Svanvik, Sør-Varanger kommune, Norge	16.-18.9.2009
2010	Ylläs, Kolarin kunta, Suomi	16.-18.11.2010
2011	Kirkenes, Sør-Varanger kommune, Norge	24.-25.5.2011
2012	Inari, Inarin kunta, Suomi	4.-5.9.2012
2013	Vadsø, Norge	26.-28.8.2013
2014	Rovaniemi, Suomi	2.-3.9.2014
2015	Karasjok (Jergul), Karasjok kommune, Norge	2.-3.6.2015
2016	Saariselkä, Inarin kunta, Suomi	6.-7.9.2016
2017	Kirkenes, Sør-Varanger kommune, Norge	4.-6.9.2017
2018	Utsjoki, Suomi	6.-7.9.2018
2019	Tana bru, Tana kommune Norge	6.-7.6.2019
2020	Videokokous/ digitalt møte (covid19)	2.9.2020
2021	Videokokous/ digitalt møte (covid19)	9.-10.11.2021

Liite 2 | Vedlegg 2

Suomalais-norjalaisen rajavesistökomission kokoonpano vuosina 1982 – 2021

Norsk-finsk grensevassdragskommisjon, kommisjonens medlemmer årene 1982 – 2021

Suomi	Norge
<p>Kausi 1982–1984</p> <ul style="list-style-type: none"> • puheenjohtaja, hallitusneuvos Matti Kekkonen, maa- ja metsätalousministeriö • jäsen, johtaja Martti Pyyny, Lapin vesipiirin vesitoimisto • jäsen, liikkeenharjoittaja Niilo Aikio, Utsjoen kunta • varajäsen (varapj.), toimistopäällikkö Jarmo Ratia, Vesihallitus • varajäsen, MMT Kari Kinnunen, Lapin vesipiirin vesitoimisto • varajäsen, talonmies Piera A. Guttorm, Utsjoen kunta • sihteeri, toimistopäällikkö Eero Svanberg, Lapin lääninhallitus	<p>Perioden 1982–1984</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leder, ekspedisjonssjef Kjell Glomnes; Miljøverndepartementet • Varamedlem, underdirektør Håvard Holm, Miljøverndepartementet • Medlem, rektor Albert Johansen, Tana • Varamedlem, Nora Ervik • Husmor Wenche Ludvigsen • Medlem, gårdbruker Niels Skoglund • Sekretærer: Fylkesingeniør Bjørn Marki Finnmark fylkeskommune og fylkeskartsjef Jørgen Dahl

Suomi	Norge
<p>Kausi 1985–1987</p> <ul style="list-style-type: none"> • puheenjohtaja, ylijohtaja Jarmo Ratia, Vesihallitus (1986 Vesi- ja ympäristöhallitus) • jäsen, johtaja Martti Pyyny, Lapin vesipiirin vesitoimisto (1986 Lapin vesi- ja ympäristöpiiri) • jäsen, autoilija Uula J. Porsanger, Utsjoen kunta • varajäsen (varapj.), toimistopäällikkö Pentti Sipilä, ympäristöministeriö • varajäsen, MMT Kari Kinnunen, Lapin vesipiirin vesitoimisto (1986 Lapin vesi- ja ympäristöpiiri) • varajäsen, toimittaja Niilo Aikio, Utsjoen kunta • sihteeri, toimistopäällikkö Eero Svanberg, Lapin lääninhallitus 	<p>Perioden 1985–1987</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leder, ekspedisjonssjef Kjell Glomnes; Miljøverndepartementet • Varamedlem, underdirektør Håvard Holm; Miljøverndepartementet • Medlem, gårdbruker Oscar Varsi, Sirma • Varamedlem, lærer Steinar Pedersen, Polmak • Medlem, økonomikonsulent Marianne Balto Henriksen • Varamedlem, vaktmester Reino Arvola • Sekretær Jan Niitovuppi, Fylkesmannen i Finnmark
<p>Kausi 1988–1990</p> <ul style="list-style-type: none"> • puheenjohtaja, ylijohtaja Jarmo Ratia, Vesi- ja ympäristöhallitus • jäsen, johtaja Martti Pyyny, Lapin vesi- ja ympäristöpiiri • jäsen, autoilija Uula Porsanger, Utsjoen kunta • varajäsen (varapj.), toimistopäällikkö Pentti Sipilä, ympäristöministeriö • varajäsen, MMT Kari Kinnunen, Lapin vesi- ja ympäristöpiiri • varajäsen, toimistopäällikkö Eero Svanberg, Lapin lääninhallitus • varajäsen, toimittaja Niilo Aikio, Utsjoen kunta • sihteeri, MMK Hannele Nyroos, ympäristöministeriö 	<p>Perioden 1988–1989</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leder, ekspedisjonssjef Kjell Glomnes; Miljøverndepartementet • Varamedlem, underdirektør Håvard Holm; Miljøverndepartementet • Medlem, gårdbruker Oscar Varsi, Sirma • Varamedlem, lærer Steinar Pedersen, Polmak • Medlem, økonomikonsulent Marianne Balto Henriksen, Tana • Varamedlem, vaktmester Reino Arvola, Neiden • Fungerende leder i 1989, Bo Wingård, Miljøverndepartementet • Sekretær Helge Huru, Fylkesmannen i Finnmark

Suomi	Norge
<p>Kausi 1991–1993</p> <ul style="list-style-type: none"> • puheenjohtaja, johtaja Kari Kinnunen, Lapin vesi- ja ympäristöpiiri • jäsen (varapj.), toimistopäällikkö Pentti Sipilä, ympäristöministeriö • jäsen, autoilija Uula Porsanger, Utsjoen kunta • varajäsen, ylijohtaja Mika Lampinen, Vesi- ja ympäristöhallitus • varajäsen, MMK Hannele Nyroos, ympäristöministeriö • varajäsen, teknikko Veikko Porsanger, Utsjoen kunta • varajäsen, toimistopäällikkö Eero Svanberg, Lapin lääninhallitus • sihteeri, erikoistutkija Marjaleena Nenonen, Lapin vesi- ja ympäristöpiiri 	<p>Perioden 1990–1997</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leder, underdirektør Håvard Holm; Miljøverndepartementet • Varamedlem Thrond Berge-Larsen, Miljøverndepartementet til og med 1996 • Varamedlem, Karl-Erik Sjøholt, Miljøverndepartementet 1997 • Medlem, gårdbruker Oscar Varsi, Sirma • Varamedlem, lærer Steinar Pedersen, Polmak • Medlem, økonomikonsulent Marianne Balto Henriksen, Tana • Varamedlem, vaktmester Reino Arvola, Neiden • Varamedlem, rektor Olav Beddari, Sør-Varanger, fra 1996 • Sekretærer Helge Huru, Nils Ursin, Per-Einar Fiskebeck, Eirik Inge Mikkelsen og sakkkyndig Bente Christiansen (1993–1997), Fylkesmannen i Finnmark
<p>Kausi 1994–1996</p> <ul style="list-style-type: none"> • puheenjohtaja, johtaja Kari Kinnunen, Lapin vesi- ja ympäristöpiiri (1995 Lapin ympäristökeskus) • jäsen (varapj.), toimistopäällikkö Pentti Sipilä, ympäristöministeriö • jäsen, autoilija Uula Porsanger, Utsjoki • varajäsen, Mika Lampinen, Vesi- ja ympäristöhallitus (1995 Suomen ympäristökeskus) • varajäsen, Hannele Nyroos, ympäristöministeriö • varajäsen, teknikko Veikko Porsanger, Utsjoen kunta • varajäsen, Lauri Siivikko, Inarin kunta • sihteeri, erikoistutkija Marjaleena Nenonen, Lapin vesi- ja ympäristöpiiri (1995 Lapin ympäristökeskus) 	

Suomi	Norge
<p>Kausi 1997–1999</p> <ul style="list-style-type: none"> • puheenjohtaja, johtaja Kari Kinnunen, Lapin ympäristökeskus • jäsen, hallitussihteeri Ulla Kaarikivi-Laine, ympäristöministeriö • jäsen, emäntä Vieno Länsman, Utsjoen kunta • varajäsen (varapj.), apulaisjohtaja Olavi Parpala, Lapin ympäristökeskus • varajäsen, neuvotteleva virkamies Hannele Nyroos, ympäristöministeriö • varajäsen, kunnanvaltuuston puheenjohtaja Teuvo Niemelä, Inarin kunta (1997-1998) • varajäsen, kunnanjohtaja Reijo Timperi, Inarin kunta (1999) • sihteeri, erikoistutkija Marjaleena Nenonen, Lapin ympäristökeskus 	<p>Perioden 1998–1999</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leder, fylkesmiljøvernssjef Bente Christiansen, Fylkesmannen i Finnmark • Varamedlem, Avdelingsdirektør Yngve Svarte, Direktoratet for naturforvaltning • Medlem, ordfører Leif Sundelin, Tana kommune • Varamedlem, ordfører Kjell Sæther, Karasjok kommune • Medlem, ordfører Alfon Jerijärvi, Sør-Varanger kommune • Sekretær Eirik Inge Mikkelsen, Fylkesmannen i Finnmark
<p>Kausi 2000–2003</p> <ul style="list-style-type: none"> • puheenjohtaja, johtaja Kari Kinnunen, Lapin ympäristökeskus • jäsen, hallitusneuvos Ulla Kaarikivi-Laine, ympäristöministeriö • jäsen, emäntä Vieno Länsman, Utsjoen kunta • varajäsen, (varapj.), apulaisjohtaja Olavi Parpala, Lapin ympäristökeskus • varajäsen, neuvotteleva virkamies Hannele Nyroos, ympäristöministeriö • varajäsen, kunnanjohtaja Reijo Timperi, Inarin kunta • sihteeri, erikoistutkija Marjaleena Nenonen, Lapin ympäristökeskus 	<p>Perioden 2000–2003</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leder, fylkesmiljøvernssjef Bente Christiansen, Fylkesmannen i Finnmark • Varamedlem, avdelingsdirektør Yngve Svarte, Direktoratet for naturforvaltning • Medlem ordfører Ingrid Smuk Rolstad, Tana kommune • Varamedlem, ordfører Kjell Sæther, Karasjok kommune • Medlem, ordfører Alfon Jerijärvi, Sør-Varanger kommune • Odd Emanuelsen, Sør-Varanger kommune møtte for Jerijärvi 2000, 2001 og 2003 • Varaordfører Linda Randal, Sør-Varanger kommune møtte for Jerijärvi 2002 • Sekretærer Lars Rowe og Harald Muladal, Fylkesmannen i Finnmark

Suomi	Norge
<p>Kausi 2004–2006</p> <ul style="list-style-type: none"> • puheenjohtaja, johtaja Kari Kinnunen, Lapin ympäristökeskus • jäsen, hallitusneuvos Ulla Kaarikivi-Laine, ympäristöministeriö • jäsen, emäntä Vieno Länsman, Utsjoen kunta • varajäsen (varapj.) apulaisjohtaja Olavi Parpala, Lapin ympäristökeskus • varajäsen, neuvotteleva virkamies Hannele Nyroos, ympäristöministeriö • varajäsen, kunnanjohtaja Reijo Timperi, Inarin kunta • sihteeri erikoistutkija Marjaleena Nenonen, Lapin ympäristökeskus 	<p>Perioden 2004–2007</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leder, fylkesmiljøvernssjef Bente Christiansen, Fylkesmannen i Finnmark • Varamedlem, avdelingsdirektør Yngve Svarte, Direktoratet for naturforvaltning • Medlem, ordfører Ingrid Smuk Rolstad, Tana kommune • Varamedlem ordfører Kjell Sæther, Karasjok kommune • Medlem, ordfører Tone Hatle, Sør-Varanger kommune • Varamedlem, rektor Kåre Våga, Neiden • Sekretærer Harald Muladal og Jacqueline Randles
<p>Kausi 2007–2009</p> <ul style="list-style-type: none"> • puheenjohtaja, johtaja Matti Hepola, Lapin ympäristökeskus • jäsen, neuvotteleva virkamies Hannele Nyroos, ympäristöministeriö • jäsen, emäntä Vieno Länsman, Utsjoen kunta • varajäsen, (varapj.), biologi Outi Mähönen, Lapin ympäristökeskus • varajäsen, hallitussihteeri Satu Räsänen, ympäristöministeriö • varajäsen, kunnanjohtaja Reijo Timperi, Inarin kunta • sihteeri, erikoistutkija Marjaleena Nenonen, Lapin ympäristökeskus • sihteeri, ylitarkastaja Liisa Viitala, Lapin ympäristökeskus 	<p>Perioden 2008–2011</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leder, fylkesmiljøvernssjef Bente Christiansen, Fylkesmannen i Finnmark • Varamedlem, seniorrådgiver Anders Iversen, Direktoratet for naturforvaltning • Medlem, ordfører Kjell Sæther, Karasjok kommune • Varamedlem, ordfører Frank Martin Ingilæ, Tana kommune • Medlem, ordfører Linda Randal, Sør-Varanger kommune • Varamedlem, rektor Kåre Våga, Neiden • Sekretær Tiia Kalske, Fylkesmannen i Finnmark

Suomi	Norge
<p>Kausi 2010–2012</p> <ul style="list-style-type: none"> • puheenjohtaja, johtaja Matti Hepola, Lapin ELY-keskus • jäsen, myymälävastaava Minka Portti, Inarin kunta • jäsen, kunnanhallituksen puheenjohtaja Antti Katekeetta, Utsjoen kunta • varajäsen (varapj.), ylitarkastaja Outi Mähönen, Lapin ELY-keskus • varajäsen, poromies Keijo Pirttijärvi, Inarin kunta • varajäsen, yrittäjä Ilmari Tapiola, Utsjoen kunta • sihteeri, ylitarkastaja Liisa Viitala, Lapin ELY-keskus (2010) • sihteeri, hydrobiologi Annukka Puro-Tahvanainen, Lapin ELY-keskus 	<p>Perioden 2012–2015</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leder fylkesmiljøvernsjef Bente Christiansen, Fylkesmannen i Finnmark • Varamedlem til 15.2. 2015, seniorrådgiver Anders Iversen, Direktoratet for naturforvaltning • Varamedlem fra 16.2. 2015, seksjonsleder Øyvind Walsø, Miljødirektoratet • Medlem, ordfører Anne Toril Eriksen Balto, Karasjok kommune • Varamedlem, ordfører Frank Martin Ingilæ, Tana kommune • Medlem, ordfører Cecilie Hansen, Sør-Varanger kommune • Varamedlem, Stian Celius, Sør-Varanger kommune • Sekretær Tiia Kalske, Fylkesmannen i Finnmark
<p>Kausi 2013–2015</p> <ul style="list-style-type: none"> • puheenjohtaja, johtaja Timo Jokelainen, Lapin ELY-keskus • jäsen, yrittäjä, kunnanhallituksen 1. varapuheenjohtaja Toini Sanila, Inarin kunta • jäsen, kunnallisneuvos, kunnanvaltuuston jäsen Antti Katekeetta, Utsjoen kunta • varajäsen (varapj.), neuvotteleva virkamies Outi Mähönen, Lapin ELY-keskus • varajäsen, toimittaja, kunnanhallituksen jäsen Veikko Väänänen, Inarin kunta • varajäsen, käsityöntekijä, poromies Ilmari Tapiola, Utsjoen kunta • sihteeri, hydrobiologi Annukka Puro-Tahvanainen, Lapin ELY-keskus 	

Suomi	Norge
<p>Kausi 2016–2018</p> <ul style="list-style-type: none"> • puheenjohtaja, johtaja Timo Jokelainen, Lapin ELY-keskus • jäsen, yrittäjä, kunnanvaltuuston 1. varapuheenjohtaja Toini Sanila, Inarin kunta • jäsen, käsityöntekijä, poromies, kunnanhallituksen puheenjohtaja Ilmari Tapiola, Utsjoen kunta • varajäsen (varapj.), neuvotteleva virkamies Outi Mähönen, Lapin ELY-keskus • varajäsen, toimittaja, kunnanhallituksen ja kunnanvaltuuston jäsen, Veikko Väänänen, Inarin kunta • varajäsen, kirvesmies, kunnanhallituksen ja kunnanvaltuuston jäsen Mika Aikio, Utsjoen kunta • sihteeri, hydrobiologi Annukka Puro-Tahvanainen, Lapin ELY-keskus 	<p>Perioden 2016–2019</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leder fylkesmiljøvernssjef Bente Christiansen, Fylkesmannen i Finnmark. Til 31.10. 2020 • Varamedlem, seksjonsleder Øyvind Walsø, Miljødirektoratet • Medlem, ordfører Svein Atle Somby, Karasjok kommune • Varamedlem, ordfører Frank Martin Ingilæ, Tana kommune • Medlem, ordfører Rune Rafaelsen, Sør-Varanger kommune • Varamedlem, rektor Karine Emanuelsen, Sør-Varanger kommune • Sekretær Tiia Kalske, Fylkesmannen i Finnmark

Suomi	Norge
<p>Kausi 2019–2021</p> <ul style="list-style-type: none"> • puheenjohtaja, johtaja Timo Jokelainen, Lapin ELY-keskus • jäsen, kunnanvaltuuston jäsen Toini Sanila, Inarin kunta • jäsen, kunnanhallituksen puheenjohtaja Ilmari Tapiola, Utsjoen kunta • varajäsen (varapj.), neuvotteleva virkamies Outi Mähönen, Lapin ELY-keskus • varajäsen, kunnanhallituksen puheenjohtaja Jari Huotari, Inarin kunta • varajäsen, kunnanvaltuuston puheenjohtaja Mika Aikio, Utsjoen kunta • sihteeri, hydrobiologi Annukka Puro-Tahvanainen, Lapin ELY-keskus 	<p>Perioden 2020–2023</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leder miljødirektør Lisa Bjørnsdatter Helgason*, Statsforvalteren i Troms og Finnmark • Varamedlem/ nestleder seksjonsleder Anne Fløgstad Smeland, Statsforvalteren i Troms og Finnmark • Medlem ordfører Lena Bergeng , Sør-Varanger kommune • Medlem ordfører Svein Atle Somby, Karasjok kommune • Varamedlem ordfører Helga Pedersen, Tana kommune • Sekretær Tiia Kalske, Statsforvalteren i Troms og Finnmark <p><i>* miljødirektør Bente Christiansen ledet møtet i 2020, da ny kommisjon først ble oppnevnt i desember.</i></p> <p><i>* Bente Christiansen johti v 2020 kokousta, koska uusi kommissio nimettiin vasta joulukuussa.</i></p>

Etukannen kuva | Forsidebilde: Annukka Puro-Tahvanainen

Takakannen kuva | Baksidebilde: Bente Christiansen

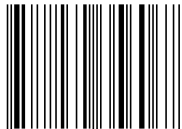

SUOMALAIS-NORJALAINEN RAJAVESISTÖKOMISSIO
NORSK-FINNSK GRENSEVASSDRAGSKOMMISSJON

ISBN 978-82-303-5606-7 (nidottu/stiftet)

ISBN 978-82-303-5647-0 (PDF)

ISBN 978-82-303-5606-7

9 788230 356067 >